

SPÓŁEM!

DWUTYGODNIK

TREŚĆ

Zagadnienie bezrobocia (c. d.) — Dr. H. Kołodziejski	1	Z terenu	
Spółdzielczość ukraińska w Małopolsce Wschodniej — T. Janczyk	6	Z okręgu ludzkiego	29
Ze Związku		Z Zamościa	29
W sprawie „Słowa Narodowego”	10	Z Ligi Kooperatystek	30
Spis spółdzielni z podziałem na okręgi	10	Realizujemy budowę gmachu dla szkół spółdzielczych	30
Praktyka		Subsydia i ofiary na budowę gmachu	32
Wytwórnice wód gazowych — inż. J. Bugajski	20	Z Banku „Społem”	
Kupno koniczyzny czerwonej — J. A.	22	Nowi członkowie Banku	33
Przepisy prawne i poradnik K. Kakietek		Kronika	
Księga pomocnicza jako składowa część dziennika	24	Z Towarzystwa Kooperatystów	34
Zwolnienie od podatku dochodowego wynagrodzeń praktykantów	25	„Drukujemy” posiada własną drukarnię	34
Obliczenie składek robotników na wypadek choroby i emerytalnych	25	Piekarstwo spółdzielcze na wsi	34
Prace organizacyjne i propagandowe		Centralne organizacje spółdzielcze szwajcarskie	34
Pierwsze repetytoria i egzaminy na Spółdzielczych Kursach Korespond. — Z. Małanicz	26	Przegląd czasopism i książek	
Koła Ligi Kooperatystek — a spółdzielnie — M. Kielanowa	28	Przegląd prasy polskiej	35
		Pokłosie prasy zagranicznej	36
		Z książek	37
		Wiadomości statystyczne	38
		Wiadomości handlowe	39

**ORGAN
SPÓŁDZIELNI
RZPLITEJ**

**ZWIĄZKU
SPOŻYWCÓW
POLSKIEJ**

RÓŻNE OGŁOSZENIA

Komisja Likwidacyjna Spółdzielczego Stowarzyszenia Spożywców „Spójnia” w Poddębicach, zgodnie z uchwałami walnych zgromadzeń z dnia 31 lipca 1935 roku i 15 sierpnia 1935 roku przystąpiła do likwidacji Spółdzielni i wzywa wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń na ręce członka Komisji Likwidacyjnej p. Michała Gawłowskiego, zamieszkałego w Poddębicach, ul. Sienkiewicza 4.

1

Komisja Likwidacyjna Robotniczej Spółdzielni Spożywców „Naprzód” w Żelowie zgodnie z uchwałami walnych zgromadzeń z dnia 3 i 17 marca 1935 roku przystąpiła do likwidacji spółdzielni i wzywa wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń na ręce członka komisji likwidacyjnej p. Mielnickiego Wacława, zamieszkałego w Żelowie, ul. Sienkiewicza 5.

2

Walne nadzwyczajne zgromadzenie członków Spółdzielni Spożywców Pracowników Fabryki Lokomotyw w Chrzanowie z odpowiedzialnością ograniczoną z dnia 28.XI 1937 r. uchwaliło jednomyślnie znieść dodatkową odpowiedzialność członków. Zarząd spółdzielni wzywa wszystkich wierzycieli, którzy nie zgadzają się na tę zmianę, ażeby zgłosili się do spółdzielni po swoje należności.

3

Księgarnia Spółdzielcza Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Lidzie z odpowiedzialnością ograniczoną, zawiadamia, że walne zgromadzenie w dniu 24 maja 1936 r. uchwaliło zmianę statutu, dotyczącą pomiędzy innymi:

- 1) zmiany wysokości udziału z 60 zł na 50 zł,
- 2) zmniejszenia odpowiedzialności z dwukrotnej na odpowiedzialność udziałami,
- 3) przedłużenia okresu wpłat z jednego roku do lat pięciu,
- 4) zmniejszenia obowiązkowego wniosku na udział przy zapisywaniu członka do spółdzielni z 20 zł na kwotę równającą się 1/10 (jednej dziesiątej) zadeklarowanych udziałów.

W związku z tym zarząd spółdzielni zgodnie z art. 73 ustawy z dnia 29 października 1920 r., o spółdzielniach, wzywa wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń w terminie trzymiesięcznym. Tych, którzy roszczeń w terminie nie zgłoszą, uważać się będzie za zgadzających się na zmianę statutu.

4

Uchwałą walnych zebrań odbytych w dniu 5.IV i 26.V 1936 r. Spółdzielnia Księgarniana i Przyborów Szkolnych Nauczycielstwa Szkół Powszechnych z nieograniczoną odpowiedzialnością w Buczaczu została rozwiązana, zatem wzywa się wierzycieli do zgłoszenia swych roszczeń w terminie przepisowym.

5

Radomska Spółdzielnia Mieszkaniowa Pracowników Miejskich z odpowiedzialnością udziałami w Radomiu w myśl postanowienia Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 15 listopada

1937 r. nr. RHS.350/4641 została rozwiązana i zarządzona jej likwidacja. Na podstawie art. 76 ustawy o spółdzielniach (Dz. U. R. P. nr. 55/34 poz. 495 likwidatorowie spółdzielni Stefan Pietrzykowski i Walenty Filla wzywają wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń. Ogłoszenie pierwsze.

7

OGŁOSZENIA REJESTROWE

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 1008 wciągnięto 27 listopada 1937 r. następujący wpis: Spółdzielnia Spożywców „Jedność” w Tyśmienicy z odpowiedzialnością udziałami. Siedzibą spółdzielni jest wieś Tyśmienica gm. Tyśmienica, pow. włodawskiego. Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni zadeklarowanymi udziałami. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest prowadzenie wszelkiego rodzaju zakładów gospodarczych, kupno hurtowe, przerabianie oraz wytwarzanie artykułów spożywczych i przedmiotów użytku domowego i gospodarczego i odsprzedażanie ich detalicznie swoim członkom, przyjmowanie wkładów oszczędnościowych od członków. Udział wynosi 25 złotych, płatny 5 zł. przy zadeklarowaniu, reszta winna być wpłacona w ciągu najdalej pięciu lat po 4 zł. w ratach rocznych. Zarząd stanowią: Jan Jarmonik, Bronisław Kunaszuk i Stanisław Musiej. a) Czas trwania nie jest ograniczony, b) Ogłoszenia będą umieszczane w czasopiśmie „Społem”, c) Rokiem obrotowym jest rok kalendarzowy, d) Zarząd składa się z 3 członków i jest organem kierowniczym i wykonawczym spółdzielni. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają i za spółdzielnię pod stemplem firmy podpisują łącznie dwaj członkowie zarządu, e) Zawierane przez zarząd w imieniu spółdzielni kontrakty w sprawach kupna, zastawu lub najmu nieruchomości wymagają zatwierdzenia przez radę nadzorczą, g) Likwidację przeprowadza się zgodnie z przepisami ustawy o spółdzielniach.

30

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 877, wciągnięto 24 stycznia 1938 r. przy firmie „Spółdzielnia Spożywców” „Spójnia” w Sadurkach z odpowiedzialnością udziałami, następujący wpis.

Zarząd stanowią: Józef Tarka, Jan Czepiński i Józef Rejmak s. Franciszka.

62

Do Rejestru Spółdzielni RS. XVI. 1985. Sądu Okręgowego w Warszawie dnia 11 grudnia 1937 r. wciągnięto następujące dodatkowe zgłoszenie:

„Robotnicza Spółdzielnia Pracy — Stolarze — Ciesle — z odpowiedzialnością udziałami w Warszawie”. Zarząd obecnie stanowią: Wacław Ekielski, Leon Włodarczyk i Stefan Szcześniak. Warszawa, dnia 16 grudnia 1937 roku; Sąd Okręgowy w Warszawie.

64

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 1009, wciągnięto 27 listopada

1937 r. następujący wpis: **Spółdzielnia Spożywców „Zgoda” w Jedlance** Nowej z odpowiedzialnością udziałami. Siedzibą spółdzielni jest Jedlanka Nowa gm. Uścimów pow. włodawskiego. Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni zadeklarowanymi udziałami.

Przedmiotem przedsiębiorstwa jest prowadzenie wszelkiego rodzaju zakładów gospodarczych, kupno hurtowe, przerabianie oraz wytwarzanie artykułów spożycia i przedmiotów użytku domowego i gospodarczego i odsprzedaż ich detalicznie swoim członkom, przyjmowanie wkładów oszczędnościowych od członków. Udział wynosi 25 złotych, płatny przy zapisaniu się 5 zł., pozostała suma winna być wpłacona w ciągu pięciu lat po 4 zł. w ratach rocznych. Zarząd stanowią: Stanisław Duklewski, Antoni Jasiński i Adam Polak. a) Czas trwania nie jest ograniczony, b) Ogłoszenia będą umieszczane w czasopiśmie „Społem”, c) Rokiem obrachunkowym jest rok kalendarzowy, d) Zarząd składa się z 3 członków i jest organem kierowniczym i wykonawczym spółdzielni. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają i za spółdzielnię pod stemplem firmy podpisują łącznie dwaj członkowie zarządu, e) Zawierane przez zarząd w imieniu spółdzielni kontrakty w sprawach kupna, zastawu lub najmu nieruchomości wymagają zatwierdzenia przez radę nadzorczą, g) Likwidację przeprowadza się zgodnie z przepisami ustawy o spółdzielniach.

31

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 647, wciągnięto 3 listopada 1936 r. przy firmie **„Spółdzielnia Spożywców „Jutrzenka”** z odpowiedzialnością udziałami w Wysokiem, następujący wpis.

Likwidatorami ustanowiono: Michała Puchalę, Pawła Zygmunta i Pawła Staszewskiego.

Decyzją sędziego rejestrowego z dnia 18 czerwca 1936 r. postanowiono powyższą firmę rozwiązać z urzędu i zarządzić jej likwidację.

51

Do Rejestru Sądu Okręgowego w Łucku jako Rejestrowego w dniu 15 grudnia 1937 roku Nr. RS X 858/2 przy firmie **„Spółdzielnia Spożywców — Jedność w Bystakach** z odpowiedzialnością udziałami” wpisano:

„Dnia 2 maja 1937 r. członek zarządu Jan Legierko ustąpił, a na jego miejsce wybrano Bronisława Surmacza”.

52

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego jako Rejestrowego w Łucku dnia 30 grudnia 1937 roku Nr. RS. III. 278/5 przy firmie **„Spółdzielnia Spożywców „Społem” w Rożyszcach** z odpowiedzialnością udziałami” wpisano:

„Dnia 21 listopada 1937 r. do zarządu na miejsce Antoniego Potockiego wybrano Mateusza Naruka”.

Do Rejestru Sądu Okręgowego jako Rejestrowego w Łucku w dniu 10 stycznia 1938 roku Nr. RSX 882/4 przy firmie **„Spółdzielnia Spożywców „Jedność” w Koniuchach** z odpowiedzialnością udziałami” wpisano:

„Dnia 27 września 1937 r. członkowie zarządu

du Mykita Dynia i Jerzy (Grzegorz) Szewczuk zostali odwołani, a na ich miejsce wybrano Jakuba Kiczulę i Grzegorza Ogrodniczego”.

Do Rejestru Spółdzielni wpisano dnia 18-go stycznia 1938 r. Rs. 319 przy firmie **„Spółdzielnia Spożywców — Zgoda — z odpow. udziałami we Wsielubiu”**, pow. nowogródzkiego. Obecny zarząd stanowią: Aleksander Kościuk, Józef Obrvcki i Jan Maniuk.

Sąd Okręgowy w Nowogródku.

55

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego jako Rejestrowego w Pińsku w dniu 18.I.1938 r. za Nr. R. S. 451 wciągnięto V wpis, dotyczący: **Spółdzielni Spożywców „Wygoda”** z odp. udz. w Koladyczach: z dniem 4.XII.1937 r. zarząd stanowią: Tymoteusz Karpyza, Danił Szuryn i Teodozy Czyż.

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 1012 wciągnięto 14 grudnia 1937 r. następujący wpis: **Spółdzielnia Spożywców „Wytrwałość” w Małdanie Ostrowskim** z odpowiedzialnością udziałami. Siedzibą Spółdzielni jest wieś Majdan Ostrowski, gm. Rakofupy, pow. chełmskiego. Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni zadeklarowanymi udziałami. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest prowadzenie wszelkiego rodzaju zakładów gospodarczych, kupno hurtowe, przerabianie oraz wytwarzanie artykułów spożycia i przedmiotów użytku domowego i gospodarczego i odsprzedaż ich detalicznie swoim członkom, przyjmowanie wkładów oszczędnościowych od członków. Udział wynosi 25 złotych, płatny przy zapisaniu się do spółdzielni 2 zł, pozostała suma winna być wpłacona w ciągu najdalej 5 lat po 4 zł. 60 gr. w ratach rocznych. Zarząd stanowią: Jan Kowalski, Ignacy Palczyński i Czesław Górnik. a) Czas trwania nie jest ograniczony, b) Ogłoszenia będą umieszczane w czasopiśmie „Społem”, c) Rokiem obrachunkowym jest rok kalendarzowy, d) Zarząd składa się z 3 członków i jest organem kierowniczym i wykonawczym spółdzielni. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają i za spółdzielnię pod stemplem firmy podpisują łącznie dwaj członkowie zarządu, e) Zawierane przez zarząd w imieniu spółdzielni kontrakty w sprawach kupna, zastawu lub najmu nieruchomości wymagają zatwierdzenia przez radę nadzorczą, g) Likwidację przeprowadza się zgodnie z przepisami ustawy o spółdzielniach.

32

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 1014, wciągnięto 23 grudnia 1937 r. następujący wpis: **Spółdzielnia Spożywców „Przyszłość” w Wołoskowoli** z odpowiedzialnością udziałami. Siedzibą spółdzielni jest wieś Wołoskowola tejże gminy pow. włodawskiego. Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni zadeklarowanymi udziałami. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest prowadzenie wszelkiego rodzaju zakładów gospodarczych, kupno hurtowe, przerabianie oraz wytwarzanie artykułów spożycia i przedmiotów użytku domowego i gospodarczego i odsprzedaż ich detalicznie swoim członkom, przyjmowanie wkładów oszczędnościowych od członków. Udział

Funkcje członków władz spółdzielni wymagają odpowiedniego przygotowania spółdzielczego i znajomości aktualnych spraw, dotyczących naszego ruchu.

„SPOŁEM”

zawiera w znacznej mierze te wiadomości, niezbędne dla każdego działacza spółdzielczego. Dlatego też spółdzielnie związkowe poza egzemplarzem oficjalnym, przesyłanym im bezpłatnie, powinny **prenumerować „Społem”**

po niższej cenie

12 ZŁ ROCZNIE

dla paru najbardziej czynnych członków swych władz — na ich adresy domowe.

„SPOŁEM”

jest niezbędnym poradnikiem dla każdego członka zarządu i każdego działacza spółdzielczego, który pragnie udoskonalić działalność swej spółdzielni.

SPÓŁEM!

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAKTYCE SPÓŁDZIELNI SPOŻYWCÓW
ORGAN „SPOŁEM” ZWIĄZKU SPÓŁDZIELNI SPOŻYWCÓW R.P.

Zagadnienie bezrobocia

(Ciąg dalszy)

II. Źródła i charakter powojennego bezrobocia

b) Zapotrzebowanie na pracę

Spytajmy teraz, od czego zależy zapotrzebowanie na pracę, jak się ono kształtuje i jakim zmianom ulega.

Popyt na pracę, podobnie jak jej podaż, zależy od wielu czynników. W danym wypadku są to czynniki natury gospodarczej, technicznej i organizacyjnej. Wielkość aparatu gospodarczego, jego obciążenie i pojemność na pracę ludzką, czyli wielkość produkcji¹¹⁾ i wydajność pracy odgrywają decydującą rolę. Przez wyraz „aparat gospodarczy” rozumiemy przytem zarówno rzeczową aparaturę wytwórczą, handlową, komunikacyjną itp. (fabryki, warsztaty rzemieślnicze, chałupnicze, sklepy i składy z odpowiednimi urządzeniami, linie komunikacyjne, tabor kolejowy, rzeczny, samochodowy it.d.) wraz z koniecznym dla jego funkcjonowania personelem, jak i ogół stano-

wisk, zajmowanych przez osoby świadczące usługi publiczne i prywatne, a więc przez urzędników, lekarzy, nauczycieli, służbę domową itp. Liczebność i skład zawodowo czynnej ludności — z pewnymi zastrzeżeniami, o których będzie mowa — są demograficznym odzwierciedleniem aparatu gospodarczego, jego wielkości i struktury.

W krajach cywilizowanych wielkość aparatu gospodarczego w ogóle, a rzeczowej jego aparatury w szczególności, stale wzrasta, wykazując przytem charakterystyczne tendencje rozwojowe. Wzrost ten i jego kierunki znajdują swój odpowiednik w rosnącej liczebności gospodarczo - aktywnej ludności i w zmianach, którym podlega jej struktura. Zmiany te w okresie ostatnich 30-tu - 50-ciu lat ilustruje załączona tablica IV,¹²⁾ przedstawiająca liczeb-

¹¹⁾ Wyraz „produkcja” jest tu użyty w najszerszym tego słowa znaczeniu, obejmuje więc nie tylko wytwórczość sensu stricto, ale i handel, transport oraz świadczenia usług prywatnych i publicznych.

¹²⁾ Pomimo wszelkich zastrzeżeń i trudności, które nasuwa porównanie struktur zawodowych różnych krajów ze względu na różnorodność tych struktur, a przede wszystkim ze względu na różnice stosowanych metod statystycznych, międzynarodowe zestawienie w tym zakresie wyników spisów ludności według pewnych zasad jest możliwe i daje przybliżony obraz panujących stosunków w całej grupie krajów i ich tendencji rozwojowych.

ność zawodowo czynnej (wraz z bezrobotnymi) ludności i procentowy jej udział w głównych gałęziach życia gospodarczego.

Takie same niemal (z wyjątkiem handlu) tendencje w rozwoju składu zawodowo czynnej ludności wykazuje zestawienie wyników spisów ludności w Polsce ¹³⁾.

1. Zapotrzebowanie na pracę ze strony rolnictwa

W zestawieniu tym wyraźnie występują kierunki, w których idą zmiany zawodowej struktury ludności w miarę rozwoju gospodarczego kapitalistycznych krajów. (Analogiczne zresztą i jeszcze szybsze przekształcenia dokonywują się w Rosji sowieckiej). A więc uderza przede wszystkim spadek odsetka ludności pracującej w rolnictwie. Jest to — jak widzimy na tablicy IV-ej — zjawisko powszechne, występujące nie tylko w uwzględnionych tu, ale we wszystkich cywilizowanych krajach i związane z ich uprzemysłowieniem. Przytem w całym szeregu wypadków obserwujemy obok procentowego i absolutny spadek ludności, zatrudnionej w rolnictwie. Tak np. w okresie 1910/11 — 1930/31 liczebność tej ludności spadła: w Stanach Zjednoczonych z 12,6 milionów na 10,7 mil., w Czechosłowacji z 3 mil. na 2,7, we Francji z 8,6 mil. na 7,7 mil., w Anglii z 1,323 tys. na 1,199 tys., we Włoszech z 9,085 tys. na 8,169 tys.

W Szwajcarii od 1900 r. do 1930 r. ludność zatrudniona w rolnictwie zmniejszyła się o 15,4%, pomimo wzrostu ogółu zawodowo czynnej ludności o 24%. W Niemczech z pracy na roli

wzgl. w leśnictwie i rybołówstwie utrzymywało się w 1882 r. — 15,9 mil. osób, a w 1933 już tylko 13,6 milionów. I dzieje się to pomimo mocnego wszędzie wzrostu — jak to widzimy na załączonej tablicy — ogółu zawodowo czynnej ludności i nawet w krajach, w których, jak np. w Anglii, w Niemczech, wzgl. we Włoszech, w latach powojennych podjęta została usilna praca nad reagraryzacją kraju, wzgl. nad intensyfikacją rolnictwa. Produkcja dzięki ulepszeniu metod uprawy i hodowli wzrasta, zwiększa się dzięki racjonalizacji i mechanizacji pracy jej wydajność a tym samym spada konieczna liczba pracujących. Jakżeż w tych warunkach może znaleźć na roli zatrudnienie cały, w krajach rolniczych liczny przyrost wiejskiej młodzieży? ¹⁴⁾.

W wielu krajach wskutek tego występuje już obecnie zjawisko chronicznego i stale wzmagającego się bezrobocia na wsi, pomimo, że warsztat rolny nie ma tak określonej pojemności na pracę ludzką jak współczesny zakład przemysłowy, pomimo, że „przeszwar-

¹⁴⁾ Reithinger w książce „Le visage économique de l'Europe” podaje szacunek gęstości zaludnienia rolniczego, t. j. liczby osób żyjących z rolnictwa na 100 ha użytków kilku krajów w 1930 i 1960 roku:

Kraje	1930	1960
Polska	91	133
(według spisu 1931 r. było 75,6 na 100 ha użytków rolnych)		
Bułgaria	98	124
Włochy	90	131
Jugosławia	77	96
Rumunia	74	93

Szacunek ten dla liczb w 1960 roku przeprowadzony jest przy oczywiście nierealnym założeniu, że nie było by emigracji z zawodu rolniczego do innych zawodów na wsi ani do miast i krajów zagranicznych.

¹³⁾ Skład zawodowy ludności (czynni i bierni zawodowo) Polski w 1921 i 1931 roku w odsetkach ogółu ludności:

Rok	Ludność ogółem	Rolnictwo	Ogrodnictwo, rybactwo, leśn.	Górnictwo, przemysł	Handel, ubezpiecz.	Komunikacja i transp.	Służba publ., instytucje społ.	Oświata, szkoln.	Leczn., higiena	Służba domowa	Pozostałe działy
1921	100	63,3	0,6	17,2	6,2	3,4	1,8	0,9	0,6	1,1	4,9
1931	100	60,2	0,7	19,2	5,7	3,6	2,3	1,0	0,8	1,4	5,1

TABLICA IV *)

Zmiany w składzie zawodowym ludności kilku krajów w ostatnich 30—50-ciu latach

Kraje	Niemcy **)		Anglia i Walia		Włochy **)		Siany Zjedn.		Francja		Holandia		Szwajcaria		Szwecja		Dania	
Lata	1882	1907	1903	1901	1911	1931	1881	1911	1931	1901	1911	1931	1888	1910	1930	1890	1910	1930
Ludność zawo- dowo czynna w tys.	16,885	25,156	32,622	14,330	16,287	18,853	15,153	16,402	17,262	22,736	38,167	48,830	19,715	20,931	21,612	1,653	2,262	3,186
1,653	2,262	3,186	1,305	1,783	1,933	1,750	2,199	2,892	1,101	1,200	1,606							
Rolnictwo, leśni- ctwo, rybol.	42,2	34,0	28,8	8,5	8,6	6,4	56,7	55,5	47,3	38,0	33,3	22,0	41,8	40,9	38,4	32,7	28,4	20,5
37,4	26,8	21,4	54,0	46,2	36,0													
Przemysł, rze- miśl. i górn.	34,3	39,1	40,6	45,8	46,5	49,9	27,6	27,5	29,6	24,1	33,8	35,2	32,5	32,7	34,5	32,2	34,5	39,3
41,6	45,5	44,9	15,0	26,1	32,3													
Handel, banki i komunikacja	8,6	13,9	18,4	24,5	25,7	27,8	3,9	8,1	12,9	14,6	19,5	27,4	13,8	12,9	15,1	16,3	19,5	23,4
9,8	15,6	18,3	5,8	11,3	17,7													
Armia i flota	2,3	0,3	1,3	1,3	0,9	1,3	1,0	1,5	0,5	0,1	0,3	0,3	3,6	3,0	1,9	1,3	0,9	0,4
0,1	0,2	2,3	1,3	0,6	0,7	0,4												
Służba publicz. i wolne zawod.	5,7	4,3	8,0	6,5	6,1	6,0	3,3	4,2	6,6	4,0	6,3	8,9	4,0	5,1	6,4	5,9	6,3	8,8
3,8	5,5	8,3	2,6	3,7	6,2													
Służba domowa i usługi osob.	9,2	6,4	3,9	9,3	10,1	9,0	3,9	3,0	3,1	6,1	6,2	4,8	4,8	3,4	3,1	10,1	9,5	7,6
6,2	5,9	6,9	13,6	9,2	7,2													
Inne zawody	—	—	—	4,1	1,8	—	3,6	0,2	—	19,2	0,7	—	0,1	2,0	0,6	1,5	1,0	—
1,1	0,5	—	6,7	2,1	—													
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

*) Zestawienie według obliczeń Niemieckiego Urzędu Statystycznego.

**) Niemcy — w obecnych granicach; Włochy — w obecnych granicach dla 1911 i 1931 r.; Francja — dla 1931 r.; Dania — dla 1930 roku.

cować się" nie tylko jako konsument ale i jako producent na wsi jest znacznie łatwiej niż w mieście, pomimo wreszcie, że w wielu krajach, jak np. w Rumunii, na Węgrzech, we Włoszech, w krajach bałkańskich, proces urbanizacji i industrializacji wchłania część ludności wiejskiej. „Zbędni na wsi” — to nie jest polski specyfik, to zjawisko nieomal powszechne w gęsto zaludnionych krajach rolniczych, to przejaw dysproporcji pomiędzy wysokim przyrostem naturalnym wsi a nie idącą z nim w parze rozbudową jej warsztatu pracy, dysproporcji zwiększonej jeszcze przez racjonalizację i mechanizację. Przyrost ludności rolniczej w wieku zdolności do pracy jest w krajach tych większy niż wzrost produkcji rolniczej.

Czy jakie czynniki mogą poprawić obecny stan rzeczy, zahamować, jeżeli nie odwrócić ową powszechną tendencję spadku zatrudnionych w rolnictwie, wzmóc pojemność jego na pracę, względnie w jakiś inny sposób usunąć „zbędnych” ze wsi — oto zagadnienie, które staje przed rolniczo przeludnionymi krajami środkowo-wschodniej i południowo - wschodniej Europy.

Pozornie pomagają je im rozwiązać samo życie, t.j. żywiołowy proces tworzenia za pomocą działów rodzinnych coraz większej ilości coraz mniejszych gospodarstw ¹⁵⁾. Zatrudnienie bowiem

na 1 ha wzrasta w miarę spadku powierzchni gospodarstwa. Proces ten ma jednak określone granice i konsekwencje. Granice te — to minimalny choćby a nie gospodarczo optymalny obszar gospodarstwa. Zostały one w tych krajach, jak wynika z ich struktury rolnej, już przekroczone. (W Polsce np. według spisu z 1931 r. na 100 zespołów rolniczych 25,5 — przy przeciętnej liczbie 4 osób w zespole — gospodaruje na obszarze użytków rolnych mniejszym od 2 ha, a 38,7 — przy przeciętnej liczbie 4,9 osób w zespole — na obszarze 2 — 5 ha, podczas gdy w obecnych warunkach, t.j. przy niskim poziomie intensyfikacji naszej produkcji rolniczej, 5-cio hektarowe gospodarstwo jest — na ogół — poczytywane za gospodarczo - samowystarczalne minimum. To samo mniej więcej choć nie w tak jaskrawej postaci ma miejsce i w innych krajach wschodniej i południowo-wschodniej Europy oraz we Włoszech. A jakie są konsekwencje postępującego procesu rozdrabniania chłopskiej, przeważnie już dziś karłowatej własności rolnej, jakimi to grozi skutkami, o tym zbędne byłoby tu mówić! Są to zaiste pyrrusowe zwycięstwa bieżącego życia nad strukturalnymi trudnościami, zwycięstwa, które wprawdzie chwilowo i pozornie wzmagają pojemność na pracę ludzką rolnictwa, lecz które nie rozwiązują zagadnienia „zbędnych” na wsi, pogarszają jeszcze bardziej strukturę rolną kraju i przygotowują rychłą klęskę w postaci zwiększonej nędzy wsi i przyspieszonego wzrostu jej przeludnienia ¹⁶⁾).

¹⁵⁾ Instytut Gospodarstwa Społecznego na podstawie materiału z 53 zbadanych wsi szacuje roczny przyrost gospodarstw w Polsce na 1,50% (w Niemczech w okresie 1882 — 1907 wynosił on — 0,35, zaś w latach 1907 — 1933 aż 1,93%, co między innymi było powodem wydania prawa o niepodzielności gospodarstw chłopskich). Przytem wśród nowopowstałych gospodarstw 72,2% stanowią gospodarstwa pochodzące z działów rodzinnych i posiadające przeciętnie powierzchnię = 2,71 ha. Dr Styś na podstawie badań w 20-stu wsiach wschodniej Małopolski obliczył, że w latach 1883 — 1931 liczba chłopskich gospodarstw wzrosła w tych wsiach o 53% przy powiększeniu obszaru tylko o 17%, wskutek czego przeciętna wielkość gospodarstwa spadła prawie o 25%, to jest z 4 ha w 1883 roku na 3 ha w 1931 roku.

¹⁶⁾ Nie możemy tu niestety streszczać ciekawej dyskusji, która miała miejsce niedawno, co do szacunku wielkości przeludnienia rolniczego w Polsce pomiędzy panami: J. Poniatowskim, R. Buławskim, St. Antoniewskim i innymi. Dyskusja ta, wywołana przez b. pouczającą książkę J. Poniatowskiego p. t. „Przeludnienie wsi i rolnictwa” dotyczyła metod szacunku i w konsekwencji rozmiarów przeludnienia rolniczego. (Rozbieżności w szacunkach — w dużej mierze spowodowane różnicą założeń — były istotnie wielkie). W każdym razie wynosi ono parę milionów.

We wprost przeciwnym kierunku, t.j. w kierunku zwiększenia pojemności rolnictwa na pracę ludzką a zarazem polepszenia i pod innymi względami ustroju rolnego działa reforma rolna. Niewątpliwie przyczynia się ona wybitnie do osłabienia a nawet usunięcia przeludnienia rolniczego. Nie mają go kraje bałtyckie, które przeprowadziły radykalną reformę rolną. Ale trzeba pamiętać, że kraje te mają małą gęstość zaludnienia i stosunkowo nieznaczny przyrost naturalny¹⁷⁾. I bez reformy rolnej zagadnienie przeludnienia wsi nie było by dla nich prawdopodobnie aktualne. W krajach natomiast o dużej gęstości rolniczego zaludnienia i o wysokim przyroście naturalnym, jak np. w Polsce, na Węgrzech, we Włoszech, w Rumunii, Bułgarii it.p. reforma rolna może tylko, czasem nawet wybitnie zmniejszyć bezrobocie wsi. Przemawiają za tym wyniki szacunków przeprowadzonych przez wspomniany już Instytut Gosp. Społ. a ogłoszonych w książce p. t.: „Struktura społeczna wsi polskiej”.

Według nich dla upełnorolnienia (do 5 ha) małorolnych i zaopatrzenia w ziemię bezrolnych potrzeba w Polsce — 7,670 tys ha: dla upełnorolnienia 2,060 tys. gospodarstw karłowatych — 4,845 tys. ha i dla utworzenia 600 tys. gospodarstw dla bezrolnych — 2,835 ha. Z drugiej strony, potrzebną na to ziemię można by otrzymać: bądź to w obowiązujących ramach prawnych reformy rolnej z 1925 r., bądź to rozparcelowując ogół użytków rolnych wszystkich gospodarstw powyżej 50 ha oraz ziemi własności publicznej. W pierwszym wypadku otrzymamy — 1,690 tys. ha, w drugim 3,645 tys. ha, czyli

możemy pokryć 22% wzgl. 60% ogólnego zapotrzebowania na ziemię.

Jednakże nawet w razie wykonania b. radykalnej reformy rolnej problem bezrobocia wsi nie zostanie rozwiązany. W ciągu pokolenia przyrost naturalny uczyni go na nowo aktualnym. Jednocześnie ograniczonym co do zakresu posunięciem nie można zlikwidować ciągłego procesu.

Wybitnie mniejszy jest wpływ intensyfikacji rolnictwa na usunięcie przeludnienia. Intensyfikacja, t.j. rozwój produkcji zwierzęcej, (w tym zakresie reforma rolna prowadzi do intensyfikacji), wzrost uprawy pracochłonnych roślin, podniesienie plonów zbóż z hektara it.p., zmuszając do większego nakładu pracy ludzkiej, zwłaszcza tam, gdzie wskutek braku kapitału nie można jej zastąpić pracą mechaniczną, może w pewnym stopniu osłabić bezrobocie na wsi, podnosząc optymalną gęstość zaludnienia. Jednak w krajach środkowo - wschodniej i południowej Europy, w których obecna gęstość zaludnienia rolniczego wynosiła 40 — 45 zawodowo - czynnych na 100 ha użytków jest o wiele wyższa od optymalnej, znacznie większa niż np. w Danii (gdzie intensyfikacja rolnictwa sądząc według wartości produkcji — jest blisko trzykrotnie większa, a gdzie zawodowo - czynnych na 100 ha użytków wypada 26,4), w krajach tych nawet znaczne wzmoczenie intensyfikacji rolnictwa nie zdoła rozwiązać zagadnienia „zbędnych” na wsi. Należy przytem pamiętać, że wraz z intensyfikacją postępuje, choć — w wypadku odnośnych krajów — z opóźnieniem wskutek braku kapitału, mechanizacja i racjonalizacja pracy oraz poprawa struktury rolnej (komasacja), które działają w odwrotnym kierunku. Wpływ intensyfikacji rolnictwa na bezrobocie wiejskie — jak słusznie to podkreśla p. J. Poniatowski — jest raczej pośredni poprzez podniesienie dochodu wsi i zwiększenie dzięki temu zbytu produktów przemysłu i rzemiosła. Na to

¹⁷⁾ Utrzymujących się z rolnictwa, tj. biernych i czynnych zawodowo przypada na 100 ha użytków rolnych w Estonii — 26 osób, na Łotwie — 31, na Litwie — 48, a w Polsce np. obecnie przeszło 82 osoby! Liczba żywych urodzeń na 1000 mieszkańców wynosi w Estonii — 16,4, na Łotwie — 18,3 a w Polsce — 26,1, w Bułgarii — 26,2, w Rumunii — 30,2, we Włoszech — 23 it.p.

jednak potrzebne jest zapewnienie zbytu wytworom zintensyfikowanej produkcji rolniczej (klasyczny przykład współzależności rozwoju różnych dziedzin życia gospodarczego).

W wyniku powyższych pobieżnych rozważań dochodzimy do wniosku, że w krajach rolniczo przeludnionych zagadnienie bezrobocia na wsi musi szukać swego rozwiązania poza rolnictwem.

Nie ma danych na to, aby w krajach tych odwrócona została tendencja rozwojowa, jaskrawo występująca w krajach uprzemysłowionych, t.j. prędzej czy później stosunkowego, potem może i absolutnego spadku ludności zatrudnionej w rolnictwie. Takie jest działanie mechanizmu rozwoju społeczno-gospodarczego.

Dr. H. Kołodziejski

Spółdzielczość ukraińska w Małopolsce Wschodniej

Spośród ruchów spółdzielczych mniejszości narodowych w Polsce spółdzielczość ukraińska wyodrębnia się wybitnie dzięki specjalnym cechom. Jedną z najważniejszych cech wyróżniających ją jest wielka dynamika rozwojowa. Rzadko się zdarza, by rozwój ruchu szedł w tak szybkim tempie wśród na pozór mało sprzyjających warunków, jak np. niezamieszalność członków, przeważnie rolników.

Na terenie 3 województw — lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego — według spisu ludności z 1931 r. mieszka 6.208.000 ludzi; spośród nich do języka ukraińskiego i ruskiego przyznało się 2.814.000. Ukraińska spółdzielczość w tych 3 województwach grupuje się w Związku Rewizyjnym Spółdzielni Ukraińskich, którego siedziba znajduje się we Lwowie.

Początki ukraińskiego ruchu spółdzielczego datują się od roku 1867, w którym został założony we Lwowie Bank Rustykałny, który miał nieść pomoc kredytową drobnemu rolnictwu. Była to jednak właściwie instytucja o charakterze opiekuńczym — założona przez inteligencję ukraińską, stanowiła próbę „pracy dla ludu, a nie samego ludu”. Bank Rustykałny po paru latach działalności został zamknięty.

Obecna spółdzielczość ukraińska rozwinęła się z organizacji kredytowych. W 1898 r. powstała ich centrala finansowa „Krajowyj Sojuz Kredytowyj” we Lwowie. Po 1900 r. ruch spółdzielczy

wśród Ukraińców zaczyna się coraz szybciej rozwijać, w 1903 r. powstaje „Krajowy Związek Rewizyjny”, zrzeszający głównie spółdzielnie kredytowe. Po wojnie, która wybitnie zniszczyła spółdzielczość ukraińską, zabrano się do odbudowy ruchu. Powołano do życia Związek Rewizyjny Spółdzielni Ukraińskich, który zakresem swej działalności objął wszystkie typy spółdzielni ukraińskich.

1 stycznia 1938 r. do Związku tego należało 3331 spółdzielni, liczących 587.291 członków. Naturalnie, ze względu na wielokrotne członkostwo *) faktyczna ilość osób — spółdzielców jest mniejsza, w każdym bądź jednak razie, gdy się weźmie pod uwagę, że rodzina ukraińska składa się przeciętnie z 5 osób, to stopień uspołdzielczenia w tym środowisku jest wielki. Ten stan tłumaczą Ukraińcy pewnymi właściwościami psychiki chłopu ukraińskiego. Ma on być w wysokim stopniu pozbawiony egoizmu, łączyć cechy wschodu — zrozumienie dla własności gromadzkiej — z cechą zachodu — poszanowania praw jednostki.

Spośród tych 3331 spółdzielni 2255 należało do typu spółdzielni zakupu

*) Wielokrotne członkostwo polega na udziale jednostki w paru spółdzielniach, np.: ktoś jest członkiem spółdzielni spożywców, kredytowej, mleczarskiej, rolniczo-handlowej. W statystyce nie da się to sprowadzić do jednej osoby, lecz umieszcza się z konieczności jako cztery.

i zbytu płodów rolnych, posiadających jednocześnie działy spożywcze. W roku poprzednim było ich 2151. Następnie idą spółdzielnie kredytowe w liczbie 668 (1.I.1937 r. — 595) — banki powiatowe i kasy Raiffeisena, jednostki przeważnie kapitałowo słabe, lecz usilnie gromadzące oszczędności ludowe; potem miejskie spożywcze — 187 (182), wśród nich jednak było 57 spółdzielni z typu „zaspokajania wspólnych potrzeb; mleczarnie spółdzielcze — 144 (137); reszta zaś — to spółdzielnie różne, przeważnie rzemieślnicze i robotnicze.

Dla wszystkich tych spółdzielni istnieje jeden związek rewizyjny. Dla zogniskowania zaś działalności gospodarczej — 4 centrale gospodarcze: „Centrobank” dla spółdzielni kredytowych, „Narodna Torhowla” dla spółdzielni spożywców, „Centrosojuz” dla rolniczo-handlowych i „Masłosojuz” dla mleczarni.

„Centrobank” na 1.I.1937 r. posiadał wkładów na sumę 1.541.000 zł., udziały wynosiły 238.000, rezerwy 310.000 zł. Ogólna suma obrotów w 1936 r. osiągnęła 28.802.000 zł., pożyczek udzielono w sumie 5.961.000 zł.

„Narodna Torhowla” na 1.I.1937 r. miała na składzie towarów na sumę 742.000 zł., dłużnicy byli winni 265.000 zł., udziały wynosiły 221.000 zł., fundusze specjalne — 189.000 zł., zobowiązanie — 1.577.000 zł. Nadwyżka za 1936 r. wyniosła 1.150. — zł. Obrót towarowy wyniósł 5.008.000 zł.

„Centrosojuz” na 1.I.1937 r. rozporządzał remanentem towarów w sumie zł. 158.000, dłużnicy byli winni 668.000 zł., nieruchomości były warte według bilansu 285.000 zł. Udziały wynosiły 346.000 zł., fundusze specjalne 396.000 zł., zobowiązania 906.000 zł. Nadwyżka — 48.967 zł. Obrót — 8.245.000 zł.

„Masłosojuz” na 1.I.1937 r. posiadał towarów na sumę 165.000 zł., nieruchomości — 569.000 zł., ruchomości — 554.000 zł., dłużnicy byli winni 218.000 zł. Udziały wynosiły 286.000 zł., fundusze specjalne 378.000 zł., wierzyciele

(weksle, banki i inni) 508.000 zł. Nadwyżka — 10.621 zł.

Spółdzielnie związkowe rozporządzają niewielkimi funduszami, stale jednak wzrastającymi, przy czym zmienia się z roku na rok na lepsze stosunek kapitałów własnych do obcych.

Wygląda to następująco:

	fund. własne	fund. obce
1925	2,5 mil. zł.	6,5 mil. zł.
1930	17,0 „ „	37,0 „ „
1936	21,6 „ „	30,0 „ „

Ukraińcy idą w kierunku jak najwydatniejszego powiększania kapitałów zapasowych (społecznych, niepodzielnych), służących dla dalszej rozbudowy ruchu spółdzielczego. Starają się przeprowadzać na walnych zgromadzeniach uchwały, przekazujące zwroty od zakupów w całości na rachunek funduszy zapasowych i nie jest to wcale rzadkim wypadkiem, że walne zgromadzenie stosuje się do tej fundacji.

Spółdzielnie ukraińskie — są to jednostki małe przeważnie. Przeciętny obrót roczny wynosi około 18.000 zł. (w naszym Związku na spółdzielnię przypada 104.000 zł., na sklep 51.000 zł.). Próby organizowania spółdzielni wielosklepowych nie udały się.

Jak wygląda gospodarczo przeciętna spółdzielnia ukraińska? Podczas zjazdu lustratorów Związku „Społem” we Lwowie jeden z dyrektorów Ukraińskiego Związku cytował trochę charakterystycznych liczb dla ogółu spółdzielni o typie spożywczym. Spółdzielnia w X dokonała w 1936 r. obrotu na 17.830 zł., w tym artykułami spożywczymi — 13.670 zł., skup płodów rolnych — 3.804 zł., inne 356 zł. Remanent w tej spółdzielni wynosił 1.216 zł.

Koszty handlowe wynosiły 7.26% w stosunku do obrotu.

Budżet miesięczny podobnej spółdzielni wyglądał następująco:

zarząd	34.50
personel (2 osoby po 35 zł.)	70.—
komorne	13.—
składka lustr.	22.—
podatki	24.—
ubezpieczanie sp.	6.60

druki	3.—
pocztą	1.—
biblioteka	4.—
koszty podróży	14.—
składka na „Proświtę”	4.—
nieprzewidziane	5.—
umorzenia	10.—

Przeciętna kalkulacja w ukraińskich spółdzielniach spożywców wynosi 11.3%.

Z tych paru przykładów widać wyraźnie, że ukraińskie spółdzielnie spożywców są jednostkami gospodarczo słabymi. Jeżeli zaś spółdzielczość ukraińska stanowi jako całość dużą siłę, dzieje się to dzięki mocnemu i wszechstronnemu powiązaniu organizacyjnemu, skoordynowanej współpracy wszystkich rodzajów spółdzielczości oraz dużemu napięciu ideowemu, cechującemu zwłaszcza pracowników. Tym ostatnim trzeba poświęcić nieco uwagi.

Spółdzielczość jest bez wątpienia dla Ukraińców dźwignią postępu gospodarczego najszerzych mas. Obok tego jednak spełnia jeszcze parę innych zadań. Między innymi jest ona dla nich sprawą ambicji narodowych. Szukają oni w niej — i znajdują — pole do pracy na ogólnym terenie, w myśl interesów narodowych.

Spółdzielczość umożliwia inteligencji ukraińskiej pracę wśród własnego społeczeństwa. Młodzi ludzie po ukończeniu szkół średnich czy wyższych wracają do środowiska, z którego wyszli, i tu na nisko zwykle wynagradzanym stanowisku budują swoją egzystencję. Wkładają całą swoją energię w pracę nad rozbudową warsztatu. Łączy się tu doskonałe interes społeczny, narodowy i osobisty.

Spółdzielczość ukraińska rozporządza kadrami wykształconych, młodych, pracujących z poświęceniem ludzi — i to jest zapewne jednym z głównych sekretów powodzenia ruchu.

Błędem było by jednak sądzić, że inteligencja ukraińska jest jedyną dźwignią ruchu. O nastrojach mas członkowskich świadczą następujące przykłady. Po

zmianie ustawy o spółdzielniach działalności Związku Rewizyjnego Spółdzielni Ukraińskich ograniczono do 3 województw południowo-wschodnich. Ubyło wtedy Związkowi około 400 spółdzielni, przeważnie wołyńskich. Wtedy wśród spółdzielni pozostałych rzucono hasło, by wzmoczoną pracą nadrobić wyrwę. Choć więc ubyło spółdzielni, spotęgowana działalność organizacyjno-propagandowa wyraziła się w wydatnym zwiększeniu liczby członków.

Było ich:

w 1933 r. —	448.239
w 1934 r. —	492.000
w 1935 r. —	536.508
w 1936 r. —	587.291

Drugą formą reakcji było rzucenie hasła: „Ufundować własną siedzibę dla Związku Rewizyjnego!” Zebrano w krótkim stosunkowo czasie wśród spółdzielni 150.000 zł. i kupiono we Lwowie przy ul. Technicznej dom, w którym Związek znalazł wygodne pomieszczenie.

Wysoce charakterystyczny odruch miał miejsce w czasach kryzysu, kiedy to szereg związków okręgowych został zachwiany i trzeba było przystąpić do ratunku za wszelką cenę. W wielu spółdzielniach ukraińskich walne zgromadzenia uchwały: „Chcemy dopomóc wam. Pieniądzy na wsi nie mamy. Podnieście więc ceny w spółdzielniach ponad poziom cen rynkowych, ponad poziom cen w handlu prywatnym. W ten sposób zdobędziecie potrzebne pieniądze”.

Myślę, że jest to dowód wyjątkowej solidarności.

Metody pracy ukraińskiej spółdzielczości można ocenić zaznajamiając się ze sprawą wybitnego zmniejszenia kredytów. Ta stała bolączka naszego życia gospodarczego na tym terenie straciła wielce na ostrości dzięki zastosowaniu wielu różnorodnych środków.

Kredyty w ukraińskich spółdzielniach kształtowały się następująco:

1929 r.	—	3.389.000 zł.
1930 „	—	4.331.000 „
1931 „	—	3.315.000 „
1932 „	—	3.080.000 „
1933 „	—	2.510.000 „
1934 „	—	2.296.000 „
1935 „	—	2.073.000 „
1936 „	—	1.946.000 „

Każdy, kto zna stosunki panujące w handlu polskim, musi uznać, że Ukraińcy osiągnęli w ciągu kilku lat znakomite rezultaty, zwłaszcza jeżeli weźmie pod uwagę, że spadkowi kredytów towarzyszył wzrost obrotów w spółdzielniach.

Jakich więc środków chwycili się Ukraińcy, by osiągnąć te rezultaty?

A więc propaganda słowem drukowanym. W czasopiśmie, plakatach, ulotkach tłumaczy się członkom szkodliwość kredytów. Rewidenci uzupełniają to znów w przemówieniach na zebraniach członkowskich — dorocznych i specjalnych. Na zebraniach tych przeprowadzane są uchwały o zamykaniu kredytów.

W jesieni, kiedy to na wsi jest zwykle po zbiorach najwięcej gotówki, prowadzono akcję na szerszą skalę, mającą na celu windykowanie kredytów. Rewidenci przeprowadzali generalne sprawdzanie listy dłużników, wzywając ich do spółdzielni. Po stwierdzeniu długu dłużnik podpisywał deklarację, w której zobowiązywał się do spłaty długu w określonych terminach.

Aby mu to ułatwić, stosowano spłatę kredytów artykułami rolnymi. Dzięki współpracy ze spółdzielniami mleczarskimi był możliwy rozrachunek wzajemny: mleczarnia z należności chłopca — dostawcy mleka, przekazywała część na spłatę jego długu w spółdzielni spożywców. W niektórych wypadkach spółdzielnie oszczędnościowo-kredytowe dawały pożyczki wekslowe, żyrowane, na spłatę długów konsumcyjnych.

Zwroty od zakupów wypłacano w spółdzielniach tylko tym, którzy nie kredytowali. Sklepowi musieli podpisywać zobowiązanie niesprzedawania na kredyt, a jeżeli do tego się nie stosowali, to w obrachunku kredyty były uważane za manko.

Walka z kredytami jest prowadzona na wszystkich szczeblach organizacji. Centrala zamknęła kredyty związkowi okręgowym, te zaś spółdzielniom. Z natury rzeczy spółdzielnia nie może znów kredytować członkom.

W sprawozdaniu rewizyjnym notuje się nazwiska kredytujących członków władz. W ogóle jest ogólną zasadą, ustaloną statutowo, że do władz wolno wybierać tylko kupujących za gotówkę.

Jeżeli władze spółdzielni pozwalają na nadmierne kredytowanie, to Związek wytacza im sprawę sądową za działanie na niekorzyść spółdzielni. Sądy nakładają w tych wypadkach kary pieniężne.

Natomiast dłużników b. rzadko pociąga się do sądu, obecnie prawie nigdy. Przyczyną tego jest przewlekła procedura sądowa oraz duże koszty.

Tymi metodami osiągnięto w spółdzielczości ukraińskiej wybitne zmniejszenie kredytów. Jakie znaczenie gospodarcze ma wydobywanie unieruchomionych w kredytach milionowych sum dla rozbudowy spółdzielczości — tłumaczyć nie trzeba.

*

Ukraińcy systematycznie, natężając siły do maximum, rozbudowują swoją spółdzielczość w Małopolsce Wschodniej. Ubolewać należy, że Polacy z tej samej dzielnicy są tak wybitnie zdysztansowani co do osiągnięć spółdzielczych. Dopiero ostatnie wiadomości z Małopolski Wschodniej zdają się świadczyć o tym, że społeczeństwo polskie rozpoczęło pracę spółdzielczą od podstaw.

T. Janczyk

ZE ZWIĄZKU

„Słowo Narodowe” wychodzące we Lwowie zamieściło w Nrze 27 z dn. 28 ub. m. artykuł p. t. „Socjaliści do spółki z Ukraińcami chcą opanować Małopolskę Wschodnią”. Artykuł ten zawiera oszczerstwa i insynuacje skierowane pod adresem naszego Związku.

Ponieważ zarówno treść, jak i napa-

stliwy ton artykułu kolidują z elementarną przyzwoitością, jaka powinna obowiązywać publicystykę polską, i zatrzymują atmosferę pracy społecznej na terenie Małopolski Wschodniej, Zarząd Związku postanowił skierować sprawę przeciwko „Słowu Narodowemu” na drogę sądową.

Spis spółdzielni z podziałem na okręgi

Rada Nadzorcza Związku na posiedzeniu w dn. 23 stycznia r. b. zatwierdziła spis spółdzielni z podziałem na okręgi dla zwoływania dorocznych zjazdów okręgowych przedstawicieli spółdzielni związkowych w 1938 r.

BARANOWICZE

1. Bałwań	— „Zgoda”
2. Baranowicze	— „Zgoda”
3.	— „But”
4. Cyryn	— „Społem”
5. Domołkanowicze	— „Zgoda”
6. Dorohłany	— „Jedność”
7. Fiedziuki	— „Dobrobyt”
8. Gościłowicze	— „Spółnota”
9. Hancewicze	— „Jutrzenka”
10. Hołynka Słonimska	— „Ekonomia”
11. Horodyszcze	— „Praca”
12. Horodyszcze W.	— „Ufność”
13. Jakszyce	— „Obrona”
14. Jeziornica	— Chrześc. S. S.
15. Koniuchy	— „Siła”
16. Koźewo	— „Zorka”
17. Kroszyn	— S. S.
18. Kuchczyce	— „Naprzód”
19. Lachowicze	— S. S.
20. Łysica	— S. S.
21. Mickiewicz	— „Promień”
22. Mierwiny	— „Nasz Sklep”
23. Mieźna Słoboda	— „Ufność”
24. Milewicze	— „Zorza”
25. Mir	— „Przyszłość”
26. Mołczadź	— Okręgowa S. S.
27. Naliboki	— „Gospodarz”
28. Niedzwiedzie	— „Nadzieja”
29. Niwno	— „Promień”
30. Nowa Mysz	— „Myszanka”
31. Onoszki	— „Siła”
32. Ostaszyn	— „Jedność”
33. Ostrów	— „Zmaganie”
34. Pierchreńskie	— „Zjednoczenie”
35. Pogorzółka	— „Nadzieja”
36. Podlesie	— „Wschód”
37. Raczkań	— „Ruń”
38. Rodkiewicz	— „Niespodzianka”
39. Sielawicze	— „Zgoda”
40. Skorycze	— „Promień”
41. Sławatycze	— „Rolnik”
42. Słonim	— „Samopomoc”
43. Swojatyce	— „Przyszłość”
44. Szczesnowicze	— „Praca”
45. Szczorse	— „Szczorsowianka”
46. Szewele	— „Trud”
47. Troszczyce	— „Zasiewki”
48. Wielka Lipa	— „Samopomoc”
49. Wolna	— „Snop”
50. Zasule	— „Rolnik”
51. Zaostrowicze	— „Dobrobyt”

52. Zdzięciół	— S. S.
53. Zubielewicze	— „Iskra”
54. Żerebkowice	— „Jedność”
55. Żołociejewo	— „Zmaganie”
56. Żuchowicze Wielkie	— „Rolnik”

BĘDZIN

1. Będzin	— S. Roln.-Handl.
2. Bolesław	— „Społem”
3. Czeladź	— „Praca”
4.	— „Zgoda”
5. Dobieszowice	— „Pomoc”
6. Gołonóg	— „Flora”
7. Grodziec	— I-sza Grodziecka
8. Koszelów	— „Robotnik”
9. Mierzęcice	— Okręgowe S. S. S.
10. Miłowice	— „Sprawiedliwość”
11. Niegowonice	— „Jedność”
12. Niemce	— „Robotnik”
13. Niwka	— „Społem”
14. Olkusz	— S. S.
15. Pilica	— „Siła”
16. Rogoźnik	— „Jedność”
17. Siemonia	— „Rolnik”
18. Ślawków	— S. S. S.
19. Sosnowiec	— S. S. Urzęd. Tow. Sosn.
20.	— Powszechna
21.	— Robotn. Zagł. Dąbr.
22.	— Sp. przy S. T. F. Rur i Żel.
23. Strzemieszyce	— „Ogniwo”
24. Strzyżowice	— „Praca”
25. Ujejsce	— „Obrona”
26. Wojkowice Komorne	— Okręgowe S. S. S.
27. Wolbrom	— „Jedność”
28. Wysoka	— „Wysoka”
29. Zagórze	— „Spółdzielnia”
30. Zawiercie	— „Przyszłość”
31. Żabkowice	— „Społem”

BIAŁYSTOK

1. Augustowo	— „Samopomoc”
2. Barszczewo	— „Społem”
3. Białystok	— „Zjednoczenie”
4. Białystok	— Sp. Pracy „Zaufanie”
5. Bielsk Podlaski	— Okręgowa S. S.
6. Brzostowica	— „Gospodarz”
7. Choroszcz	— „Swoją do Swego”
8. Czarna Wieś	— „Samopomoc”
9. Czarna Wieś Kościelna	— „Jedność”
10. Dąbrowka	— „Jedność”
11. Grajewo	— „Społem”

12. Hajnówka — „Hajnówka”
13. Jabłoń Kośc. — „Nasz Sklep”
14. Knorzy — „Snop”
15. Krynk — „Kłos”
16. Masiewo — „Masiewo”
17. Mściów — „Przyjacieł”
18. Oleksin — „Zagroda”
19. Perlejewo — „Gospodarz”
20. Połonka — „Dzwignia”
21. Poświętne k. Łap — „Przyszłość”
22. Rogowo — „Ogniwo”
23. Sokoły — „Jedność”
24. Sokółka — S. S. Prac. Państw. i Kom.
25. Starosielce — „Jedność”
26. Suraz — S. S. S. Zw. Strzelec.
27. Szymki — „Walka”
28. Trzciannie — „Zgoda”
29. Trześcianka — S. S.
30. Wołkowysk — Okręgowa
31. — Księgarnia
32. Zabłudów — S. S.
33. Złotoria — „Zgoda”

BIŁGORAJ

1. Babice — „Pewność”
2. Biłgoraj — Hurtownia Współdzielcza
3. — „Społem”
4. — Spółdz. Stow. Komin.
5. Biszcz — „Ludowa”
6. Bukowina — S. S.
7. Bystre — „Snop”
8. Chrzanów — „Zorza”
9. Frampol — S. S.
10. Goraj — „Zgoda”
11. Górecko Stare — „Przyszłość”
12. Krzeszów — S. S.
13. Kulno — „Jedność”
14. Luchów Górny — „Przyszłość”
15. Łukowa — S. S.
16. Potok Górny — „Nasz Sklep”
17. Różaniec — „Przeźorność”
18. Tarnogród — S. S. nr 1
19. Wola Obszańska — „Wola”
20. Wólka Biska — „Jedność”

BRZEŚĆ

1. Bereza Kartuska — S. S.
2. Biała Podlaska — S. S. Pr. PWS
3. — Księgarnia Naucz.
4. Błudeń — „Jedność”
5. Borsuki — S. S.
6. Braszewice — „Rozwój”
7. Brześć n. B. — S. S.
8. Chocieszów — S. S.
9. Chorewo — S. S.
10. Czerny — „Szczęście”
11. Czyżewice — „Świt”
12. Demeńce — „Praca”
13. Derewna — S. S. „Derewna”
14. Dobuczyn — „Solidarność”
15. Kamieniec — Lit. Chrz. S. R.-H.
16. Kijowiec — S. S.
17. Kobryn — S. S. S. Chrz.
18. Koladyczne — „Wygoda”
19. Komarno — „Jedność”
20. Kopytów — „Zgoda”
21. Kosów Pol. — Pow. S. Roln.-Handl.
22. Kozły — „Jedność”
23. Krymno — „Samopomoc”
24. Lindów — „Siła”
25. Łomazy — „Społem”
26. Maciejowice — „Samopomoc”
27. Małowa Góra — „Jutrzenka”
28. Małoryta — S. K. R.
29. Michałki — „Iskra”
30. Mokran — „Jedność”
31. Olszyn — „Zgoda i Praca”
32. Pawłów Stary — „Jedność”
33. Podbielskie Ogrodniki — „Kwiat”
34. Podlesie — „Zgoda”
35. Pratul — „Swoj do Swego”
36. Pruzana — Pow. S. Roln.-Handl.
37. — „Społem”
38. Przyłuki — „Zorza”
39. Raubec — „Niespodzianka”
40. Rokitno — „Jedność”

41. Różana Grodz. — „Dobrobyt”
42. Rudniki — „Społem”
43. Rzeczycza — S. S.
44. Sosnowka — „Poleszuk”
45. Sitnik — „Jedność”
46. Stawy — S. S.
47. Strele — „Nasza Nadzieja”
48. Szczerczewo — „Siew”
49. Werchy — „Zorza”
50. Wielki Las — „Wprzód”
51. Wólka Dobryńska — „Podlasianka”
52. Zabłocie — „Las”
53. Zahorze — „Snop”
54. Zalesie — S. S.
55. Zalesie II — „Zjednoczenie”
56. Zycin — „Społem”

CHEŁM

1. Andrzejów — „Jedność”
2. Aurelin — „Samopomoc”
3. Bezek — „Wzajemna Pomoc”
4. Białopole — „Nasz Sklep”
5. Brzeźno — „Niwa”
6. Bytyn — S. S.
7. Chełm — „Dostawa”
8. — Powszechna
9. — „Promyk”
10. Chromówka — „Lepsze Jutro”
11. Chutcze — „Jedność”
12. Chylin — „Zgoda”
13. Czerniejów — „Zgoda”
14. Depułtycze — „Gospod. Spiłka”
15. Depułtycze Król. — „Pomoc”
16. Dołhobrody — „Pomoc Bratnia”
17. Dorohusk — „Jedność”
18. Dryszczów — „Braterstwo”
19. Hanna — „Zgoda”
20. Holeszów — „Dobrobyt”
21. Horodysko — „Spółnota”
22. Husynne — „Kultura”
23. Kasiłan — „Oszczędność”
24. Klesztów — „Ziarno”
25. Kozia Góra — „Nadzieja”
26. Kulik — „Jedność”
27. Kumów — S. S.
28. Lack — „Jedność”
29. Leśniowice — „Jedność”
30. Leszczany — „Jedność”
31. Lipinki — „Praca”
32. Łukówek — „Jedność”
33. Malinówka — „Zjednoczenie”
34. Małków — „Zgoda”
35. Mosty — „Siła”
36. Mszanka — „Zgoda”
37. Okopy — „Zgoda”
38. Ostrów — „Swoj do Swego”
39. Petryłów — „Bratnia Pomoc”
40. Plisków — „Jedność”
41. Pławanie — „Jedność”
42. Pniówno — S. S.
43. Pobołowice — „Gromada”
44. Putnowice Wielkie — „Wełnianka”
45. Rejowiec — „Obrona”
46. — „Zgoda”
47. Rożtoka — „Dobrobyt”
48. Rożdżałów — „Przyszłość”
49. Ruda — „Dobrobyt”
50. Rudka — „Zgoda”
51. Sajczyce — „Uherka”
52. Sawin — „Sawinianka”
53. Serebryszcze — „Zjednoczenie”
54. Siedliszcze — S. S.
55. — „Zgoda”
56. Sielec — „Zgoda”
57. Stawek — „Zjednoczenie”
58. Strachosław — „Jutrzenka”
59. Syczyn — S. S.
60. Świerze — S. S.
61. Tarnów — „Świt”
62. Turka — „Łączność”
63. Turowiec — „Sprawiedliwość”
64. Uchańka — „Wygoda”
65. Uher — „Snop”
66. Uhrusk — S. S.
67. Wereszczyn — S. S.
68. Włodawa — „Społem”
69. Wojsławice — S. S.

70. Wolawce
71. Wola Wereszczyńska
72. Wołkowiany
73. Wólka Leszcz.
74. Wólka Okopska
75. Wólka Tarnowska
76. Wytyczno
77. Żalin
78. Żdżanne

CIECHANÓW

1. Brzozowo Nowe
2. Ciechanów
3. " "
4. Czernice Borowe
5. Dłutowo
6. Dzierzgowo
7. Gąsewo
8. Gąsocin
9. Gliniojeck
10. Gogole Wielkie
11. Gołotczyzna
12. Karniewo
13. Krajnowo
14. Krzynowłoga Mała
15. Lekowo
16. Łukowy
17. Mława
18. " "
19. Niedzbórz
20. Nowe Miasto
21. Przasnysz
22. Rybno Pomorskie
23. Strzegocin
24. Szyszki
25. Świerkowo

CIESZYN

1. Biała
2. " "
3. " "
4. Bielsko
5. Bobrek
6. Brenna
7. Bronów
8. Chybie
9. Cieszyn
10. Czaniec
11. Dankowice
12. Dziedzice
13. Jasienica
14. Jaworze
15. Komorowice
16. Lipowiec
17. Ustron
18. Wiśła

CZĘSTOCHOWA

1. Choroń
2. Cykarzew
3. Częstochowa
4. " "
5. Gidle
6. Gnaszyn
7. Kamienica
8. Kłomnice
9. Konopiska
10. Krzepice
11. Lindów
12. Maluszyn
13. Miedźno
14. Mrzygłód
15. Mstów
16. Mykanów
17. Myszków
18. Nakło
19. Olbrachcice
20. Olsztyn
21. Opatów
22. Ostrowy
23. Pajeczno
24. Poczesna
25. Przyrów
26. Przystajń
27. Puszczew
28. Radomsko

- „Praca”
- „Nadzia”
- „Nasz Sklep”
- „Nowe Życie”
- „Żniwo”
- „Pszczola”
- „Jedność”
- „Jedność”
- „Jedność”

29. Raków
30. Rędziny
31. Rzaśnia
32. Staromieście
33. Wrzosa
34. " "
35. Zajacki
36. Żarki

- S. S. S. przy hucie „Częst.”
- „Snopek”
- „Zgoda”
- S. S. S.
- „Przyszłość”
- „Społem”
- „Spójnia”
- Chrz. S. S.

GARWOLIN

1. Borowie
2. Czechy
3. Filipówka
4. Garwolin
5. " "
6. " "
7. Goćław
8. Gózd
9. Górzno
10. Miastków
11. Osieck
12. Parysów
13. Pilawa
14. Puznówka
15. Sobienie Jeziory
16. Sobolew
17. Zelechów

- S. S.
- Sp. Prac. Huty
- „Gromada”
- S. S. S.
- Sp. Nauczycielska
- Okręgowy Związek S. S. S.
- „Goćławianka”
- „Świt”
- S. S. S.
- „Jedność”
- S. S. S.
- „Jedność”
- „Jedność”
- „Jedność”
- S. S.
- Okręgowa S. S.
- S. S.

GRODNO

1. Augustów
2. Bakałarzewo
3. Bondary
4. Chaniewicze
5. Charcica
6. Czerlona
7. Filipów
8. Grodno
9. Hubinka
10. Jeziory
11. Kobele I
12. Komotowo
13. Kotra
14. Kowszowo
15. Krywiany
16. Kuźnica
17. Ławna
18. Marcinkańce
19. " "
20. Masztalery
21. Obuchowice
22. Obuchowo
23. Ogrodniki
24. Ostryna
25. Prudce
26. Przemośl
27. Puńsk
28. Puzewice
29. Raczek
30. Remuciołce
31. Skidel
32. Suwałki
33. Struga
34. Włajny
35. Zawadzicze

- Dom Nauczycielski
- „Oszczędność”
- „Rolnik”
- „Praca”
- „Zorka”
- „Niemen”
- S. S.
- „Jutrzenka”
- „Gospodarz”
- S. S.
- „Galybe”
- „Snopek”
- „Nadzieja”
- „Kłos”
- „Przyszłość”
- „Zorza”
- „Nasza Nadzieja”
- „Artojas”
- „Świt”
- „Dobrobyt”
- „Jedność”
- Biał. S. S. „Zaklik”
- „Krynica”
- „Jedność”
- „Zjednoczenie”
- S. S.
- „Talka”
- „Zgoda”
- „Jedność”
- „Rolnik”
- „Łączność”
- R. S. S.
- „Rolnik”
- S. S.
- „Dwójka”

HRUBIESZÓW

1. Biskupicze Małe
2. Chyżowice
3. Czerniczyń
4. Dziekanów
5. Gdyszyn
6. Gródek
7. Horodło
8. Hostynne
9. Husynne
10. Jarosławice
11. Koniuchy
12. Korytnica
13. Kosmów
14. Kotorów
15. Kulakowice
16. Lasków
17. Małków
18. Marysin
19. Masłomęcz
20. Matcza

- „Grunt”
- S. S.
- „Jedność”
- S. S.
- S. S.
- „Jedność”
- „Współpraca”
- „Przyszłość”
- „Rozwój”
- „Jedność”
- „Siła”
- „Bratnia Pomoc”
- „Zgoda”
- „Rozwój”
- „Siew”
- S. S. S.
- „Jutrzenka”
- „Zjednoczenie”
- „Zgoda”
- „Samopomoc”

21. Metelin — „Przyszłość”
22. Miedniki — „Rozwój”
23. Mieniany — „Łączność”
24. Mirce — „Pszczola”
25. Modrznec — „Nasza”
26. Modryń — „Siła”
27. Mojsławice — „Jedność”
28. Moniatycze — „Przyszłość”
29. Ornatołwice — „Samooobrona”
30. Nowosiółki — „Zwycięstwo”
31. Podhorce — „Rolnik”
32. Raciborowice — „Dźwignia”
33. Radostów — „Jedność”
34. Sahryn — „Nadzieja”
35. Smoligów — „Świt”
36. Kol. Staszica — „Zgoda”
37. Strzelce — „Zgoda”
38. Szpikowsy — „Solidarność”
39. Szychowice — „Praca”
40. Teratyn — „Zgoda”
41. Turkowice — „Jedność”
42. Uchanie — S. S.
43. Uściąg — „Siła”
44. Werbkowice — „Zgoda”
45. Wereszyn — „Przyszłość”
46. Wiszniów — „Jedność”
47. Zadbęce — „Przyszłość”

KALISZ

1. Błaszk — „Błaszkowianka”
2. Dzierzb — „Gospodarz”
3. Goliszew — „Jedność”
4. Kalisz — Powszechna S. S.
5. Kościelec — „Odrodzenie”
6. Koźminek — „Bratnia Pomoc”
7. Krotoszyn — „Spo em”
8. Lisków — Sp. Roln.-Handl.
9. Ostrów Poznański — R. S. S.
10. Ostrzeszów — Lud. S. S.
11. Rajsko — „Bratnia Pomoc”
12. Skalmierzyce — S. Prac. Kolej.
13. Szczytniki — „Rolnik”
14. Staw — „Społem”
15. Turek — „Robotnik”
16. — „Spójnia”
17. — S. Pracy „Tkacz”
18. Wieruszów — „Łączność”
19. Zbiersk — „Nasz Sklep”

KATOWICE

1. Biertułtowy — „Odrodzenie”
2. Bieruń Stary — Sp. Prac. Fabr. „Lignoza”
3. Borszowiec — S. S. Prac. Fabr. „Lignoza”
4. Chorzów — Sp. Ogr.
5. Chorzów — Konsum Prac.
6. Czernica — Zw. Św. Elektr.
7. Głogzyny — Sp. Elektryf.
8. Gorzyce — Sp. Elektryf.
9. Jaworzno — „Jutrzenka Robotnicza”
10. Katowice — Konsum Kolejowy
11. — Pow. Sp. Sp.
12. — Drukarnia Ludowa
13. — Sp. Pr. „W imię człowieka”
14. Knurów — Powsz. S. S.
15. Mała Dąbrowka — Konsum Rob.
16. — „Robotnik”
17. Michałowice — „Michałkowice”
18. Pszczyna — „Naprzód”
19. Pazów — S. S.
20. Radlin — Sp. Elektr.
21. Ruda Śląska — S. S.
22. Rybnik — P. Sp. Sp.
23. Rydułtowy — „Rozkwit”
24. Orzesze — Szklarnia
25. Strzyżów — S. S.
26. Świerklany Górne — Sp. Elektr.

KIELCE

1. Białogon — „Ogniwo”
2. Bodzentyn — „Nasz Sklep”
3. Brzeziny — „Przyszłość”
4. Brzostków — „Oszczędność”
5. Chmielnik — Okręg. S. S.
6. Czarkowy — „Swoją drogą”
7. Cmińsk-Wyręba — „Światło”
8. Daleszyce — „Bartosz Głowacki”

9. Dzierżnia — „Łączność”
10. Huta Nowa — „Jedność”
11. Jędrzejów — S. S.
12. Kielce — Powszechna S. S.
13. — „Jedność” Księg. Sp.
14. Kliszów — „Kliszowianka”
15. Kocina — „Jedność”
16. Konieczno — „Spółnota”
17. Kosów — „W Jedności Siła”
18. Krasocin — „Społem”
19. Krzeczów — „Zgoda”
20. Krzyżanowice — „Snopek”
21. Kurzelów — S. S.
22. Leszczyn — „Społem”
23. Łopuszno — S. S.
24. Mniów — „Zgoda”
25. Niewachłów — „Społem”
26. Ocieski — „Rolnik”
27. Ogledów — S. S. S.
28. Pacanów — „Bratnia Pomoc”
29. Potok — Sp. „Św. Izydora”
30. Rytwian — S. S. S.
31. Sędziejowice — „Pokój”
32. Smogorzów — „Jedność”
33. Staszów — „Jedność”
34. Stopnica — „Łączność”
35. Suchedniów — Okręgowe S. S. S.
36. Szczecno — „Dźwignia”
37. Szczekociny — „Postęp”
38. Szydłów — „Przyszłość”
39. Tokarnia — „Rolnik”
40. Tumlin — „Jedność”
41. Wielka Wiśniówka — „Górniki”
42. Włoszczowa — Okręgowe S. S. S.
43. Wola Małkowska — „Jedność”
44. Zagnańsk — „Jutrzenka”
45. — „Leśna”
46. Zagóść — „Krakus”
47. Złudowice — „Górka Złudowice”

KONSKIE

1. Bliżyn — „Nasz Sklep”
2. Chlewicka — S. S.
3. Falków — „Bratnia Pomoc”
4. Końskie — Prac. Państw. i Komun.
5. — Robotn. Chrześc.
6. — Robotnicza
7. — „Zjednoczenie”
8. Nieklań — „Bratnia Pomoc”
9. Odrowąż — S. S.
10. Przedbórz — „Przyszłość”
11. Radoszyce — „Oszczędność”
12. Ruda Maleniecka — „Nasz Sklep”
13. Skarżysko — „Oszczędność”
14. Stąporków — „Pozytek”
15. Stefanków — S. S.

KRAKÓW

1. Andrychów — Lud. Stow. Spoż.
2. Bienkówka — „Przyszłość”
3. Bochnia — Rob. Stow. Spoż.
4. Brzesko — Sp. Gosp. N. Sz. P.
5. Chrzanów — Rob. S. S.
6. — Sp. Pr. Fabr. Lokom.
7. Dobra — „Jedność”
8. Harbutowice — „Przyszłość”
9. Igołomia — „Zgoda”
10. Kawec — „Społem”
11. Kobierny — Sp. Pr. Zakł. dla Um. Ch.
12. Kraków — Sp. Zw. Prac. Kolej.
13. — „Praca”
14. — Sp. Prac. Straży Pożarn.
15. — Tow. Domu Robotn.
16. — Tow. Uniwers. Robotn.
17. — Małopolski Przem. Chalup.
18. — S. Związku Kalf. „Kafel”
19. — Drukarnia Związkowa
20. — „Szkołnica”
21. Krynica — „Sprzedaż Paszy”
22. — „Samopomoc”
23. Limanowa — „Jedność”
24. Łącko — „Ludowiec”
25. Mszana Dolna — Chł. S. S. im. Wł. Orkana
26. Nowy Sącz — „Samopomoc”
27. — „Robotnik”
28. — Sp. Naucz. Szkół Powsz.

29. Piwniczna
30. Polanka Wielka
31. Przeciszów
32. Raciechowice
33. Rączna
34. Rudnik
35. Rybie Nowe
36. Skrzydlna
37. Stary Sącz
38. Sułoszowa
39. Tarnów
40. Wadowice
41. Wawrzeńczyce
42. Wiśniowa
43. Zabierzów

KRASNYSTAW

1. Chelmiec
2. Dragany
3. Gorzków
4. Izdebnio
5. Krasnystaw
6. "
7. Kraśniczyn
8. Krzywe
9. Łopiennik Dolny
10. Małochwiej
11. Orchowiec
12. Ostrzyca
13. Piaski Szlach.
14. Płonka
15. Rudnik
16. Siennica Różana
17. Surhów
18. Wola Siennicka
19. Zabno
20. Zórawie

KUTNO

1. Dobrzelin
2. Dąbrowice
3. Gąbin
4. Gągolin Południowy
5. Gośławice
6. Gostynin
7. Grabów
8. Kłodawa
9. Kocierzew
10. Koło
11. Kompina
12. Krośnice
13. Kutno
14. "
15. "
16. Leżnica Mała
17. Łanietta
18. Łęczycza
19. "
20. Łyszkowice
21. Mazew
22. Ostrowy
23. Piątek
24. Rogoźno
25. Sieraków
26. Sobótka
27. Strzelce
28. Żychlin
29. "

LIDA

1. Bakszty
2. "
3. Bielica
4. Bieniakonie
5. Bohdanów
6. Boćkiewice
7. Boruny
8. Butrymańce
9. Dajnów
10. Dajnowa Wielka
11. Dokudowo
12. Dziewieniszki
13. Ejszyski
14. "
15. Gieranony
16. Hermaniszki
17. Holszany

- „Podhalanka”
- „Jedność”
- „Jedność”
- „Jedność”
- S. S. S.
- „Przyszłość”
- „Reymontówka”
- „Nasz Sklep”
- „Przyszłość”
- „Promyk”
- Sp. Kol. Spoż.
- Inwal. S. S.
- „Nasz Sklep”
- „Przyszłość”
- „Oszczędność”

18. Honeczary
19. Ignatkowce
20. Iwie
21. Juraciszki
22. Konwaliszki
23. Krewo
24. Lida
25. "
26. Lipnisk
27. Ługomowice
28. Łyczków
29. Nacza
30. Nieciecz
31. Niemen
32. Nowojelnia
33. Papiernia
34. Poleckiszki
35. Psiarce
36. Raduń
37. "
38. Różanka Pacowska
39. Sakowszczyzna
40. Sobakińce
41. Sobotniki
42. Szczuczyn
43. Traby
44. Wasiliszki
45. Wawiórka
46. Wielkie Soleczniki
47. Wiszniewo
48. Woronowo
49. Wsielub
50. Zabłocie
51. Żołudek

- „Ekonomia”
- „Pomoc”
- „Jedność”
- „Nasz Wieśniak”
- „Jedność”
- „Pomoc”
- „Jedność”
- Księg. Spółdz.
- „Wyzwolenie”
- „Siła”
- „Zgoda”
- „Zgoda”
- „Jutrzenka”
- „Niemen”
- „Zgoda”
- „Zwycięstwo”
- „Snop”
- „Zgoda”
- „Rolnik”
- Sp. Spoż. Rolnicza
- „Wspólna Praca”
- „Pomoc”
- „Zgoda”
- „Siła”
- „Nasz Sklep”
- „Oszczędność”
- „Opatrzność”
- „Przyszłość”
- Chrześc. S. S.
- „Praca”
- „Jutrzenka”
- „Zgoda”
- „Wyzwolenie”
- „Korzyść”

LUBARTÓW

1. Bełcząc
2. Białobrzegi
3. Chmielów
4. Ciotcza
5. Dębowa Kłoda
6. Hołowno
7. Horodyszcze
8. Jasionka
9. Jedlanka Nowa
10. Kamionka
11. Kodeniec
12. Krzywówierza
13. Lubartów
14. "
15. Maśluchy
16. Michów
17. Nasutów
18. Niedźwiada
19. Nowodwór
20. Ostrów Siedlecki
21. Ostrówek
22. Przypisówka
23. Samokleski
24. Serniki
25. Sosnowica
26. Stójka
27. Uścińów Nowy
28. Wielkolas
29. Wisznice
30. Wola Sernicka
31. Wola Skromowska

- „Społem”
- „Zgoda”
- „Przyszłość”
- „Jedność”
- „Dębowańka”
- S. S.
- „Sprawiedliwość”
- S. S.
- „Zgoda”
- „Przezorność”
- „Jedność”
- „Iskra”
- „Jedność”
- Okręgowy Związek
- „Świt”
- „Jutrzenka”
- „Samopomoc”
- „Jutrzenka”
- S. S. czł. Mlec.
- „Placówka”
- „Społem”
- „Zgoda”
- Okręgowa S. S.
- „Zgoda”
- „Zgoda”
- „Łączność”
- „Jedność”
- „Odrodzenie”
- S. S.
- S. S.
- S. S. S.

LUBLIN

1. Annopol
2. Barki
3. Bełżyce
4. Biskupice n. W.
5. Boby
6. Bychawa
7. Bystrzejowice
8. Bystrzyca Nowa
9. Chojno Nowe
10. Cyców
11. Czerniejów
12. Dobryńów
13. Drańów
14. Dzierżkowice
15. Fajslawice
16. Garbatówka
17. Garbów

- S. S. i Roln. „Zgoda”
- „Owoc”
- „Gwiazda”
- „Jedność”
- S. S.
- „Jedność”
- „Praca”
- „Gromada”
- „Jedność”
- „Snop”
- „Jutrzenka”
- „Świt”
- „Nasza Chata”
- „Siła”
- „Baczność”
- „Zgoda”
- „Snop”

18. Gardzienice — „Jedność”
 19. Gieczew — „Snop”
 20. Głusk — „Łączność”
 21. Gościeradow — „Gościeradowianka”
 22. Jabłonna — „Gromada”
 23. Janów Lub. — S. S.
 24. Jastków — „Jutrzenka”
 25. Józefów n. W. — „Promień”
 26. Konopnica — „Kmieć”
 27. Koszarzew — „Gwiazda”
 28. Krasnik — „Przyszłość”
 29. Krężnica Jara — S. S.
 30. Krzczonów — Krzczonowskie S. S.
 31. Księżomierz — „Jutrzenka”
 32. Lublin — Lubelska S. S.
 33. „ — „Wspólne Zakupy”
 34. „ — Polska Wytw. Sp. Kraw.
 35. „ — Lub. Woj. Zw. Młodz. W.
 36. Ludwin — „Spójnia”
 37. Łączna — „Ogniwo”
 38. Łopienik Górny — „Zgoda”
 39. Ługów — „Zgoda”
 40. Malinówka — „Jedność”
 41. Markuszów — „Jedność”
 42. Melgiew — „Jedność”
 43. Mętów — „Jedność”
 44. Milejów — Milejowska S. S.
 45. Moszenki — „Jutrzenka”
 46. Moszna — „Zorza”
 47. Motycz — „Rola”
 48. Nałęczów — „Oszczędność”
 49. Niedrzwica Duża — „Zgoda”
 50. Niedrzwica Kościelna — „Kos”
 51. Niemce — „Rolnik”
 52. Opole — „Jedność”
 53. Osmolice — „Drużyna”
 54. Osowa — „Jutrzenka”
 55. Otróż — „Świt”
 56. Ożarów — „Siew”
 57. Płoszowice — „Jedność”
 58. Policzyzna — „Sami Sobie”
 59. Przybysławice — „Świt”
 60. Pułaczów — „Zjednoczenie”
 61. Rechta — „Przyszłość”
 62. Rogoźno — „Ruch”
 63. Rozplucie — „Zgoda”
 64. Rybczewice — „Łączność”
 65. Sadurki — „Spójnia”
 66. Skrzynice — „Jedność”
 67. Stawce — „Gromada”
 68. Strzyżyno — „Gwiazda”
 69. Studzianki — „Przyszłość”
 70. Trzeszów — „Postęp”
 71. Tusów — „Tusowianka”
 72. Urzędów — „Jedność”
 73. Wilczpole — „Świt”
 74. Zakrzówek — „Jedność Gospod.”
 75. Zemborzyce — „Jedność Chłopska”
 76. Zemborzyce Kośc. — „Chłopi”
 77. Żelazów — „Świt”

ŁWÓW — STANISŁAWÓW — TARNOPOL

1. Borysław — Powszechna
 2. Buczac — Księgarska
 3. Czortków — „Oszczędność”
 4. Drohobycz — „Jedność”
 5. „ — Księg. Spółdz.
 6. Horodenko — Sklep Sp. Pr. Cukr.
 7. Jagielnica — Prac. Monop. Tytoniowego
 8. Jureczkowa — „Zgoda”
 9. Kałusz — „Samopomoc”
 10. „ — Konsum Robotniczy
 11. „ — S. Naucz.
 12. Kołomyja — P. Koop. S.
 13. Łwów — Bracka S. S.
 14. „ — „Jedność”
 15. „ — Kol. S. S.
 16. „ — Stud. Politechn.
 17. „ — Zw. Zakł. Graf.
 18. „ — „Glińsko” Sp. Wytw. Pr. Cer.
 19. „ — „Leśnik”
 20. Oleksie Nowe — „Solidarność”
 21. Przemysł — Dom Robotn.
 22. Radymno — Pierwsze Kraj. Tow. Powr.
 23. Rypne — S. S. S.
 24. Sambor — Księg. Naucz.

25. Skole
 26. Stanisławów
 27. „
 28. Stebnik
 29. Synowódzko Wyżne
 30. Tarnopol
 31. „
 32. Winniki

ŁOMŻA

1. Czerwin — „Spółdzielnia”
 2. Dąbrowy — „Dąbrowianka”
 3. Jabłonna — „Jutrzenka”
 4. Jedwabne — „Gospodarz”
 5. Kadzidło — „Swoj do swego”
 6. Kolno — „Katolicka Sp. Sp.”
 7. Kofaki — „Społem”
 8. Lipniki — „Puszczanka”
 9. Łomża — Powszechna Sp. Sp.
 10. „ — Budowlana Sp.
 11. „ — „Unitas”
 12. Łyse — Sp. Sp. im. St. Konwy
 13. „ — „Leśniczanka”
 14. Mały Płock — S. S.
 15. Mątwa — „Promień”
 16. Miastków — „Jedność”
 17. Myszyniec — „Jedność”
 18. Nowogród — „Jedność”
 19. Ostrołęka — „Zjednoczenie”
 20. Radziłów — „Wolność”
 21. Srebrna — „Nasz Sklep”
 22. Szumowo — „Nadzieja”
 23. Wysokie Mazow. — „Świt”
 24. Wyszonki Kościelne — S. S.
 25. Zambrów — „Jedność”

ŁÓDŹ

1. Białynin — „Odrodzenie”
 2. Brzeziny — „Praca”
 3. Dąbie — „Zorza”
 4. Dłutów — „Jutrzenka”
 5. Gałków — „Dźwignia”
 6. Gieczno — „Rola”
 7. Głowno — Okręg. S. S. S.
 8. Głuchów — „Głuchów”
 9. Godzianów — S. S.
 10. Koźle — Kozelskie S. S. S.
 11. Kurowice — „Rolnik”
 12. Leśmierz — Sp. przy cukierni
 13. Lipce — „Lipce”
 14. Łask — „Udział”
 15. Łaznów — „Jedność”
 16. Łódź — Powszechna S. S.
 17. „ — „Czuj-Czyn”
 18. „ — S. R. „Współpraca”
 19. „ — S. Absolv. Szk. Przem.-Gosp. „Ognisko Domowe”
 20. Ozorków — „Zorza”
 21. Pabianice — „Społem”
 22. Poddębice — „Spójnia”
 23. Retkinia — S. S.
 24. Rzgów — „Jedność”
 25. Sędziejowice — „Przyszłość”
 26. Solca Wielka — „Solczanka”
 27. Stryków — Okręg. S. S. S.
 28. Szadek — „Szadkowińska”
 29. Tomaszów — „Łączność”
 30. Unieściów — „Oszczędność”
 31. Wartkowice — „Przyszłość”
 32. Wysokieńce — „Jedność”
 33. Zduniska Wola — „Spółnota”
 34. Żelów — „Napród”

LUCK

1. Antonowce — S. S.
 2. Babie — „Zgoda”
 3. Bakowce Czeskie — S. S.
 4. Beresteczko — „Jednist”
 5. Białopol — S. S.
 6. Boczanica — „Zorza”
 7. Cegielnia — „Jutrzenka”
 8. Chorlupy — „Jedność”
 9. Cumań — Sp. Prac. Ord. Ołyckiej
 10. Czaruków — „Społem”
 11. Drużkopol — Sp. Rej. Gosp. Spoż.
 12. Dubno — S. Naucz.
 13. Duliby — „Dobra Stawa”

14. Glińsk Czeski	— S. S.
15. Gródek	— „Gospodarz”
16. Gruziatyn	— „Wspólna Praca”
17. Horochów	— „Dobrobut”
18. Horodnica Duża	— „Nasza Dola”
19. Horodyszcze	— „Rolnik”
20. Jamki	— S. S.
21. Kiwerce	— „Jedność”
22. Kniahinin	— S. S.
23. Kniahininek Czeski	— S. S.
24. Koniuchy	— „Jedność”
25. Kopaczówka	— S. S.
26. Kostopol	— „Pomoc”
27. Kotów	— „Nasza Praca”
28. Kowel	— „Narodnyj Koop.”
29. Krasnowola	— „Nywa”
30. Krupa Granica	— S. S.
31. Krzemieniec	— Sp. Rejon. Handl.
32. Kulikowicze	— „Rolnik”
33. Kupiczów	— Sp. Gosp. Spoż.
34. Kutry	— „Pomoc Gospodarcza”
35. Leduchówka	— „Słowianka”
36. Libanówka	— „Samowystarczalność”
37. Łuck	— „Zjednoczenie”
38. „	— „Kooperatywa Polska”
39. Łyszczy	— „Sprawiedliwość”
40. Malin Czeski	— S. S.
41. Malowana	— „Wiesniaczka”
42. Metków	— „Jedność”
43. Miziuryniec	— Miz. S. S. S.
44. Małe Dorohostaje	— S. S. S.
45. Mstyszyn Czeski	— S. S.
46. Malinów	— „Elkatem”
47. Międzyrzec	— „Zgoda”
48. Miroszyszcza Czeska	— S. S.
49. Mlynów	— S. S.
50. Moskowszczyzna	— „Jedność”
51. Nowiny Czeskie	— S. S.
52. Nowokrajów Czeski	— S. S.
53. Podcirków	— „Radość”
54. Podlisce	— „Zgoda”
55. Perespa	— Potut. S. S. S.
56. Potutorów	— „Młodzież”
57. Powursk	— „Społem”
58. Rożyszcze	— Drukarnia Samorządowa
59. Równe	— Kom. S. Roln. Handl.
60. „	— Chrz. S. S. „Nasza Rola”
61. Sienkiewiczówka	— „Zgoda”
62. Siedliszcze Małe	— Koop. Kółka Roln.
63. Siniów	— „Silva”
64. Smyga	— „Buducznist”
65. Sosnówka	— „Dobrobyt”
66. Stara Antonówka	— „Rolnik”
67. Susk	— „Rolnik”
68. Sytnica	— „Gromada”
69. Szkrobotówka	— „Samopomoc”
70. Świnichy	— „Gospodarz”
71. Umatce	— „Postęp”
72. Witoniż	— „Zgoda”
73. Zielona	— „Siła”
74. Żabka	— „Siła”

MIECHÓW

1. Czaple Małe	— „Gromada”
2. Kluźce	— Sp. przy papierni
3. Kozłów	— „Sklep Gminny”
4. Książ Wielki	— „Swojak”
5. Maków k. Miechowa	— S. S.
6. Miechów	— „Łączność”
7. „	— „Przyszłość”
8. Przybysławice	— „Siła”
9. „	— „Spółka Przybysławska”
10. Staboszów	— Sp. Kółka Roln.
11. Sulisławice	— S. S.
12. Szreniawa	— „Szreniawa”
13. Tczyca	— „Oszczędność”
14. Zarnowiec	— „Obrona”

OSTROWIEC

1. Bodzechów	— „Przewrót”
2. Brody	— „Oszczędność”
3. Cmielów	— Spółdz. Prac. Fabr. Porc.
4. Dwikozy	— S. S.
5. Gozdawa	— „Wspólna Praca”
6. Jawor Solecki	— „Zgoda Jaworska”
7. Klimontów	— Okręgowa
8. Kunów	— „Nadzieja”

9. Lasocin	— „Zgoda”
10. Opatów	— „Spo. em”
11. „	— „Jednością Silni”
12. Ostrowiec	— Robotnicza
13. „	— „Jednością Silni”
14. „	— „Przyszłość”
15. Ożarów	— S. S.
16. Pawłowice	— „Jutrzenka”
17. Sandomierz	— „Ognisko”
18. „	— „Bratnia Pomoc”
19. Sienna	— S. S.
20. Sobótka	— „Dobrobyt”
21. Solec	— „Gwiazda”
22. Szewna	— „Społem”
23. Tarłów	— „Jedność”
24. Wierzbik	— Okręgowa
25. Wola Jaworska	— „Zgoda”
26. Wola Pawłowska	— „W Jedności Siła”

PIŃSK

1. Bezdzień	— „Jedność”
2. Brodnica	— „Przyszłość”
3. Chojno	— S. S.
4. Chomsk	— „Siła”
5. Cyr	— „Nasza Wygoda”
6. Czuczewicze	— „Jedność”
7. Dolsk	— „Nasz Dom”
8. Domaszycze	— S. S.
9. Dostojewo	— S. S.
10. Horki	— „Nasz Sklep”
11. Horodyszcze	— „Przyszłość”
12. Horodyszcze Pol.	— „Jedność”
13. Jewiasze	— „Jedność”
14. Karolin	— „Zgoda”
15. Kończyce	— „Pina”
16. Koźlakowicze	— „Postęp”
17. Kuchocka Wola	— „Jedność”
18. Lenin	— „Rolnik”
19. Łachwa	— „Nasz Sklep”
20. Łahiszyn	— „Jedność”
21. Mikaszewicze	— „Przyszłość”
22. Mołotkowicze	— „Rola”
23. Moroczno	— S. S.
24. Murawin	— S. S.
25. Nowel	— S. S.
26. Nowołuczki	— „Dobrobyt”
27. Pare	— S. S.
28. Parchońsk	— „Łączność”
29. Parszewicze	— „Siła”
30. Pińsk	— S. S.
31. Porzecze	— „Unia”
32. Potapowicze	— „Nadzieja”
33. Pyszcze	— „Przyszłość”
34. Puczyny	— „Łączmy się”
35. Siedliszcze	— „Promień”
36. Stolin	— Ks. Spółdz.
37. Tryliski	— „Nasz Ruch”
38. Worocewicze	— „Wspólna Praca”
39. Żabczyce	— „Zjednoczenie”

PIOTRKÓW

1. Bocianicha	— „Jedność”
2. Będków	— S. S.
3. Czarnocin	— „Zgoda”
4. Drużbice	— „Zgoda”
5. Drzewica	— „Świt”
6. Gorzkowice	— „Jedność”
7. Kamiensk	— „Spójnia”
8. Kleszczów	— „Oszczędność”
9. Krzepczów	— „Łączność”
10. Milejów	— „Zgoda”
11. Moszczenica	— S. S. S.
12. Niechcice	— R. S. S.
13. Odrzywół	— „Praca”
14. Opoczno	— „Dziwulanka”
15. „	— „Przyszłość”
16. „	— Opocz. Księg.
17. Piotrków	— Związek
18. „	— „Praca”
19. „	— Harcerska S.
20. Przysucha	— „Przyszłość”
21. Radzice	— „Zgoda”
22. Rozprza	— „Rolnik”
23. Rozwady	— „Barbarka”
24. Skrzynno	— Rzemieślnik
25. Skrzyżsko	— „Nadzieja”

26. Sławno — „Włościanin”
27. Smardzewice — „Odrodzenie”
28. Sroć — „Spółka”
29. Studzianna — „Jedność”
30. Suchcice — „Piast”
31. Sulejów — „Sulejowianin”
32. Wielka Wola — „Spółka”
33. Witów — „Snop”
34. Wola Krzysztoporska — „Wola”
35. Wolbórz — „Jedność”
36. Wykno — S. S.
37. Żarnowica — S. S.

POMORZE — POZNAŃ

1. Bydgoszcz — „Społem”
2. Czarnków — P. S. S.
3. Gdynia — Gdynska S. S.
4. „ — Przemysł. Zakłady Rybne
5. Inowrocław — S. Urzęd.
6. „ — „Zgoda”
7. Kaliska — „Jedność Robotnicza”
8. Kruszwica — „Piast”
9. Kocborowo — „Jedność”
10. Pakość — „Zgoda”
11. Poznań — Kooperacja
12. „ — Państw. Zakł. Umund.
13. „ — Konsum. Urzęd.
14. „ — Polska Centrala S. S. Kolej.
15. „ — Harc. S. „Ka-De-Ha”
16. „ — „Zgoda”
17. Tczew — S. S.
18. Toruń — „Społem”
19. „ — „Jedność”
20. Wałpno — „Jedność”
21. Wejherowo — „Zgoda”

PULAWY

1. Baranów — „Pomoc”
2. Braciejowice — „Powiśle”
3. Bronice — „Swoj do Swego”
4. Chrzachów — „Zgoda”
5. Czarnolas — Spółdz. Spożycwców.
6. Dąrzgów — Sp. Włośc.
7. Gniewoszew — „Pomoc”
8. Gołąb — „Gołąb”
9. Irena — Sp. Robotnicza
10. Jabłonów — „Nasz Sklep”
11. Janowiec — „Pomoc”
12. Karczmiska — „Swojak”
13. Karmanowice — „Wiesniaczka”
14. Klementowice — „Klementowianka”
15. Kłoda — „Przyszłość”
16. Końskowola — „Jedność”
17. Kowala — „Jutrzenka”
18. Kurów — „Snop”
19. Niezabitów — „Rozwój”
20. Osiny — „Nasz Sklep”
21. Paciorkowa Wola Nowa — „Zgoda”
22. Pożóg — „Pożowianka”
23. Puławy — „Pomoc”
24. Ryki — Sp. Okręgowa
25. Sobieszyn — „Dźwignia”
26. Wąwolnica — „Społem”
27. Żałązy — „Jedność”
28. Żerdź — „Zwycięstwo”
29. Żyrzyn — „Przyszłość”

RADOM

1. Białobrzegi — „Ogniwo”
2. Brzezinki Stare — „Spółnota”
3. Brzózka — „Przyszłość”
4. Iłża — „Nasz Sklep”
5. Jedlińsk — „Pomoc Własna”
6. Jedlnia Letn. — „Dom Ludowy”
7. Koźnice — „Zgoda”
8. Odechów — „Zgoda”
9. Osuchów — „Przyszłość”
10. Pionki — „Proch”
11. Przytyk — S. Roln. Handl.
12. Radom — S. Prac. Wytw. Broni
13. „ — Księg. Naucz.
14. „ — „Przyszłość”
15. „ — „Jedność”
16. „ — S. Pr. Spółdz. Zakł. Grafi.
17. Rzućw — „Zgoda”
18. Skaryszew — „Wygoda”
19. Tczów — „Zjednoczenie”

20. Tomaszów — „Nasz Sklep”
21. Wielgie — „Jutrzenka”
22. Wólka Gonciarska — „Wspólność”
23. Wrzós — „Promyk”
24. Zakrzew — „Nasz Sklep”
25. Zalesice — „Nasza Praca”
26. Zwoleń — S. S.

RZESZÓW — KROSNO

1. Albigowa — „Zgoda”
2. Bajdy — „Rolnik”
3. Białoboki — „Gwiazda”
4. Białobrzegi — „Jedność”
5. Chrzastówka — „Jedność”
6. Czarna — „Przyszłość”
7. Człatycy — „Jutrzenka”
8. Dębina — Postęp
9. Dębów — „Zgoda”
10. Fryszak — Chrzęś, S. S.
11. Glinik Mariampolski — „Naprzód”
12. Głuchów — „Zgoda”
13. Górna Kolbuszowa — „Włościanin”
14. Grabownica Starzeńska — „Przyszłość”
15. Grodzisko Dolne — „Jedność”
16. Husów — „Przyszłość”
17. Iwonice — „Jedność”
18. Jasło — „Zgoda”
19. „ — Sp. Kol.
20. Jaszczew — „Postęp”
21. Korniańców — „Jedność”
22. Krosno — Naucz. Księg. Spółdz.
23. Ładzin — „Jedność”
24. Libuszowa — „Mir”
25. Lubatowa — „Jedność”
26. Łańcut — R. S. S.
27. Łysa Góra — „Przyszłość”
28. Majdan Kolbuszowski — „Nasza Przyszłość”
29. Markowa — „Markowianka”
30. Miejsce Piastowe — „Społem”
31. Mirosin — „Jedność”
32. Moderówka — „Zgoda”
33. Nowosielece — „Zjednoczenie”
34. Odrzykoń — „Zorza”
35. Ostrów — S. S. „Tęcza”
36. Pogwizdów Stary — „Piast”
37. Posada Górna — „Zgoda”
38. Przecław — „Jedność”
39. Rakszawa — „Jedność”
40. Raniżów — „Jedność”
41. Rogi — „Zjednoczenie”
42. Rogoźno — „Jedność”
43. Rozbórz — „Zgoda”
44. Sanok — „Praca”
45. Siedlecza — „Zorza”
46. Sietesz — „Jutrzenka”
47. Sonina — „Zjednoczenie”
48. Studzian — „Jedność”
49. Styków — „Gwiazda”
50. Trzeboś — „Jedność”
51. Wola Wielka — „Jedność”
52. Zagórz — „Mój Sklep”
53. Zielonka — „Zjednoczenie”
54. Żrećcin — „Społem”
55. Żołynia — „Przyszłość”

SIEDLCE

1. Cerańów — „Przyszłość”
2. Czerwinka — „Pomoc”
3. Czuryły — S. S.
4. Drohiczyń n. B. — „Niezależność”
5. Gręzówka — S. S. Roln.-Leśna „Jedność”
6. Hordzieżka — „Nasza Praca”
7. Huta Dąbrowa — „Nasz Sklep”
8. Jabłonna — „Pszczola”
9. Jedlanka — „Nasza Praca Parafialna”
10. Kałuszyn — S. S. S.
11. Kąkolewnica — S. Spoż. Roln.
12. Kopicie — S. S. S.
13. Korczew — „Zgoda”
14. Kossów — „Gospodarz”
15. Kotuń — „Przyszłość”
16. Kryńka — „Nadzieja”
17. Krzówka — „Ratunek”
18. Lipiny — „Pobudka”
19. Łuków — „Społem”

20. Łuków — Składnica Naucz.
 21. Łutki — „Współzycie”
 22. Mielnik — „Jedność”
 23. Międzyrzec — S. S.
 24. Mokobody — „Przyszłość”
 25. Mrozy — „Udziałówka”
 26. Nurzec — „Pomoc”
 27. Olszyc Szlach. — „Olszynka”
 28. Platerów — Spółdz. Spoż.-Roln.
 29. Pniewnik — „Zgoda”
 30. Polskowska — „Przyszłość”
 31. Radzyń — Okręgowe S. S. S.
 32. — S. Prac. Państw. i Komun.
 33. Repki — „Zgoda”
 34. Rogów — „Postęp”
 35. Rozbity Kamień — „Jutrzenka”
 36. Ruchna — „Jedność”
 37. Seroczyn — „Jedność”
 38. Serokomla — „Spójnia”
 39. Siedlce — S. S.
 40. Siemiatycze — Okręgowe S. S. S.
 41. Skibniew — „Jedność”
 42. Skórzec — S. S. S.
 43. Sokołów — „Samopomoc”
 44. Sterdyń — „Jedność”
 45. Stoczek Łuk. — S. S. S.
 46. Suchożęby — S. S.
 47. Trzciniec — „Chłop”
 48. Tuchowicz — „Zorza”
 49. Wierzbno — S. S.
 50. Wodynie — „Podlasiak”
 51. Wojcieszków — S. S. S.
 52. Wola Ossowińska — „Wolanka”
 53. Wola Wodyńska — „Nasz Sklep”
 54. Wyrozęby — „Czuwaj”
 55. Wyszków — S. S.
 56. Zakępie — „Jedność”
 57. Zbuczyn — „S. S.”
 58. Żeliszew — „Społem”

WARSZAWA

1. Baboszewo — „Jedność”
 2. Blichowo — „Zgoda”
 3. Bonie — „Przyszłość”
 4. — Rob. S. S.
 5. Boryszew — Spółka przy Zakładzie
 6. Brwinów — „Nasz Sklep”
 7. — Brwin. Sp. Elektr.
 8. Chojnata — „Chojnata”
 9. Cisie — „Cisie”
 10. Daniszewo — „Zgoda”
 11. Dobrze — „Rolnik”
 12. Drobni — „Gwiazda”
 13. Góra Kalwaria — S. S.
 14. Grabów n. W. — „Zgoda”
 15. Grodzisk — „Spółka Grodz.”
 16. Grójec — „Wiesniak”
 17. Guzów — Sp. Pr. Fabr. i Dóbr.
 18. Jadów — „Bratnia Pomoc”
 19. Jakubów — „Gospodarz”
 20. Jeruzal. — „Siła”
 21. Jeziorna — R. S. S.
 22. Józefów — Sp. przy cukrowni
 23. Kawęczyn — Rob. S. S.
 24. Kiwaczyn — „Nasz Sklep”
 25. Kołbiel — „Rozwój”
 26. Kozłów Szlachecki — „Wspólna Praca”
 27. Kregi — „Jedność”
 28. Latowicz — S. S.
 29. Lubań — „Dźwignia”
 30. Leg. — S. S.
 31. Łochów — Centr. Koop.
 32. Łowicz — Sp. Księg.
 33. Magnuszew — „Spójnia”
 34. Maków — Okr. S. S.
 35. Marki — „Marki”
 36. Milanówek — „Nasz Sklep”
 37. — Sp. dla Elektr. Letn. Milan.
 38. Mińsk Mazowiecki — „Oszczędność”
 39. Modlin — „Przyszłość”
 40. Nasielsk — „Rolnik”
 41. Nieporęt — „Postęp”
 42. Nur — „Nadzieja”
 43. Ostrów Mazowiecki — „Spółka”
 44. Piaseczno — „Odrodzenie”
 45. Płock — „Zgoda”

46. Płock — „Nasz Sklep”
 47. Płońsk — „Brzask”
 48. Pomiechówek — „Jedność”
 49. Popowo Kościelne — „Nadbuże”
 50. Poręba — „Dobrobyt”
 51. Prostyn — S. S. S.
 52. Pruszków — Sp. Prac. Kol.
 53. Pułtusk — „Robotnik”
 54. Pustelnik — „Włoszanka”
 55. Raciąż — „Jedność”
 56. Radzymin — S. S.
 57. Rawa Mazowiecka — „Pomoc Szkolna”
 58. Równe — „Jutrzenka”
 59. Rozniszew — „Pilica”
 60. Siennica — S. S.
 61. Skierniewice — „Przyszłość”
 62. — Naucz. Sp. Księg.
 63. Słupia — „Przyszłość”
 64. Stanisławów — „Stanisławów”
 65. Stara Wieś — „Jutrzenka”
 66. Starożyby — „Starożyby”
 67. Stoczek Węgrowski — S. S.
 68. Sierpc — „Wiedza”
 69. Tarchomin — Rob. S. S.
 70. Tarczyn — „Gwiazda”
 71. Tworki — „Łączność”
 72. Winnica — „Zjednoczenie”
 73. Wesoła — Sp. Elektr. Letn. Wesoła
 74. Wymysły — „Dążeń”
 75. Zagroba — „Rolnik”
 76. Zatory — „Swoi do Swego”
 77. Zdzierzysz-Zielonka — „Przyszłość”
 78. Żuków — „Jutrzenka”
 79. Żyrardów — Pow. Rob. S. S.
 80. — „Zgoda”
 81. Warszawa — K. S. S. K.
 82. — „Elektryczność”
 83. — „Zjednoczenie”
 84. — „Spółnota Skarbowców”
 85. — „Pobudka”
 86. — „Łączność”
 87. — „Przezorność”
 88. — „Prażanka”
 89. — „Ufnosć”
 90. — So. N. I. K. P. „Samopomoc”
 91. — „Sag” Sp. Art. Graf.
 92. — Sp. Pr. W. i K.
 93. — „Gospoda Spółdzielcza”
 94. — „Sklep Społeczny”
 95. — S. S. Pr. f. Szpotański
 96. — „Jutrzenka”
 97. — Sp. Wytw. Ubrań
 98. — „Libraria Nova”
 99. — „Karossa”
 100. — Sp. Gosp. Pr. B. P.
 101. — Warsz. Bud. Sp. Pracy
 102. — „Promień Słońca”
 103. — Sp. Rol. dla prow. Uniw. W.
 104. — „Zespół Nauczycielski”
 105. — Sp. Pr. Min. Roln. i Ref.
 106. — „Di Welt”
 107. — Koop. Pr. Druk.
 108. — „Introligator”
 109. — Pierwsza Pralnia Spółdz.
 110. — „Przełom”
 111. — Bank „Społem”
 112. — Zrzesz. Sp. Gospod.
 113. — Sp. Prac. Absol. Szk. Ręk.
 114. — „Inicjatywa”
 115. — Sp. Przed. Bud.
 116. — Sp. Miesz.-Żyw. „Dom Ak.”
 117. — Księg. S. „Życie”
 118. — „Ostoja”
 119. — „Drukujemy”
 120. — „Stolarze-Cieśle”
 121. — „Gromada” Sp. Turyst.
 122. — Zrzeszenie Ofic. Rezerwy

WIELUŃ

1. Bolesławiec — „Jedność”
 2. Działoszyń — „Zjednoczenie”
 3. Jaworzno — „Jedność”
 4. Klonowa — „Klonowianka”
 5. Konopnica — „Jedność”
 6. Lututów — „Jedność”

7. Łyskornia
8. Ożarów
9. Rusiec
10. Skomlin
11. Wieluń
12. Żytinów

- „Łyskornianka”
- „Jedność”
- „Nasz Sklep”
- „Plug”
- „Centrala Handlowa
- „Dzwignia”

WILNO

1. Bortele
 2. Brasław
 3. Budslaw
 4. Chocięczyca
 5. Czyżowszczyzna
 6. Duksty
 7. Duniłowicze
 8. Dzisna
 9. Gierwiaty
 10. Głębokie
 11. Gudogaj
 12. Hermanowicze
 13. Hoduciszki
 14. Hołubicze
 15. Ignalino
 16. Jaszuny
 17. Jazno
 18. Kobylnik
 19. Koleśniki
 20. Komaje
 21. Konstantynów
 22. Korwele
 23. Kozłowszczyzna
 24. Krasne
 25. Królewszczyzna
 26. Kurzeniec
 27. Leonpol
 28. Łasica
 29. Łotyhol
 30. Łyntupy
 31. Mielegiany
 32. Miory
 33. Mołodeczno
 34. Niemenczyn
 35. Nowe Daugieliszki
 36. Nowoświęciany
 37. Nowy Pohost
 38. Ogródniki
 39. Olkieniki
 40. Orany
 41. Osipowicze
 42. Ostrowiec
 43. Piwowary
 44. Platerowo
 45. Plissa
 46. Plussy
 47. Pociszki
 48. Pomerecze
 49. Postawy
 50. Prozoroki
 51. Rajewszczyzna
 52. Rudniki
 53. Rudziszki
 54. Smorgonie
 55. Soly
 56. Stare Haby
 57. Sużany
 58. Świeciany
 59. Świr
 60. Szarkowszczyzna
 61. Szemetowszczyzna
 62. Turgiele
- „Vienybe”
 - „Rolnik”
 - „Zgoda”
 - „Gospodarz”
 - „Snop”
 - „S. S. S.”
 - „S. Roln.”
 - „Samopomoc”
 - „Zjednoczenie”
 - „S. Roln. Handl.”
 - „Zgoda”
 - „Przyszłość”
 - „Zjednoczenie”
 - „Sp. Spoż.-Roln.”
 - „Nadzieja”
 - „Jaszuny”
 - „S. S.”
 - „Jedność”
 - „Talka”
 - „Zorza”
 - „Jedność”
 - „Kłos”
 - „S. S. S. i Zbytu Prod.”
 - „Pomoc”
 - „P. S. S.”
 - „Żniwo”
 - „S. S.”
 - „Słońce”
 - „Wyzwolenie”
 - „Solidarność”
 - „S. S. S.”
 - „Gospodarz”
 - „Zorza”
 - „Łączność”
 - „S. S.”
 - „S. S. S.”
 - „Przyjaciół”
 - „Żagrze”
 - „Wygoda”
 - „Praca”
 - „Snop”
 - „Jutrzenka”
 - „Vienybe”
 - „S. f. „Platerów”
 - „Rolnik”
 - „Pomoc”
 - „Ateitis”
 - „Ukinykas”
 - „Żiarno”
 - „Sp. Spoż.-Roln.”
 - „Mrówka”
 - „Jedność”
 - „Słońnia”
 - „Sila”
 - „Zgoda”
 - „Sila”
 - „Zgoda”
 - „Oszczędność”
 - „Snop”
 - „Orzeł”
 - „Przyszłość”
 - „S. S.”

63. Twerecz
64. Widze
65. Wilno
66. „
67. „
68. „
69. Wołkołata
70. Worniany
71. Worona
72. Zanasrocze
73. Zaświrz
74. Ziabki
75. Żuprany

- „Viltis”
- „Lud”
- „Powszechna S. S.”
- „Prac. Więzienia
- „Spółdzielca”
- „S. Pracy
- „Praca”
- „Świt”
- „S. S.”
- „Rolnik”
- „Praca”
- „Rolnik”
- „Zjednoczenie”

WŁOCŁAWEK

1. Brześć Kujawski
 2. Brzezie
 3. Chocień
 4. Chrapoń
 5. Dobry
 6. Izbica Kujawska
 7. Kowal
 8. Licheń
 9. Lipno
 10. „
 11. Lubień
 12. Lubstów
 13. Osiecin
 14. Ostrowite
 15. Skępe
 16. Sompolno
 17. Świdziebna
 18. Wieniec
 19. Włocławek
 20. „
- „Sp. Prac. Cukr.”
 - „Łączność”
 - „Orzeł”
 - „Jedność”
 - „Przyszłość”
 - „Jedność”
 - „Oszczędność”
 - „Bratnia Pomoc”
 - „Świt”
 - „Księg. Naucz.”
 - „Społem”
 - „S. S. S.”
 - „Jutrzenka”
 - „S. S. S. przy cukrowni
 - „Jedność”
 - „Społem”
 - „Samopomoc”
 - „Wieniec”
 - „Ogniwo”
 - „Sp. Księg. Szkolna

ZAMOŚĆ

1. Bondyryz
 2. Cześniki
 3. Dębowiec
 4. Dub
 5. Gorajec
 6. Grodysławice
 7. Horyszów Polski
 8. Horyszów Ruski
 9. Izbica
 10. Józefów
 11. Klemensów
 12. Kornelówka
 13. Krasne
 14. Łabunki
 15. Miączyn
 16. „
 17. Podhorce
 18. Rachanie
 19. Siedliska
 20. Skierbieszów
 21. Skomorochy Małe
 22. Stary Zamość
 23. Świdniki
 24. Udrzyce
 25. Wierchanie
 26. Wożuczyn
 27. „
 28. Zamość
 29. „
 30. Zawalów
 31. Zubowice
 32. Zwierzyniec
 33. Żuków
- „S. S. Pr. F. „Bondyryz”
 - „S. S.”
 - „Dąb”
 - „S. S. S.”
 - „Zgoda”
 - „Jedność”
 - „Jedność”
 - „Jedność”
 - „Łączność”
 - „Jedność”
 - „Sp. przy cukrowni
 - „Zwycięstwo”
 - „Jedność”
 - „Swoje do Swego”
 - „Promień”
 - „Zgoda”
 - „Zjednoczenie”
 - „S. S.”
 - „Przezorność”
 - „Zwycięstwo”
 - „Zgoda”
 - „Zjednoczenie”
 - „Jedność”
 - „S. S. S.”
 - „Zgoda”
 - „Sp. przy cukrowni
 - „Wożuczyn”
 - „Robotnik”
 - „Spółdz. Stow. Komin.”
 - „Jedność”
 - „Oszczędność”
 - „S. S. S.”
 - „Dobrobyt”

Do tej pory zaledwie 877 spółdzielni związkowych nadesłało nam dane o stanie członków na 1 stycznia 1938 r. i obrotach towarowych w 1937 r. 654 spółdzielnie przez opieszałość i niedbalstwo hamuje nam prace związane z otrzymaniem danych powyższych.

Spółdzielnie te wzywamy ponownie do nadesłania wypełnionych kartek statystycznych do 15 lutego r. b.

PRAKTYKA

Wytwórnice wód gazowych

Przed spółdzielniami, które już wytwarzają i przerabiają podstawowe artykuły żywnościowe — chleb i mięso, stoją nowe działy wytwórczości do opapanowania. Przejmowanie ich z rąk prywatnych jest naturalną drogą rozwoju spółdzielni. Podajemy więc tutaj ogólne wskazówki dotyczące wytwórni artykułu rozpowszechnionego w handlu, a mianowicie wytwórni wód gazowych.

Wody gazowe znajdują się w handlu detalicznym w rodzajach następujących: a) wody gazowe czyste, składające się z wody dystylowanej, nasyconej dwutlenkiem węgla, t. zw. wody Seltza, b) wody sodowe czyste, składające się z wody filtrowanej, nasyconej dwutlenkiem węgla z dodatkiem sody lub specjalnej soli, c) limoniady, składające się z wody filtrowanej, nasyconej dwutlenkiem węgla z dodatkiem smaków, barwników i aromatów, d) kwasy, gdzie nasycenie płynu dwutlenkiem węgla odbywa się w drodze fermentacji, e) wody mineralne — wody niektórych źródeł, obfitujące w różne sole, nasycone dwutlenkiem węgla. Bardzo często spotyka się falsyfikaty, np. kwas, imitowany przez odpowiedni dodatek smaków i barwników.

Sprzedaż odbywa się w balonach, syfonach i w butelkach. Balony wykonane są z miedzi, ocynowanej wewnątrz. Wytrzymać powinny ciśnienie 12 atmosfer. Istnieje bardzo dużo typów balonów: z szyjką długą, z szyjką krótką, z główką ozdobną itp. o pojemności 24 — 40 litrów. Sprzedaje się je na wagę, przy czym balon o wadze ok. 30 kg. kosztuje ok. 150 zł.

Syfony wyrabiane są o objętościach 1 i 2 l. Cena syfonu 1 litr. wynosi ok. 2.80 zł, 2-litr. — 3,60 zł. Butelki spotyka się o pojemności 1,0 l. 0,5 l., 0,4 l. i

0,3 l. Najczęściej spotykanym typem jest 0,4 l. Korkowane być mogą korkami, kapslami metalowymi lub zamknięciem szczękowym, uszczelnionym gumą.

Do wyrobu wód gazowych wystarcza woda zdatna do picia. Pierwszym etapem przy wyrobie jest filtrowanie wody pod ciśnieniem 6 atm. na specjalnych filtrach, t. zw. filtrach Chamberland'a. Filtry te zatrzymują wszelkie zawiesiny organiczne i nieorganiczne. Często jeśli woda zawiera dużo soli mineralnych, strąca się je odpowiednimi odczynnikami chemicznymi i następnie filtruje. Wodę przefiltrowaną należy starannie przechowywać, najlepiej w naczyniach kamionkowych. Z naczyń tych specjalna pompa tłoczy wodę do zbiornika, gdzie pod ciśnieniem ok. 6 atm. dochodzi dwutlenek węgla CO₂. Dwutlenek węgla, t. zw. kwas węglowy, zakupuje się w butlach stalowych, zawierających 50 kg. lub 100 kg. ściśniętego gazu pod ciśnieniem 150 atmosfer. Do butli przyłącza się t. zw. reduktor ciśnienia, sprowadzający je do pożądaney wysokości (6 atmosfer). Nasycanie wody dwutlenkiem węgla odbywa się w różny sposób, najczęściej woda bywa silnie mieszana łopatkami w atmosferze dwutlenku węgla; stosowane są też kolumny, gdzie woda wyciągana jest na wysokość ok. 4 m. i spadając w formie deszczu lub spływając po specjalnych przegrodach, nasycza się kwasem węglowym. Następną czynnością jest już tylko rozlanie do butelek, syfonów lub napełnienie balonów. To ostatnie wykonuje się bezpośrednio przy maszynie nasycającej. Na główkę balonu zakłada się odpowiednią główkę, połączoną bezpośrednio ze zbiornikiem nasyconey wody i od razu wypełnia się cały balon.

Do napełniania syfonów służy specjalny aparat, gdzie wstawia się syfon do

góry dnem i po założeniu doprowadzenia wypełnia się go. Do napełniania butelek istnieje duża różnorodność maszyn; przeważnie one tylko wypełniają butelkę, a samo zakorkowanie musi wykonać szybko robotnik.

Na limoniady sok wlewa się do butelki przed napełnieniem jej wodą lub od razu skutecznie to maszyna rozlewająca. Najpraktyczniejszym sposobem nalewania jest pierwszy, gdyż unika się strat soków i limoniady, zwłaszcza w czasie zamykania butelki. Przy takim nalewaniu cenne usługi oddaje mała ręczna pompka. Naklejenie banderoli i etykietek kończy przygotowanie wyrobu.

Wytwórnia, jako całość, powinna posiadać swój odrębny magazyn butelek, natomiast racjonalniejszym jest, aby magazyn gotowych wyrobów stanowił część ogólnego magazynu. W ten sposób unika się rozrachunków wartościowych, no i co jest najważniejsze — magazyn ogólny może prowadzić należytą gospodarkę ekspedycyjną. Do magazynu butelek przechodzą butelki już przeważnie używane, ponieważ zaś normalnie zwracanych butelek ze sklepów spółdzielni nie wystarcza, należy prowadzić skup. Jest to o tyle niebezpieczne, że jedna butelka, np. po nafcie, może tak zanieczyścić bęben płuczący butelki, że trzeba go kilkakrotnie nieraz przemywać, co w sezonie ze względu na czas, może być katastrofalne. Butelki na składzie układa się warstwami szerokości ok. 70 cm. (po dwie butelki, zwrócone szyjkami do siebie) i do wysokości najwyżej 2 m. Około 1700 butelek zajmuje w ten sposób 1 m. sześć. przestrzeni. Zapas butelek obliczony na sezon powinien być czterokrotnie większy niż na sezon zimowy.

W sezonie letnim $\frac{3}{4}$ butelek jest w ruchu, a $\frac{1}{4}$ stanowi rezerwę. Do tej ilości butelek należy przewidzieć odpowiednią ilość skrzyń. Najlepsze usługi oddają blaszane skrzynie z przegródkami na 25 butelek, wykonane tak, że

można je zestawiać razem i jedną na drugiej.

Butelki z magazynu przechodzą do oddzielnego pomieszczenia na zespół maszyn myjących je. Pierwsza maszyna to rodzaj pustego koła o dużej średnicy, zanurzającego się w basenie. Do tego bębna nakłada się butelki, które pod własnym ciężarem zanurzają się w wodzie i wraz z obrotem koła wychodzą z drugiej strony przepłukane. Stamtąd idą one na maszynę z wirującymi szczotkami, które je szorują pionowo dnem do góry na pewnego rodzaju dyszlach, płukane są wewnątrz i zewnątrz strumieniem wody. Dalej butelki gotowe są już do napełnienia. W tym momencie wlewa się do nich soki lub wrzuca pigułki z odpowiednimi solami jak przy wyrobie wody sodowej.

Soki przechowuje się w naczyniach kamionkowych. W niektórych wypadkach korzystnym jest warzyć je na miejscu lub wyrabiać z esencji i syropu cukrzanego.

Z urządzeń dodatkowych wytwórni wód gazowych wymienić należy kociołek na ciepłą wodę do mycia butelek i aparaturę podnoszącą ciśnienie wody przed filtrowaniem. Tę ostatnią stanowi pompa i specjalny zbiornik.

Cały ten zespół maszyn musi być zestawiony tak, aby wydajność każdej z maszyn oraz urządzenia odpowiadały sobie. Takie zespoły maszyn bywają różnej wydajności, od 150 litrów na godz. do 600 — 800 litrów. Mogą one być uruchamiane motorami, wyłącznie ręcznie lub jeszcze, co się najczęściej spotyka, sposobem mieszanym.

Kalkulacja wyrobu wód gazowych jest dobra i oczywiście tym lepsza, im większa jest produkcja. Koszty produkcji 1 litra wody nasyconej wynoszą 5 — 6 groszy. Do tego dochodzą dodatki — dla wód gazowych czystych dwutlenek węgla 1,0 gr., dla limoniad poza tym soki, stanowiące poważną pozycję ok. 11,5 gr. na 1 litr.

Gospodarczo jest to dział w prowa-

dzeniu nie trudny, tym więcej, że wody gazowe łatwo się transportuje i przechowuje. To też większe kilku- lub kilkunastokrotnie spółdzielnie powinny u siebie ten dział wytwórczości zorga-

nizować, a spółdzielnie mniejsze mogłyby być obsługiwane przez wytwórnie przy oddziałach czy składnicach Związku.

Inż. J. Bugajski

Kupno koniczyny czerwonej

Koniczynę czerwoną kupuje się tylko według próbek i typu. Dobra koniczyna czerwona powinna mieć czystość 97⁰/₀, przy dopuszczalnych zanieczyszczeniach 0,75% roślin uprawnych i 0,5⁰/₀ szkodliwych roślin uprawnych oraz siłę kiełkowania 90⁰/₀ — wliczając w to połowę ziarn twardych, które nie wykiełkowały podczas badania laboratoryjnego, lecz wysiane do gruntu zwykle kiełkują. Dostarczony zatem towar musi odpowiadać co do wartości próbie, z odchyleniem najwyżej 2⁰/₀.

Jeżeli przy zawieraniu transakcji nie było żadnych zastrzeżeń, powinna być dostarczona koniczyna uprawiana i wyprodukowana w Polsce.

Sprzedający obowiązany jest dostarczyć kupującemu koniczynę w workach jutowych nowych, podwójnie szytych na szwach i nie znaczonych. Worek przy pojemności 100 kg koniczyny nie może ważyć więcej niż 1 kg, a w razie dostawy w podwójnych workach — waga tych worków łącznie nie może przekraczać 1,70 kg.

Dostawa koniczyny nie z ostatniego zbioru lub z drobną kanianką może być wykonana tylko wtedy, gdy kupujący ze sprzedającym się tak umówił i wyraźnie zostało to zaznaczone w umowie lub potwierdzeniu kupna - sprzedaży.

Koniczyny czerwonej, zawierającej kaniankę grubą lub więcej aniżeli 1⁰/₀ nasion nostrzyka białego lub żółtego (*Melilotus alba* lub *Melilotus officinalis*), 4⁰/₀ lucerny chmielowej (*Medicago lupulina*), 2% przelotu (*Anthyllis vulneraria*) można nie przyjąć nawet wtedy, gdy dostawa odpowiada próbce sprzedanej, jeżeli dostawca przy sprzedaży nie uprzedził o tym nabywcy i w umo-

wie lub potwierdzeniu sprzedaży nie zaznaczył.

Przed wszystkim koniczynę należy kupować z zastrzeżeniem, że jest wolna od kianianki. Jeżeli umówiono się przy kupnie, że ma być dostarczona koniczyna „gwarantowana bez kianianki”, wtedy dostarczona koniczyna może zawierać najwyżej 1 ziarno kianianki w 100 gramach towaru. Natomiast, jeżeli umówiono się przy kupnie, że ma być dostarczona koniczyna „gwarantowana absolutnie bez kianianki”, powinna być dostarczona koniczyna zupełnie od niej wolna.

W celu oznaczenia pochodzenia kupionej koniczyny, stopnia jej zanieczyszczenia, czystości, zdolności kiełkowania, zawartości kianianki i chwastów miarodajne jest orzeczenie tej Stacji Oceny Nasion, na której orzeczenie nabywca umówił się z dostawcą przy kupnie. W razie sporów przysługuje Komisji Rzeczoznawców i sądom rozjemczym przy giełdach zbożowo - towarowych prawo analizowania próby w innych stacjach oceny nasion, aniżeli było to umówione przy kupnie.

Dopóki otrzymana partia koniczyny, zakupiona na podstawie jednej i tej samej próby, znajduje się w oryginalnych nieotwieranych workach dostawcy, tj. zaplombowanych firmową plombą dostawcy lub Stacji Oceny Nasion, nabywca może jeszcze wnosić do dostawcy reklamację co do jej niekontraktowej jakości, jednak najpóźniej w terminie 14-dniowym od zwózki koniczyny z kolei.

W wypadkach jednak, gdy chodzi o wady dostarczonej koniczyny, które może stwierdzić tylko Stacja Oceny

Nasion, powinien nabywca najpóźniej drugiego dnia po otrzymaniu koniczyzny zwrócić się do Stacji Oceny Nasion o zbadanie próby i następnie przesłać dostawcy jej orzeczenie, najpóźniej następnego dnia powszedniego po otrzymaniu tego orzeczenia od Stacji Oceny Nasion.

Jeżeli dostawca dostarczył nabywcy koniczyinę gorszą, wskutek tego przedstawiającą mniejszą wartość, aniżeli umówiona cena kupna — nabywca obowiązany jest koniczyinę przyjąć, jeżeli różnica nie przewyższa 4%, może jednak wtedy żądać od dostawcy odpowiedniej bonifikaty ceny w wysokości ustalonej każdorazowo na podstawie analiz Stacji Oceny Nasion lub komisji rzeczoznawców Giełdy Zbożowo-Towarowej.

Wszelkie gwarancje co do czystości, kielkowania i braku kianianki w dostarczonej koniczyźnie obowiązują dostawcę tylko do czasu jej wysiania. Zatem, ażeby upewnić się, czy dostarczona koniczyzna odpowiada umówionym warunkom dostawy, najlepiej jest po otrzymaniu przesyłki pobrać próby w obecności dwóch wiarygodnych i niezainteresowanych świadków i jedną z pobranych prób przesłać do najbliższej Stacji Oceny Nasion w celu przeprowadzenia analizy.

Jeżeli przy kupnie nie ustalono terminu dostawy, dostawca powinien wysłać koniczyinę niezwłocznie, tj. najpóźniej 6-go dnia powszedniego po zawarciu umowy. Jeżeli natomiast zakupiono koniczyinę z niezwłoczną dostawą, jako towar znajdujący się w miejscu zamieszkania dostawcy i odbiorcy, wtedy koniczyzna powinna być dostarczona najpóźniej następnego dnia po zawarciu umowy. We wszystkich innych wypadkach dostawca powinien koniczyinę wysłać: najpóźniej 6-go dnia powszedniego po dniu zawarcia umowy, jeżeli umówiono się na dostawę niezwłoczną, i najpóźniej 12-go dnia powszedniego po zawarciu umowy, jeżeli umówiono się na dostawę bieżącą („prompt”). W wypad-

kach, gdy nabywca ma dostarczyć dostawcy worki do wysłania koniczyzny, wyżej podane terminy wysyłki liczone są nie od daty zawarcia umowy, lecz od daty otrzymania przez dostawcę worków próżnych. Worki do wysłania koniczyzny nabywca obowiązany jest wysłać dostawcy najpóźniej drugiego dnia powszedniego od dnia zawarcia umowy.

Najniebezpieczniejszym zanieczyszczeniem koniczyzny jest kianianka, która rozmnaża się za pomocą nasion i kawałków swej łodyżki, gdy te dostaną się na roślinę. Również wiatr i ptaki mogą przenosić kianiankę z jednego pola na drugie. W miejscu, gdzie skielkowało jedno nasionko kianianki, widać wkrótce plecionkę jej łodyg, pod którą rośliny uprawne rozwijają się coraz słabiej a wreszcie zwykle giną. Gniazda kianianki widać zdaleka, jako brudno - rdzawe plamy na tle zielonego pola. Rozróżniamy dwie odmiany kianianki szkodliwej dla koniczyzny i lucerny: a) kianianka drobnoziarnista, od dawna rozpowszechniona w Polsce, ma kwiatki białawe lub różowe, rurkowate, niepozorne, zebrane w zwężone gronka osadzone wzdłuż łodyżek — kwitnie od czerwca do późnej jesieni i wydaje wiele nasion drobniejszych niż nasiona koniczyzny i lucerny, dzięki czemu można je oczyścić na wialni „Cuscuta”; b) kianianka gruboziarnista lub groszkowa, zawleczona do Polski z południa, przystosowuje się do naszego klimatu. Ma ona kwiatki żółte lub pomarańczowe w rozgałęzionych gronkach. Wydaje nasiona prawie tej samej wielkości co koniczyzny, tak że oczyścić z niej nie można.

Ażeby zwalczać kianiankę, nie należy kupować i wysiewać koniczyzny ani lucerny z kianianką, lecz:

1) Brać do siewu tylko te nasiona, które przez Stację Oceny Nasion były badane na kianiankę i okazały się wolne od tego pasożyta.

2) Kupować nasiona koniczyzny i lucerny tylko w workach zaplombowanych przez Stację Oceny Nasion.

3) Przy kupnie nasion nieplombowanych lub też zaplombowanych firmowymi plombami dostawcy żądać bezwarunkowo dodania do każdego worka lub całej zakupionej ilości (partii) worków listów gwarancyjnych, a po kupnie posłać próbki do Stacji Oceny Nasion do powtórnej kontroli.

4) Kupować nasiona wyłącznie w swojej centrali gospodarczej.

Ponieważ czasopismo „Społem” czytają rolnicy, podam przy sposobności, jak zwalczać kianankę, ażeby nie dopuścić do wydawania przez nią nasion. W tym celu należy: a) często sprawdzać, czy na polu koniczyny lub lucermy nie zostają gniazda kiananki; b) gdy tylko pojawi się gniazdo kiananki, natychmiast wyciąć ostrożnie (aby nie rozsiać pasożyta) przy samej ziemi rośliny opalone i sąsiednie zdrowe, okopać miejsca z kiananką, pokryć grubo słomą (nawet w razie potrzeby pokropić naftą) i podpalić z kilku stron, ażeby całą roślinność doszczętnie wypalić; c) tępić chwasty, na których kiananka zwykła się gnieździć — są to przede wszystkim: pokrzywa, przytulia, krwawnik, chaber, szporek, lepnica, nostrzyk, szczawie, osty, skrzypy.

Najniebezpieczniejszym jest zakup koniczyny od małomiasteczkowych handlarzy i od przygodnych przekupniów na targach i jarmarkach. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że przy kupnie z tych niepewnych źródeł jeden kilogram koniczyny zawierał przeszło tysiąc ziarn kiananki, to możemy sobie wyobrazić, jak można zanieczyścić so-

bie pole kiananką, gdy z jednego jej ziarenka wyrosną całe gniazda.

Dlatego koniczynę najpewniej jest kupować za pośrednictwem własnej centrali gospodarczej w połączonych razem zamówieniach od kilku spółdzielni. Przy takich zamówieniach przewóz koleją wyniesie taniej, a także można uzyskać korzystniejsze ceny.

Na zakończenie należy dodać, że koniczyna bywa dostarczana:

1) w workach zaplombowanych plombami Stacji Oceny Nasion; przy plombach znajdują się odcinki zaświadczeń, z podanymi na nich numerami każdego worka. Drugą połową odcinka w odpowiednim numerem jest właściwym zaświadczeniem, w którym podano: czystość, kiełkowanie, wartość użytkową koniczyny i czy jest wolna od kiananki. W handlu koniczyna taka jest określana „w workach zaplombowanych i z atestami Stacji Oceny Nasion”;

2) w workach zaplombowanych firmowymi plombami dostawcy i z ogólnym zaświadczeniem analizy Stacji Oceny Nasion dla całej zakupionej ilości. Koniczyna ta ma w handlu określenie „z ogólnym atestatem Stacji Oceny Nasion”.

Koniczyna w workach zaplombowanych przez Stację Oceny Nasion jest pewniejsza, ponieważ analizy wykonywane są z każdego, względnie najwyżej z każdego 10-ciu worków oddzielnie, natomiast analiza koniczyny z ogólnym atestatem wykonywana jest z całej partii.

J. A.

PRZEPISY PRAWNE I PORADNIK

K. Kakietek

Księga pomocnicza jako składowa część dziennika

Najwyższy Trybunał Administracyjny wyrokiem z dn. 8 maja 1935 r. L. Rej. 6076/33 orzekł, że do Dziennika Głównego można wprowadzać w okre-

sach miesięcznych łączne pozycje z ksiąg pomocniczych, jeżeli w tych księgach transakcje zapisywane są codziennie i systematycznie. N. T. A. wyszedł

z założenia, że taką księgę należy traktować jako pomocniczą księgę do Dziennika.

W związku z wyrokiem N. T. A. ustalił zasadę treści następującej: „Jeżeli kupiec dla uproszczenia swojej księgowości część transakcji notuje w osobnej księdze, to czyni on zadość wymaganiom prawa, gdy do Księgi Głównej wprowadza co miesiąc, jako jedną pozycję, łączną sumę transakcji”.

Orzeczenie to ma bardzo ważne znaczenie, gdyż rozstrzyga ostatecznie sporną kwestię, czy może być prowadzone kilka dzienników obok siebie, np. dziennik kasowy i dziennik memoriałowy, (do dziennika memoriałowego wpisuje się pozycje kasowe raz na miesiąc z dziennika kasowego — lub na odwrót), względnie zaprowadza się specjalny Dziennik - Główny, do którego wpisuje się miesięcznie pozycje z dzienników szczegółowych.

Zwolnienie od podatku dochodowego od wynagrodzeń praktykantów wakacyjnych

Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 25 poz. 803 z 1937 r. Okólnik LDV 23471/2/37.

Ministerstwo Skarbu zezwala, by nie potrącano należności na podatek dochodowy od wynagrodzeń, wypłacanych uczącej się młodzieży ze szkół średnich

oraz wyższych zakładów naukowych z tytułu odbywanych przez tę młodzież praktyk wakacyjnych, o ile czas trwania takiej praktyki nie przekracza okresu 4 miesięcy, wynagrodzenie zaś miesięczne nie przekracza kwoty zł. 208 brutto.

Obliczenie składek robotników na wypadek choroby i emerytalnych

Orzeczn. Buch.-Podatkowe Nr. 44 str. 673. Orzeczenie Sądu Najw. z 16.IX.1936 r. C. I. 2261/36.

Według przepisów art. 14 obecnie obowiązującej ustawy scaleniowej: „za faktyczny zarobek w rozumieniu ustawy uważa się całkowity dochód ubezpieczonego, stanowiący wynagrodzenie za pracę, a mianowicie:

1) wynagrodzenie miesięczne wraz z wszelkimi dodatkami (procenty, tantiemy, gratyfikacje) wypłacone na podstawie umowy lub zwyczaju w danym przedsiębiorstwie, jeżeli dodatki te trwale wpływają na wysokość wynagrodzenia oraz wynagrodzenie za godziny nadliczbowe”. Sąd Najwyższy orzekł, że z przepisu tego bynajmniej nie wynika, że każde dodatkowe świadczenie do pensji pracownika, czy to w postaci zapomogi czy też gratyfikacji, pozostaje w ścisłym związku z koniunkturą ekonomiczną i ma na celu polepszenie bytu pracownika, żeby wszystkie tego rodzaju świadczenia miały być

doliczane do uposażenia przy obliczaniu składek ubezpieczeniowych.

W myśl tych wywodów Sąd Najwyższy ustalił tezę, że: „o ile zapomogi, wypłacane przez pracodawcę pracownikowi mają charakter doraźny, są uzależnione od dobrej woli pracodawcy — choćby w związku z warunkami bytowania pracowników oraz koniunkturalną ekonomiczną — i mają wysokość zmienną, tak iż pracownicy przy zawieraniu umów nie mogą tych zapomóg brać pod uwagę — zapomogi te nie mogą być uważane za przyjęte zwyczajowo i nie ulegają przeto doliczeniu przy ustaleniu podstawy do obliczania składek w zakresie ubezpieczenia chorobowego”.

Teza Sądu Najwyższego dotyczy ubezpieczenia chorobowego, ale rzecz zrozumiała, że rozciąga się i na przepisy ustawy scaleniowej z 1933 r. w zakresie obliczania składek ubezpieczeniowych.

PRACE ORGANIZACYJNE I PROPAGANDOWE

Pierwsze repetytoria i egzaminy na Spółdzielczych Kursach Korespondencyjnych

Przyznać się musimy, że po definitywnym ustaleniu terminów repetytoriów*) i egzaminów w dniach 25—28 listopada 1937 r. w Warszawie i 2—5 grudnia 1937 r. w Kielcach na grupie I-ej SKK, przeznaczonej dla pracowników sklepowych i magazynowych, opanowała nas wewnętrzna rozterka. Egzaminy te bowiem to pierwszy pozytywny sprawdzian, czy uczestnicy naprawdę zdobyli zasób wiadomości, zawarty w grupie I-ej, czy potrafili stworzyć sobie pewne metody pracy samodzielnej, które pozwoliłyby im wykorzystać na byte wiadomości.

Egzamin miał na celu nie tylko sprawdzenie wiadomości uczestników, ale także nowego u nas pomimo coraz liczniejszych zastosowań systemu kształcenia drogą korespondencyjną. Nic dziwnego, że obserwowaliśmy bacznie grupkę ludzi, którzy wieczorem w dniu 24 listopada 1937 zaczęli przybywać z rozmaitych dzielnic Polski do schroniska przy Państwowym Gimnazjum Stefana Batorego w Warszawie, oraz 1 grudnia 1937 do świetlicy Zakładów Wytwórczych „Społem” w Kielcach. Przede wszystkim uderzył nas charakterystyczny objaw, który stwarza wspólność dążeń, celów i zainteresowań. Po krótkim pobycie młodzi uczestnicy znaleźli pomiędzy sobą wiele wspólnego i stali się jedną gromadą. Z ożywieniem omawiali przerobiony materiał, trudności, spotykane przy opracowaniu niektórych wykładów, oraz charakterystyczne ustępy. Już podczas pierwszego wieczoru mogliśmy zauważyć, że uczestnicy repetytorium poważnie przystąpili do czekającej ich pracy. Na-

stępne 4 dni repetytoriów oraz egzaminy w zupełności potwierdziły nasze pierwsze wrażenia.

Podczas wykładów przekonaliśmy się, że repetytorium w rzeczywistości jest tym, czym miało być — to jest powtórzeniem wiadomości, posiadanych już przez uczestników i wyjaśnieniem niektórych wątpliwości.

Wiemy z doświadczenia, jak reaguje na każdy wykład grupa ludzi obeznana z omawianym zagadnieniem, jak zaś zespół ludzi nieświadomych. Słowa wypowiedziane przez wykładowców nie padały w próżnię lecz znajdowały podatny grunt w przygotowanych do tego umysłach uczestników.

Skupienie, z jakim uczestnicy kursów zarówno w Warszawie jak i w Kielcach przysłuchiwali się wykładom, krótkie i rzeczowe pytania pod adresem wykładowców wykazywały, że cała poprzednia praca nauczania drogą korespondencyjną nie poszła na marne. Drugie ważne spostrzeżenie, które zaobserwowaliśmy, to przygotowanie do pracy umysłowej ze strony uczestników. Mimo że na obu repetytoriach było dzień i 8—10 godzin wykładów, uczestnicy potrafili przysłuchiwać się im z dużym skupieniem i dopiero w ostatnich 2-ch godzinach wieczorowych można było zauważyć objawy zmęczenia.

Kompletną zaś dla nas rewelacją było, gdy dowiedzieliśmy się później od uczestników obu kursów, że jeszcze wieczorami we wspólnej sypialni przygotowywano się do egzaminów.

Niezmiennie dodatnią cechą obu zespołów liczących razem 34 osoby była sumienność, punktualność i obowiązkowość.

Nie było wypadku opóźnienia się choćby o kilka minut na wykłady, naj-

*) Repetytorium — kurs usłny, na którym wykładowcy powtarzają w skróceniu cały materiał przerobiony poprzednio przez uczestników.

mniejszego przykładu lekceważenia przyjętych na siebie obowiązków.

Egzaminy potwierdziły w zupełności nasze spostrzeżenia dokonane na wykładach. Ma się rozumieć, że wśród uczestników obu repetytoriów byli zdolniejsi i mniej zdolni, wykazujący się większym lub mniejszym zasobem wiadomości, ogólny jednak poziom upraw-

czenia grupy I-ej dla pracowników sklepowych i magazynowych według wzorów zatwierdzonych przez władze szkolne.

Na zakończenie podkreślić musimy niezmiernie ciekawy rys: prawie wszyscy uczestnicy repetytoriów nie poprzestali na ukończeniu grupy I-szej i już obecnie zgłosili się do nauki na grupie

Uczestnicy repetytorium w Kielcach

nia do stwierdzenia, że w ten oto sposób powstaje nowa kategoria pracowników spółdzielczych, świadomych i przygotowanych fachowo do pracy na swych placówkach.

Rezultaty egzaminów wypadły następująco:

Na 34 osoby, które przystąpiły do repetytoriów i egzaminów, zdały egzamin 33 osoby z następującymi wynikami:

<i>Bardzo dobrym</i>	<i>Dobrym</i>	<i>Dostatecznym</i>
5 osób	16 osób	12 osób

Wszyscy uczestnicy, którzy zdali egzaminy, otrzymali świadectwa z ukoń-

III-ciej dla kierowników spółdzielni, mimo że doskonale wiedzą, iż ukończenie tej grupy nie jest łatwe, wymaga wielu wysiłków i przynajmniej 2-letniej systematycznej pracy. Jest to dla nas zrozumiałe — kto raz własnym wysiłkiem posunął się naprzód, kto zrozumiał, że należy tylko chcieć i umieć pracować nad sobą, by później zdobyte wiadomości wykorzystać w praktyce, kto nałaził ocenić znaczenie tych wiadomości w pracy, ten już nie stanie, bo ciągle doskonalenie się i marsz naprzód będzie jego „musem“ wewnętrznym.

Z. Małanicz

Koła Ligi Kooperatystek — a spółdzielnie

Gdy w rodzinie panują dobre stosunki, to poszczególni członkowie tej rodziny starają się dopomagać sobie w różnych pracach, troszczą się wzajemnie jeden o drugich i wspólnie bronią swoich interesów.

W wielkiej rodzinie spółdzielczej najbliższej spokrewnionymi członkami są koła Ligi Kooperatystek i spółdzielnie, a szczególnie spółdzielnie spożywców.

W trzyletnim planie rozwoju spółdzielni jest dążenie do zwiększenia ilości członków, prowadzenia obrotów wyłącznie z członkami i sprzedaży tylko za gotówkę.

Zadania statutowe Ligi przewidują między innymi również jednanie nowych członków dla spółdzielni, rozpowszechnianie produkcji spółdzielczej oraz zwalczanie sprzedaży na kredyt i dążenie do sprzedaży wyłącznie członkom.

Z powyższego widać, że dążenia spółdzielni całkowicie pokrywają się z założeniami statutowymi Ligi.

W tych warunkach koła Ligi są niejako organami pomocniczymi spółdzielni, w szczególności w wykonywaniu prac społeczno - wychowawczych, których spółdzielnie we własnym zakresie nie są w stanie przeprowadzić.

Ważnym momentem jest to, że prace swoje koła prowadzą w środowisku kobiet, kierowniczek gospodarstw domowych, będących podstawą każdej spółdzielni spożywców. Z tego względu kołom, poprzez swoje członkinie, łatwiej jest dotrzeć do najbardziej zainteresowanych spożywców — gospodyń domowych.

Żeby jednak prace kół nie szły na marne, lecz przynosiły spółdzielniom widoczną pomoc — zarządy kół muszą mieć możliwość oddziaływania na sprawne funkcjonowanie samej spółdzielni. Dlatego nie tylko przedstawiciel spółdzielni powinien wchodzić do zarządu koła, co jest przewidziane w statucie, ale i odwrotnie — przedstawicielki kół powinny być we władzach spółdzielni. Wówczas uniknie się takich sytuacji, ja-

kie obecnie jeszcze się zdarzają, że np. koło propaguje i uzasadnia potrzebę kupowania za gotówkę — a zarząd spółdzielni lekką ręką udziela kredytów. Koło propaguje artykuły z marką „Społem”, urządzając na ten temat pogadanki, ale nie może praktycznie zademonstrować tej propagandy, bo w spółdzielni nie ma akurat wyrobów „Społem” albo też zarząd spółdzielni nie docenia znaczenia urządzenia pokazu.

Przykłady te, a można by przytoczyć ich znacznie więcej, uzasadniają konieczność ścisłej współpracy koła i spółdzielni. Propaganda i praca Ligi, nie poparte żywym przykładem w spółdzielni, przejdą wśród ludzi, których chciało by się mieć jako członków spółdzielni, bez echa.

Mamy do zanotowania takie wypadki, że spółdzielnia załamana lub upadająca po zorganizowaniu koła Ligi Kooperatystek podniosła się wykazując rozwój we właściwym kierunku pod każdym względem.

Kobiety przez wyteżoną propagandę umiały zjednać do spółdzielni nowe członkinie, przez co wzmocniły spółdzielnię finansowo, umiały wzbudzić ducha współpracy i samopomocy społecznej, zachęcić kobiety do kupowania za gotówkę, do użytkowania produktów „Społem”, do gromadzenia oszczędności itd. Słowem, koło przeorganizowało gospodarstwo kobiece i pośrednio przyczyniło się do uratowania spółdzielni.

Nie stało się to wszystko jak za dotknięciem czarodziejskiej różdżki natychmiast po zorganizowaniu koła, lecz wymagało dużego zapału oraz długotrwałej i wyteżonej pracy. Praca ta osiągnęła swój cel, dzięki zrozumieniu i pomocy ze strony władz spółdzielni.

Widzimy więc, że współpraca między spółdzielnią a kołem Ligi nie tylko jest wskazana i pożądana, ale nawet konieczna dla rozwoju ruchu spółdzielczego.

Coraz większa ilość spółdzielni docenia pracę Ligi, czego dowodem jest stałe

wzrastanie liczby kół. Obecnie po dwuletniej działalności, Liga liczy na terenie całej Polski, 80 kół. Niestety, w stosunku do ilości 1.534 spółdzielni jest to liczba jeszcze zbyt mała.

To też spółdzielnie, przy których nie ma jeszcze kół Ligi, we własnym interesie, powinny przyczynić się do tego, by na ich terenie zostały one zorganizowane. Tam znów, gdzie koła te już powstały—spółdzielnie powinny przyjść im z pomocą w wykonywaniu nakreślonej pracy.

Poza pomocą ze strony spółdzielni, szczególnie dla nowoorganizowanego koła, wyrażającej się w postaci udzielenia lokalu na zebrania członków, kupna biblioteczki itp. — potrzebna jest częstokroć pomoc materialna na zakup niezbędnych książek, druków, opłacenie rejestracji koła. Sumy, wydatkowane przez

spółdzielnię zawsze zwrócą się w postaci pracy ze strony koła.

Obecny okres walnych zgromadzeń członków spółdzielni najbardziej nadaje się do wspólnego zaplanowania pracy spółdzielni z kołem Ligi lub też czynienia zabiegów w kierunku zorganizowania koła.

W tym celu władze spółdzielni powinny udostępnić kobietom interesującym się spółdzielczością, wzięcie udziału w walnym zgromadzeniu przez zaproszenie ich na zebranie.

Jedynie przez harmonijną współpracę z kołami Ligi spółdzielnie będą mogły spełnić swoje zadania wychowawcze wśród członków i zaspokajać ich potrzeby kulturalne oraz w znacznym stopniu pogłębić naturalny rozwój spółdzielni.

M. Kielanowa

Z t e r e n u

Z OKRĘGU LIDZKIEGO

W czasie od 15.11 do 15.12 ub. r. przeprowadzony został kurs spółdzielczy dla żołnierzy 77 p. p. w Lidzie. Kurs ten zainicjowany został przez władze Spółdzielni „Mars” a zorganizowany i przeprowadzony przez Oddział „Społem” i miejscową Radę Okręgową. W dniu 15 grudnia ub. r. uczestnicy kursu zwiedzili wszystkie organizacje spółdzielcze na terenie m. Lidy, a tegoż dnia wieczorem w świetlicy spółdzielczej odbyło się uroczyste zakończenie kursu. Należy podkreślić b. życzliwy stosunek do kursu dowódcy pułku p. pułkownika Majewskiego.

W dniach 3 — 7 grudnia i 8 — 12 grudnia ub. r. w Wołożynie i Zabrzeziu odbyły się dwa kursy społeczne dla przodowników młodzieżowych na których przedstawiciele Rady Okręgowej zapoznali uczestników z dorobkiem spółdzielczości spożywców. Udział w kursach wzięło około 70 osób.

W dniach 5 i 6 grudnia 1937 r. w Wołożynie przeprowadzony został kurs spółdzielczości dla nauczycieli opiekunów spółdzielni uczniowskich, przy udziale około 30 uczestników.

Należy jeszcze wymienić kurs spółdzielczy jaki przeprowadzony został w dniach od 2-go do 4-go grudnia ub. r. przez koło kooperatystek w Lidzie. W kursie wzięło udział 41 kobiet, w tym 20 zamiejscowych, skierowanych na kurs przez koła gospodyń wiejskich lub poszczególne spółdzielnie okręgu.

Na odbywającym się kursie oświatowym dla

pracowników fizycznych 5 p. lotniczego w Lidzie wygłoszone zostały prelekcje o dorobku ruchu spółdzielczego ze specjalnym uwzględnieniem produkcji „Społem” i dorobku miejscowej Spółdzielni Spożywców „Jedność”.

Z ZAMOŚCIA

Rada Okręgowa przy współudziale władz Powiatowego Związku Młodej Wsi zorganizowała w Zamościu w dniach od 23 do 27 listopada 1937 r. włącznie 5-dniowy kurs dla organizatorów spółdzielni spożywców. Za zezwoleniem p. starosty Sochańskiego wykłady odbywały się w sali odczytowej Wydziału Powiatowego. Wykłady prowadzili: prezes Rady Okręg. — Kazanowski, zastępca prezesa Rady Okręg. — Kasprysiak, dyrektor Szkoły Rolniczej — Bauer, mecenas Czernicki, prezes zarządu miejscowej spółdzielni mleczarskiej, kierownik Oddziału „Społem” — Skopiński i lustrator Nowicki. W programie kursu przewidziano również wykłady na tematy: spółdzielczość rolnicza i mleczarska.

Udział w kursie wzięło: 22 uczestników ze Związku Młodej Wsi, 5 uczestników ze Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici”, 7 uczestników ze spółdzielni spożywców; razem 34 osoby, przy stosunkowo licznych udziałach kobiet (9 osób).

Uczestnicy otrzymali bezpłatne obiady i noclegi. Podczas kursu odbyły się następujące wycieczki: do sklepu Spółdzielni Spożywców „Robotnik”, do piekarni mechanicznej „Robotnik”, do spółdzielni mleczarskiej i do magazynów Oddziału „Społem” — wszystkie w miejscu.

Z Ligi Kooperatystek

ZE LWOWA

Koło kooperatystek przy S. S. „Jedność” we Lwowie urządziło w dniu 6 stycznia choinkę dla dzieci członków tej spółdzielni. Choinka odbyła się w sali T. S. L. i wypadła bardzo pięknie. Dzieci deklamowały, śpiewały koledy, a w końcu zostały obdarowane cukierkami i pierniczkami „Społem”. W dniu 13 stycznia koło zorganizowało wraz z miejscową radą okręgową zabawę taneczną z okazji zjazdu lustratorów Związku „Społem” we Lwowie. W zabawie wzięły udział członkinie koła kooperatystek przy S. S. „Jedność” oraz Kolejowej S. S. lustratorów, przedstawiciele Związku Zawodowego Prac. Spółdz. oraz inni zaproszeni spółdzielcy. Zabawa odbyła się w miłym i serdecznym nastroju.

Z PUŁAW

Uroczystość choinki dla dzieci zorganizowana przez miejscowe koło kooperatystek przy pomocy finansowej miejscowej spółdzielni zgromadziła ponad 140 dzieci członków Spółdzielni „Pomoc” w Puławach oraz Spółdzielni Uczniowskiej Szkoły Nr 2 w Puławach.

Po przemówieniu przewodniczącej koła oraz kierownika miejscowej spółdzielni odbyła się część artystyczna, podczas której została przez dzieci odegrana inscenizacja oraz odśpiewane koledy. Najudatniej wypadła inscenizacja „Taniec złotych”. Dzieci zostały obdarowane torebkami ze słodyczami oraz książeczkami „Była gdzieś taka wieś”, „Był gdzieś haj, taki kraj”.

Z CMIELOWA

Koło kooperatystek urządziło choinkę w Domu Ludowym. Przemówienie do dzieci wygłosiła M. Wójcikowska, a potem dzieci odegrały obrazek sceniczny p. t. „Cztery dary”, wyreżyserowany przez członkinię koła, W. Pietrakowską. Całość uzupełniły zabawy i tańce dzieci. Dzieciarni rozdano słodycze.

ZE ZGIERZA

Nowopowstałe koło kooperatystek w Zgierzku nawiązało ścisłą współpracę z komitetem

dzielnicowym spółdzielni na terenie Zgierza. Wspólnie z komitetem dzielnicowym koło urządziło choinkę dla dzieci członków, których przyszło 143. W choince wzięli udział również i starsi w liczbie 135 osób. Uroczystość ta dała wiele radości dzieciom oraz zadowolenie starszym.

Na zakończenie choinki odbył się opłatek dla członków spółdzielni, w którym wzięli udział oprócz członków przedstawiciele komitetów sklepowych, prezydent miasta p. J. Świercz, przedstawicielka koła kooperatystek w Łodzi.

W dniu 30 stycznia została otwarta świetlica koła. W początkach lutego rozpoczął się w świetlicy kurs dla działaczek spółdzielczych.

Z WARSZAWY

10 stycznia r. b. odbyło się zebranie organizacyjne koła kooperatystek przy S. S. „Zjednoczenie” oraz Spółdzielni Mieszkaniowej na Kole w Warszawie.

Na zebraniu tym przedstawicielka Oddziału Warszawskiego Ligi Kooperatystek, K. Lichaczewska, zreferowała statut Ligi, po czym p. Chodźkowa omówiła plan pracy koła. W planie pracy przewidziano akcję samokształcenia, współpracę z kierownictwem miejscowej spółdzielni, pracę w organizacjach dziecięcych i młodzieżowych na Kole, kursy gospodarstwa domowego oraz życie towarzyskie.

Do koła zapisało się 47 kobiet.

W dniu 17 stycznia odbyło się pierwsze zebranie koła z referatem dr Bondarzewskiej na temat „Higiena kobiety” w obecności około 150 osób. Referat wywołał duże zainteresowanie wśród słuchaczek.

Z BIALEGOSTOKU

W celu propagandy ryb morskich, które sprowadza S. S. „Zjednoczenie” w Białymstoku, miejscowe koło kooperatystek urządziło w dniu 26 stycznia pogadankę o śledziu i dorszu oraz pokaz racjonalnego przyrządzania potraw z tych ryb. Podano kilka przepisów oraz przygotowano kotlety z dorsza, które wszystkim bardzo smakowały. Pokaz ten zachęcił obecne panie do konsumowania tej zdrowej i taniej ryby morskiej.

Realizujemy budowę gmachu dla szkół spółdziel.

Przystępujemy do realizacji budowy gmachu dla szkół spółdzielczych i internatu dla zamiejscowej młodzieży o jeden rok później, niż pierwotnie przewidywaliśmy. Rok ten sprawę realizacji posunął znacznie naprzód:

1) pokonaliśmy największą trudność, albowiem zdobyliśmy odpowiedni do swego przeznaczenia plac, położony w jednej z najzdrowszych i najracjonalniej zabudowanych dzielnic Warszawy — na Żoliborzu; plac dostatecznie du-

ży jak na stosunki warszawskie (7.160 m. kw.) z możliwością korzystania z bezpośrednich sąsiednich terenów zieleniców miejskich na boiska i place do gier i zabaw dla młodzieży naszych szkół; gmach ma zapewniony dostęp powietrza i słońca, albowiem z jednej strony będzie miał własne boiska i ogródki, z drugiej strony duże pasmo zieleniców miejskich; to położenie jednocześnie zabezpiecza gmachy nasze od zgiełku i kurzu arterii ulicznych (ruchu tramwajowego i kołowego); wreszcie fakt, że szkoła nasza będzie położona w środku najwięcej skoooperatyzowanej dzielnicy miasta Warszawy, jest poważnym plusem pod względem nauki zawodu i wychowawczo - spółdzielczym;

2) rok 1937 wzbogacił fundusz budowy o poważną sumę 82.000 zł., w ten sposób fundusz budowy ze 151.000 zł. na początku 1937 r. wzrósł do końca roku do 223.000 złotych.

3) przedyskutowaliśmy i przepracowaliśmy w roku 1937 projekty planu budowy wnosząc do projektów pierwotnych poprawki i uzupełnienia w tym kierunku, aby w gmachu własnym znalazły odpowiednie pomieszczenia 3 podstawowe typy szkół zawodowych, przewidzianych ustrojem szkolnym, a uznanych przez przedstawicieli wszystkich związków spółdzielczych za nieodzowne w naszej praktyce spółdzielczej: szkoła przysposobienia, gimnazjum i liceum, poza tym szkoła piekarnictwa.

Własny gmach z należycie urządzonymi pracowniami, zaopatrzone w konieczne pomoce naukowe, przy odpowiedniej obsadzie personalnej, da możliwość stworzenia w stolicy niejako ośrodka eksperymentalnego w zakresie szkolnictwa spółdzielczego. Tu wypracowywane będą programy i metody nauki i wychowania spółdzielczego, z których będą korzystały inne już założone i projektowane w Polsce szkoły spółdzielcze. Stąd sprawa zawodowych szkół spółdzielczych, organizowanych przez Stowarzyszenie Szkoły Spółdzielczej, na razie w Warszawie, ma znacze-

nie dla całego kraju, ma charakter ogólnospółdzielczy i państwowy.

Komitet Budowy i Rada Zawiadowcza Stowarzyszenia Szkoły Spółdzielczej postanowiły, że od 1939/40 roku szkolnego budynek odpowiednio umeblowany i zaopatrzone w niezbędne pomoce naukowe zostanie oddany do użytku naszych szkół spółdzielczych. Jednocześnie Komitet Budowy i Rada Zawiadowcza Stowarzyszenia Szkoły Spółdzielczej stoją na stanowisku, że budowa gmachu i jego wyposażenie w urządzenia i pomoce naukowe — powinny być zrealizowane w 100% z funduszy zebranych na ten cel, bez uciekania się do pożyczek.

W przeciągu półtora roku budowy musimy zebrać przynajmniej 300.000 złotych. Dostarczyć tych sum muszą organizacje i instytucje, które są w tym bezpośrednio zainteresowane, które mają obowiązek społeczny i moralny popierać realizację zawodowego szkolnictwa spółdzielczego. Tymi instytucjami będą w pierwszym rzędzie wszystkie organizacje spółdzielcze w Polsce oraz instytucje państwowe.

My, spółdzielcy, mamy tę zasadę i szlachetną ambicję, że w naszych przedsięwzięciach przede wszystkim liczymy na samopomoc własną. W sumie dotychczas uzyskanej na ten cel mamy funduszy ze źródeł spółdzielczych 80%, a 20% ze źródeł państwowych.

Niech w 1938 roku, roku rozpoczęcia budowy szkół spółdzielczych i gmachu internatu dla zamiejscowej młodzieży tych szkół, nie będzie ani jednej spółdzielni związkowej*), która by ze swojej nadwyżki za 1937 rok nie przeznaczyła przynajmniej 5% na budowę tego gmachu.

Niech w 1938 roku budowa gmachu dla szkół spółdzielczych i internatu bę-

*) Do Stowarzyszenia Szkoły Spółdzielczej należą następujące Związki: 1) „Społem” Związek Spółdzielni Spożywców R. P. 2) Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P. 3) Związek Spółdzielni i Zrzeszeń Pracowniczych. 4) Związek Rewizyjny Spółdzielni Wojskowych.

dzie tym celem społecznym, który ma prawo pierwszeństwa przy podziale nadwyżki za 1937 rok.

Niech ofiarność na budowę gmachu w 1938 roku przy podziale nadwyżki będzie powszechna i hojna.

Komitet Budowy Gmachu dla Szkół Spółdzielczych Rada Zawiadowcza Stowarzyszenia Szkoły Spółdzielczej

Projekt wniosku na walne zgromadzenie spółdzielni w sprawie przeznaczenia z nadwyżki za 1937 r. subsydium na budowę gmachu dla szkół spółdzielczych.

„Stowarzyszenie Szkoły Spółdzielczej z wiosną r. b. (1938) przystępuje do budowy gmachu dla pomieszczenia: gimnazjum, liceum, szkoły przysposobienia dla dorosłych i szkół piekarskiej w Warszawie, aby w ten sposób ugruntować byt i rozwój pierwszych społecznych zawodowych szkół spółdzielczych, które są ośrodkiem i wzorem dla szkół tego typu w całym państwie. Jednocześnie Stowarzyszenie Szkoły Spółdzielczej buduje gmach na internat, aby stworzyć pomyślne warunki wychowawcze i ułatwić pobyt w szkołach spółdzielczych młodzieży z całego kraju.

Doceniając wagę sprawy szkolnego kształcenia przyszłych pracowników i działaczy spółdzielczych dla dalszego, pomyślnego rozwoju ruchu spółdzielczego, pragniemy i my dorzucić cegiełkę do tej budowy, wobec czego spółdzielnia nasza uchwała przeznaczyć z czystej nadwyżki za 1937 r. zł. . . . (5 do 10%) na budowę gmachu dla szkół spółdzielczych i internatu w Warszawie.”

P. S. Przeznaczone sumy należy przekazywać za pośrednictwem P. K. O. do Banku Spółdzielczego „Społem” Warszawa ul. Krakowskie Przedmieście 16/18 konto w P. K. O. Nr. 81.800 na r-k lokacyjny Nr. 59 Funduszu Budowy Gmachu dla Szkół Spółdzielczych.

Subsydia i ofiary na budowę gmachu dla szkół spółdzielczych napływają w dalszym ciągu

1. Rada Spółdzielcza przy Ministerstwie Skarbu	zł 25.000.—
2. Państwowy Bank Rolny	zł 25.000.—
3. Spółdzielnia Uczniów Gimnazjum Spółdzielczości im. R. Mielczarskiego w Warszawie	zł 125.—
4. Spółdzielnia Spożywców w Grodźcu k/Będzina	zł 50.—
5. Spółka Grodziska w Grodzisku Mazowieckim	zł 50.—
6. Spółdzielnia Spożywców „Oszczędność” w Rypnem	zł 50.—
7. Spółdzielnia Spożywców „Bacznosc” w Fajslawicach	zł 20.—
8. Spółdzielnia Spożywców „Jutrzenka” w Dłutowie	zł 10.—
9. Spółdzielnia Spożywców „Wygoda” w Przykukach	zł 6.—
10. Spółdzielnia Spożywców „Jedność” w Zubowiczach	zł 5.—
11. p. Stanisław Konieczkowski	zł 10.—
12. p. Antoni Namieciński	zł 5.—
13. odsetki z lokaty	zł 793.—
ogółem	zł 51.124.—

Zestawienie wpływów do dnia 1 października 1937 r.

„Społem” Zw. Spółdz. Spoż. R. P. (z funduszu im. St. Kierbedzia)	zł. 133.333.—	
„Społem” z nadwyżki za 1936 r.	10.000.—	
Bank „Społem”	1.000.—	
Komitet Zbiórki na samolot „Społem”	10.802.—	
Bank Polski	15.000.—	
P. K. O.	5.000.—	
Inne (spółdzielnie, osoby pryw. i odsetki)	8.497.—	183.632.—
		razem 234.756.—

Z BANKU „SPOŁEM”

Nowi członkowie Banku

Na posiedzeniu Rady Banku w dniu 29 grudnia r. ub. i na podstawie późniejszej uchwały specjalnej Komisji Ra-

dy zostały przyjęte do Banku następujące instytucje:

1. Bielsko — Spółdzielnia Spożywców „Klimczok”.
2. Bieruń Stary — Spółdzielnia Spożywców Pracowników Fabr. „Lignoza”.
3. Bliżyn — Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywcze „Nasz Sklep”.
4. Brody — Spółdzielnia Spożywców „Oszczędność”.
5. Ciechanów — spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców „Łydynia”.
6. Ciechanów — Powiatowa Spółdzielnia Spożywców Chrzęścian.
7. Choroszcz — Spółdzielnia Spożywców „Swoj do Swego”.
8. Chrzanów — Spółdzielnia Spożywców Fabryki Lokomotyw.
9. Czarna Wieś — Spółdzielnia Spożywców „Samopomc”.
10. Czerwinka — Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców „Pomoc”.
11. Dłutów — Spółdzielnia Spożywców „Jutrzenka”.
12. Dobra k/Limanowej — Spółdzielnia Spożywców „Jedność”.
13. Dziekanów — Spółdzielnia Spożywców.
14. Falków — Spółdzielnia Spożywców „Bratnia Pomoc”.
15. Gieczno — Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców „Rola”.
16. Glinik Marjamp. — Spółdzielnia Spożywców „Naprzód”.
17. Górzno — Spółdzielnia Spożywców.
18. Grodystawice — Spółdzielnia Spożywców „Jedność”.
19. Izbica Kuj. — Spółdzielnia Spożywców „Jedność”.
20. Jasło — Spółdzielnia Kolarzy Spożywców.
21. Jezioro — Spółdzielnia Spożywców.
22. Kamienica Polska — Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców „Pomoc”.
23. Kamieniec Lit. — Chrześcijańska Spółdzielnia Roln. - Handlowa.
24. Kocborowo — Spółdzielnia Spożywców „Jedność”.
23. Konopiska — Spółdzielnia Spożywców „Młot”.
26. Końskie — Spółdzielnia Spożywców „Zjednoczenie”.
27. Kozłowszczyzna — Spółdz. Stow. Spoż. i Zbytu Produktów Wytwórczości Rolnej.
28. Krzywe — Spółdzielnia Spożywców „Jedność”.
29. Kuchocka Wola — Spółdzielnia Spożywców.
30. Lekowo — Spółdz. Stow. Spoż. Robotników Chrzęścian.
31. Lubartów — Okręgowy Związek Spółdz. Stowarzyszeń Spożywców.
32. Łukowa — Spółdzielnia Spożywców.
33. Markowa — Spółdzielnia Spożywców „Markowianka”.
34. Nowel — Spółdzielnia Spożywców.
35. Oleksice Nowe — Spółdzielnia Spożywców „Solidarność”.
36. Płonka — Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców „Zgoda”.
37. Przedbórz — Spółdzielnia Spożywców „Przyszłość”.
38. Pustelnik — Spółdzielnia Spożywców „Włoszanka”.
39. Raczkany — Spółdzielnia Spożywców „Run”.
40. Raków — Spółdzielcze Stowarz. Spoż. przy Hucie „Częstochowa”.
41. Rakszawa — Spółdzielnia Spożywców „Jedność”.
42. Rokitno — Spółdzielnia Spożywców „Jedność”.
43. Sandomierz — Księgarnia Spółdzielcza „Ognisko”.
44. Siedliszcze n/Wieprzem — Spółdzielnia Spożywców.
45. Skępe — Spółdzielnia Spożywców „Jedność”.
46. Smorgonie — Spółdzielnia Spożywców „Siła”.
47. Solec n/W. — Spółdz. Stow. Spoż. „Gwiazda”.
48. Stary Sącz — Spółdzielnia Spożywców „Przyszłość”.
49. Stebnik — Spółdzielnia Spożywców „Górnik”.
50. Strzemieszyce — Spółdzielnia Spożywców „Ogniwo”.
51. Świdłów — Spółdzielnia Spożywców „Przyszłość”.
52. Pruszków - Tworzą — Spółdzielnia Spożywców „Łączność”.

53. Wawrzeńczyce — Spółdzielnia Spożywców „Nasz Sklep”.
 54. Winniki k/Lwowa — Spółdzielnia Spoż. Prac. Fabryki WYROBÓW Tyt. „Zgoda”.

55. Włocławek — Spółdzielcze Stowarzyszenie Spoż. „Ogniwo”.
 56. Zagórz — Spółdzielnia Spożywców „Mój Sklep”.

KRONIKA

Z Towarzystwa Kooperatystów

W bieżącym okresie zimowym Towarzystwo Kooperatystów zorganizowało dotychczas tylko dwa wieczory dyskusyjne z odczytami: red. J. Wolskiego n. t. „Sprawa założenia Związku rewizyjnego spółdzielni pracy” i dyr. St. Dippla p. n. „O plan pracy spółdzielczej w Małopolsce Wschodniej”. Urządzono również herbatkę, w czasie której przedstawione zostały sprawozdania z obrad Międzynarodowych instytucji spółdzielczych, odbytych w Paryżu we wrześniu 1937 r. Zorganizowano wspólnie z Sekcją Młodych uroczysty wieczór ku czci Karola Fouriera w setną rocznicę jego śmierci. Przemówienia wygłosili: dr. M. Orsetti i dr. A. Próchnik.

Poza tym odbyło się walne zebranie członków T-wa oraz zebranie Rady.

Zebranie Rady (z dn. 21 grudnia 1937 r.) poświęcone było ukonstytuowaniu władz i opracowaniu planu pracy. W skład prezydium Rady powołano: red. St. Thugutta — na przewodniczącego, dyr. A. M. Nowakowskiego — na wiceprzewodniczącego, dyr. B. Przeglasińskiego — na sekretarza i E. Szuberta — na skarbnika.

W dyskusji nad planem pracy ustalono tematy referatów na zebrania dyskusyjne T-wa oraz nazwiska prelegentów. Rada zaakceptowała również kontynuowanie działalności wydawniczej i omówiła sprawy prowincjonalnych oddziałów T-wa, kursów spółdzielczych i propagandy oraz obrony interesów spółdzielczości na terenie parlamentu R. P.

„Drukujemy” posiada własną drukarnię

Robotnicza Spółdzielnia Pracy Graficznej „Drukujemy” w Warszawie, założona w połowie r. 1936 przez grupę bezrobotnych drukarzy, nie posiadając własnego warsztatu pracy, wykonywała dotychczas roboty drukarskie w zakładach dzierżawionych, co, rzecz jasna, nie sprzyjało normalnemu rozwojowi zarówno organizacyjnemu jak i gospodarczemu. Dopiero w końcu ubiegłego roku dzięki pożyczce z Funduszu Pracy, uzyskanej przy poparciu Towarzystwa Popierania Kooperacji Pracy, udało się nabyć drukarnię na własność.

W dniu 24 grudnia 1937 r. w lokalu drukarni

zebrało się grono przyjaciół Spółdzielni ze Związku Zawodowego Drukarzy, Towarzystwa Popierania Kooperacji Pracy i z organizacji spółdzielczych oraz członkowie zarządu i rady nadzorczej spółdzielni na skromnej uroczystości otwarcia drukarni. Po przemówieniach przedstawicieli organizacji, którzy zakładowi życzyli pomyślnego rozwoju, wywiązała się ożywiona dyskusja na temat współpracy pomiędzy związkiem zawodowym a spółdzielnią, pomiędzy klientami + organizacjami a spółdzielnią, wreszcie współpracy i współzycia członków przy wspólnym warsztacie.

Piekarnictwo spółdzielcze na wsi

Daje się zauważyć na terenie wiejskim duże zainteresowanie piekarnictwem - spółdzielczym. Prócz piekarni prowadzonych przez spółdzielnie spożywców, zakładane są spółdzielnie, ma-

jące na celu wyłącznie prowadzenie piekarni. Ostatnio wpłynęło 10 zgłoszeń na założenie takich spółdzielni.

Centralne organizacje spółdzielcze szwajcarskie w 1937 r.

(bp) Rok 1937 był wyjątkowo pomyślny dla centralnych organizacji spółdzielczych szwajcarskich. Obroty Związku Szwajcarskich Spółdzielni Spoż., który zrzesza 540 spółdzielni, wyniosły 200.488.233 franków szwajc., wykazując wzrost o przeszło 12 milionów fr. szw.

Obroty Centralnego Banku Spółdzielczego

osiągnęły 1.354 milionów fr. szw., przy czym przekroczyły o 54 miliony fr. szw. obroty roku poprzedniego. Czysta nadwyżka wyniosła 788.921 fr. szw. W końcu 1937 r. Bank rozporządzał kapitałami własnymi w sumie 10.799.000 fr. szw.

PRZEGLĄD CZASOPISM I KSIĄŻEK

Przegląd prasy polskiej

Ten „przegląd prasy” poświęcamy w całości jednemu piśmie i jednemu artykułowi. Stało się to dlatego, że sprawa omawiana w tym artykule jest wysoce ważna i ciekawa — a nawet przyznajemy to — rozsądzająca wprost ramy naszej skromnej rubryki.

Ukazała się niedawno książka prof. Feliksa Młynarskiego b. członka Delegacji Złota, wyłonionej przez Komitet Finansowy Ligi Narodów, a później prezesa tego Komitetu, b. wiceprezesa Banku Polskiego, autora wielu prac z dziedziny ekonomii, socjologii i polityki. Książka ta nosi tytuł „Proporcjonalizm ekonomiczny — zagadnienie nowego kierunku”.

Zajął się nią „Przegląd Gospodarczy”, organ Lewiatana — w bardzo obszernym artykule. Daje to pewne pojęcie o wadze, jaką tej książce przypisuje pismo, reprezentujące wielki przemysł.

Artykuł nastrojony jest na nutę wielkiego zalu w stosunku do prof. Młynarskiego. „I ty, Brutusie przeciwko mnie!” — wieje od każdej uwagi krytycznej i każdego niemal wiersza. O cóż chodzi? Zaczyna się kwestia od tego, że prof. Młynarski już w przedmowie do swojej książki oświadcza: „Pragnę z góry uprzedzić czytelnika, że jako teoretyk nadal wyżej stawiam koncepcję klasycznej waluty złotej aniżeli manipulowanej. Niestety, jako działacz praktyczny muszę zdawać sobie sprawę, że klasyczna waluta złota należy do przeszłości. Dzisiaj wszystkie państwa stosują system waluty manipulowanej. I Polska manipuluje, ponieważ musi. Wobec tego należało podejść poważnie do zagadnienia takiej manipulacji, aby zmniejszyć niedogodności i niebezpieczeństwa z niej wynikające”.

„Przegląd Gospodarczy” stwierdza, że „do tej chwili prof. Młynarski uważany był nie tylko za teoretycznego adherenta systemu waluty złotej ale i za praktycznego jej protagónistę”. Powołuje się dalej na sprawozdania Delegacji Złota, na poprzednie dzieła prof. Młynarskiego itd. A najgorsze jest to, że owa waluta manipulowana „bynajmniej nie ma charakteru czegoś przejściowego, tymczasowego. Przeciwnie, pomyślana jest jako system trwały — przynajmniej na okres XX wieku, co już jest dostatecznie długo, aby mówić o trwałości systemu”.

Zale „Przeglądu Gospodarczego” z powodu uwag prof. Młynarskiego o walucie złotej są zresztą dosyć mgliste. W rezultacie nie wiadomo, czy pismo to upiera się, że koniecznie trzeba powrócić do klasycznej waluty złotej (któżby wierzył w możliwość takiego powrotu?), czy też ma tylko za złe prof. Młynarskiemu, że publicznie stwierdził to, o czym wszyscy wiedzą, lecz niechętnie mówią? Być

może, że kwestia polega na różnorodnym pojmowaniu „dobrego tonu”.

Prof. Młynarski prezentując nowy system gospodarczy, ważne w nim miejsce wyznacza spółdzielczości, i to **spółdzielczości spożywców**. Dlatego więc, chociaż przed przystąpieniem do tego zagadnienia porusza wiele zagadnień ekonomicznych, z żalem trzeba je tu dla braku miejsca opuścić, choć bardzo nas one interesują.

W części III swojej książki prof. Młynarski wyklada zasady, na których wedle niego opierać się winien nowy ustrój. Wylicza tam dziesięć punktów, z których przytaczamy trzy, wysoce dla nas ciekawe:

„6. Powszechny, obowiązkowy z mocy prawa udział robotników w zyskach przez wpłaty odnośnej części zysku do funduszu centralnego, zamiast wypłat indywidualnych, jak przy dywidendzie”.

„7. Powszechny obowiązkowy z mocy prawa udział robotników w spółdzielczości spożywczej, korzystającej nadal z pełnej autonomii wewnętrznej i handlowej”.

„8. Zarząd i reprezentacja prawna centralnego funduszu powstającego z udziału robotników w zyskach winien być oddany w ręce centrali spółdzielczości spożywczej, która może go używać tylko na cele kredytu obrotowego spółdzielni i na sanowanie, względnie przejmowanie przedsiębiorstw zachwianych lub dobrowolnie przez kapitalistę zamykanych”.

„Przegląd Gospodarczy” oświadcza, że trudno mu uwierzyć, że tę część „dekalogu” wyszła spod pióra prof. Młynarskiego. Dalej zaś rozprawia się ze spółdzielczością. Z tego wyławiamy tylko parę momentów najbardziej jaskrawych w swej błędności.

„...dotychczasowe doświadczenia ze spółdzielniami spożywców bynajmniej nie uprawniają do tak różowych horoskopów. Przecież i dzisiaj spółdzielnie spożywców pracują w warunkach uprzywilejowanych: korzystają z tańszego i łatwiejszego kredytu w publicznych instytucjach kredytowych, korzystają z uprzywilejowania podatkowego. A mimo to prywatny handel prosperuje jeżeli nie lepiej, to wcale nie gorzej od spółdzielczego. I nic nie słychać o jakichś ogromnie atrakcyjnych wypłatach po zamknięciu bilansów spółdzielni. Natomiast słychać od czasu do czasu o upadłościach spółdzielni od czego nawet te przywileje nie mogą spółdzielni zabezpieczyć”.

Parę sprostowań — spółdzielnie spożywców nie pracują w warunkach uprzywilejowanych. Obciążenia podatkowe i społeczne kształtują się raczej wyżej w spółdzielniach, niż w sklepach prywatnych. Nic nie słychać o „ogromnie atrakcyjnych” dywidendach, bo spółdzielnia

pracuje nie dla zysków, lecz dla zaspokojenia potrzeb członków. Zresztą, nie słychać również nic o dywidendach prywatnych sklepów spożywczych.

Dalej „Przegląd Gospodarczy” porównywa spółdzielczość do kasy chorych i prorokuje, że tak samo członkowie spółdzielni będą niezadowoleni z jej usług, jak ubezpieczeni z ubezpieczalni. Porównanie zostało wypowiedziane pośpiesznie i z dobrą miną. A niesłusznie. Kasa chorych wiele ma braków i niedociągnięć — ale wpływ jej na podniesienie się zdrowotności najszerzych mas jest wielki. Tych mas, które nie korzystały z usług lekarzy i aptek, bo nie stać ich było na to. Tych mas, które do leczenia się zapędza mimowoli istnienie tak niepopularnej w oczach „Przeglądu Gospodarczego” kasy chorych.

„Przegląd Gospodarczy” pyta, dlaczego prof. Młynarski w swym projekcie mówi tylko o przynależności do spółdzielni spóżywców pracowników fizycznych, skoro pracownicy umysłowi tworzą główny kontyngent udziałowców. To błąd oczywisty. Pracownicy umysłowi w spółdzielniach spóżywców stanowią 14%, reszta to robotnicy, rolnicy i inni. Niewątpliwie pracownicy fizyczni — to 74% ogółu członków. Stąd też i kasielwe uwagi „Przeglądu Gospodarczego” pod adresem prof. Młynarskiego nie mają najmniejszego sensu.

„Prof. Młynarski nie waha się ani chwili z powrotem takiej misji (organizowania własności uspołecznionej) centrali spółdzielni spóżywców — pisze „P. G.” — ponieważ okazuje się, że „Doświadczenie handlowe i przemysłowe gromadzi się jedynie w spółdzielniach spóżywczych i w ich związkach”... „No, ale to zapewne był taki lapsus calami, nad którym nie warto dłużej się zatrzymywać” — bagatelizuje opinię prof. Młynarskiego organ Lewiatana. Więc jak to jest właściwie z tym doświadczeniem? Nie gromadzą go spółdzielnie i ich związki? Cóż więc z nimi robią? Pała, topią, czy za granicę wysyłają? „Przegląd Gospodarczy” wyraźnie dowcipkuje na temat spółdzielczych doświadczeń. A właściwą drogę do unormowania spraw produkcji i zatrudnienia

widzi w tworzeniu organizacji kartelowych. To będzie najlepszy środek na wszystko! Tylko kartele zgromadziły doświadczenia handlowe i przemysłowe, one — a nie spółdzielnie i ich związki — mają kierować życiem gospodarczym.

O kartelach i ich doświadczeniach mieliśmy czas i sposobność wyrobić sobie dostatecznie wyrazisty sąd. Dajmy już temu spokój. Gdyby państwo popuszcilo tym „pożytecznym” organizacjom więcej cugli (choć i tak zdrowo brykają), dopieroż by się dobrały one do siódmej skóry konsumentów! Nie pomogłaby i „klasy czna waluta złota”.

W kompletnym zaślepieniu od blasku złota, Lewiatan polski czy obcy raczej sprzedaje nóż dla pięciu groszy zarobku, choćby tym nożem dnia następnego gardło mu podcięto — byle pięć groszy zarobić dziś. I on ma dalej kierować życiem gospodarczym narodu? Zimno się robi na samą myśl.

Nie zajmujemy się tutaj oceną książki prof. Młynarskiego, którą omówimy niebawem na łamach „Społem”. Ograniczyliśmy się do przytoczenia paru nieudanych fragmentów z krytyki tej książki w „Przeglądzie Gospodarczym” — a dotyczących spółdzielczości spóżywców.

„Spółdzielczy Przegląd Naukowy”. Ukazały się dwa ostatnie zeszyty „Spółdzielczego Przeglądu Naukowego” za październik-listopad i grudzień 1937 r. Nr. 10-11 zawiera m. in. art. dr Wł. J. Grabskiego — „Tragizm Fouriera”, art. dr B. Dederki — „Reformy rolne a spółdzielczość w Europie środkowej”, (jako pierwszy z cyklu art. „Przebudowa ustroju rolnego a spółdzielczość”) oraz art. B. Przeglasińskiego — „Międzynarodowy Kongres Spółdzielczy w Paryżu”.

Na treść Nr. 12 składają się art.: J. Bargiela — „Spółdzielczość skandynawska w walce z międzynarodowym monopolem”, dr Jabłonowski — „Przeludnienie wsi polskiej na tle struktury ludnościowo - gospodarczej” oraz B. Moskali — „Spis rolny a ruch spółdzielczy” i in.

Pokłosie prasy zagranicznej

Kupcy we wszystkich krajach jednakowo „kochają” spółdzielczość. Zarzucają jej wszystko możliwe i niemożliwe. Zarzutom najbardziej przez nich ulubionym jest rzekomo uprzywilejowanie, z jakiego ruch nasz ma korzystać. Oto co pisze o tym organ spółdzielni francuskich: **Le Coopérateur de France**.

„Czasopismo „Kupiec” w artykule podpisanym przez p. C. Th. zadało sobie kosztowny trud polemizowania z nami. Niedawno mieliśmy okazję donieść mu, że spółdzielczość nigdy nie otrzymywała żadnych subydiów od państwa. Spółdzielczość broniąc niskich cen nigdy nie domagała się żadnych korzyści z tego tytułu.

„Rzecz ta jest jasna i oczywista. „Kupiec” jednak myśli inaczej i pisze następująco:

„Być może, że spółdzielczość nigdy nie pobierała pieniędzy z tajnych funduszy (choć nie włożylibyśmy za to ręki do ognia), być może, że żaden punkt budżetu państwowego nie wykazywał bezpośrednich darowizn na rzecz kooperacji.

„Jest nie mniej rzeczą pewną, że od czasu swego powstania do niedawnej daty wszystkie przedsięwzięcia tej kategorii cieszyły się ulgami odnośnie podatku przemysłowego, obrotowego, od ruchomości na korzyść swych członków, a to pod postacią nadwyżki realizowanej

nie tylko dzięki właściwym zakupom (co jest zwrotem normalnym) lecz zrealizowanej głównie na nieczłonkach spółdzielni, „którym upoważnieni są sprzedawać”.

„I. C. Th. nie obawia się działać środkiem nie zgadzającym się z najprostszyimi zasadami polemiki — nienawiścią, którą zionie pismo wielkiego handlu przeciwko spółdzielczości. Spełnia swój smutny obowiązek. Jeśli dziennikarz „oświadcza”, że być może, iż spółdzielczość nigdy nie pobiera pieniędzy z tajnych funduszy, a z drugiej strony mówi, że nie włożyłby za to ręki do ognia, to daje prosty dowód tchórzostwa i podłości. Oświadczyć należy się tak lub siak. Innego wyjścia nie ma.

„Teraz kilka wyjaśnień, z jakich to „dobrodziejstw” spółdzielczość korzysta. Okazuje się, że spółdzielnie rozwinięte, posiadające ponad 50 sklepów, płacą podwójny podatek przemysłowy.

„Wszystkie nadwyżki przeznaczają spółdzielnie na cele społeczne. Jedyną subwencję państwową otrzymali spółdzielcy w r. 1917”.

„Le Coopérateur” w konkluzji swego artykułu stwierdza, że z nowej ofensywy kupców wynika, że ruch spółdzielczy rośnie i rozwija się. I to właśnie wywołuje wściekłość kupców francuskich.

Organ Związku Polskich Stowarzyszeń Spożywczych na Śląsku (w Czechosłowacji) ukazujący się w Mor. Ostrawie p. t. **Przegląd Spółdzielczy** przynosi bilans działalności spółdzielni polskich pracujących za Olzą. Działalność ta nie zadowoliła naszych przyjaciół w Czechosłowacji i słusznie skarżą się oni z tego powodu. Czytamy bowiem:

„Rok 1937 przyniósł naszym spółdzielniom znaczne ożywienie ruchu handlowego. Osiągnięte cyfry nie dorównują jednak jeszcze poziomowi sprzed 8 lat.

„Członków ubyłoby nam 1090, przybyło nam

natomiast 35 nowych rozdzielni, a obrót obniżył się o 5.759.205 kg. Przeciętny zakup na jednego członka obniżył się o 174 kg. Liczba członków przypadająca przeciętnie na 1 rozdzielnię obniżyła się o 48.

Pocieszającym zjawiskiem jest stan członkowskich wkładów oszczędnościowych, który w porównaniu z r. 1929 wykazuje wzrost o 3.439.959 kg., co świadczy o wielkim zaufaniu członków do naszych spółdzielni robotniczych.

„Na terenie Śląska Cieszyńskiego założyła Centralni Hospod. Składiśle pod firmą spółdzielczą kilka filii, a ostatnio są w toku przygotowania celem założenia sklepu w Trzyncu, również pod firmą spółdzielczą. Kwestią tą zajmowało się ostatnie walne zgromadzenie Centralnego Stowarzyszenia w Łazach, jako najbardziej w tym zainteresowane, ponieważ zakładanie filii Centr. Hospod. Składiśle przeprowadza się na terenie cieszyńskim i trzynieckim. Uchwalono protest przeciw szkodliwej działalności, jaką rozwija wśród tutejszej ludności czeska organizacja agrariuszowska i kapitalistyczna, celem opanowania pozycji gospodarczych w tym kraju.

„Związek, jako najpoważniejsza instytucja gospodarcza na Śląsku, powinien w sprawach tych zająć odpowiednie stanowisko i zwrócić się do czynników rządowych z domaganiem się uniemożliwienia dalszej szkodliwej działalności, skierowanej przeciw polskim spółdzielczym instytucjom gospodarczym, na naszym terenie już przeszło 40 lat pracującym”.

Dalszy ciąg artykułu przypomina, że w roku bieżącym „Przegląd Spółdzielczy” obchodzić będzie 20-lecie swego istnienia. Na przestrzeni tych dwudziestu lat „Przegląd” stał niezachwianie na stanowisku obrony konsumenta, wyzwolenia ludu pracującego z niewoli ekonomicznej, podając ręce wszystkim spożywcóm i nakłaniając ich do współpracy.

Z książek

Ostatnio ukazały się nakładem Związku „Społem” dwa wznowienia: „**Idee społeczne kooperatywu**” Edwarda Abramowskiego (wydanie V, cena zł 1) oraz „**Rola spółdzielczości w rozbudowie gospodarstwa narodowego w Polsce**” Józefa Jasińskiego (wydanie II, cena 50 gr).

Obydwie te książeczki, mieszczące na niewielu stronicach wiele bogatej treści, sięgają podstaw idei spółdzielczej. Pierwsza z nich („Idee społeczne kooperatywu”) uzasadnia znaczenie spółdzielczości z punktu widzenia rozwoju społeczeństw ludzkich, druga ze stanowiska mniej może niezmiennego i podstawowego, ale równie blisko nas obchodzącego: roli, jaką spółdzielczość ma do odegrania w polskiej gospodarce narodowej.

Obydwaj autorzy zaczynają od rozważań ogólnych, aby dojść w końcowych rozdziałach do spółdzielczości jako do nieuknionego wniosku. Abramowski ukazuje nam dwa kierunki,

w jakim może kroczyć rozwój społeczeństwa — ugruntowania się i scentralizowania władzy w rękach państwa oraz rozwoju stowarzyszeń. W dalszych rozdziałach ukazuje niebezpieczeństwa krańcowego rozwoju pierwszego z tych kierunków i dobre strony drugiego. Mówi o drogach, jakie przebywa ideał w sercach ludzkich, o sposobach wcielania go w życie i o tym rodzaju stowarzyszeń, które najskuteczniej mogą udoskonalić świat — o stowarzyszeniach spółdzielczych.

Jasiński wychodzi od strony faktów: ukazuje położenie rolnika i robotnika polskiego, politykę karteli, stosunki w przemyśle i handlu, znajdujących się niestety w przeważającej swej części w rękach obcych.

Pierwsze wydanie broszury J. Jasińskiego, zostało wyczerpane w rekordowym jak na nasze stosunki czasie trzech miesięcy. Ci wszyscy, którzy jej jeszcze nie czytali, powinni to uczynić jak najprędzej.

WIADOMOŚCI STATYSTYCZNE

Obroty spółdzielni w grudniu ub. r. w porównaniu z tym samym miesiącem roku poprzedniego wykazują wzrost o 11,5%. Wzrost ten jest nieco mniejszy aniżeli przeciętny roczny z r. ub., który nosi 13,6%.

Największy wzrost obrotów w grudniu wykazują spółdzielnie robotniczo-miejskie a mianowicie 14,2% następnie wiejskie 11,7% i mie-

szane 4,3%. Ogółem wzrost obrotów wykazuje w grudniu 76,1% spółdzielni.

Zakupy swe spółdzielnie pokryły w 41,3% we własnych hurtowniach, a resztę z innych źródeł i z własnej produkcji. Najwyższy stosunek zakupów w Związku wykazują spółdzielnie wiejskie, a mianowicie 50,2%.

Obroty Hurtowni Związkowej osiągnęły w grudniu sumę zł 9.953 tys., wykazując w stosunku do tegoż miesiąca r. ub. wzrost 11,2%.

Obroty i zakupy spółdzielni w grudniu

Wyszczególnienie	Liczba spółdz. uwzgl.	Obroty w tys. zł.		Zmiana w %	Zakupy spółdz. w grudniu w tys. zł*)		%
		grudzień			ogółem	w tym w Związku	
		1936	1937				
„Społem” Zw Sp. Sp. R. P.	—	8.954	9.953	+ 11,2	—	—	—
Ogółem spółdzielnie . . .	205	5.399	6.022	+ 11,5	3.778	1.559	41,3
w tym robotniczo miejskie	83	3.424	3.911	+ 14,2	2.344	924	39,4
wiejskie	74	691	772	+ 11,7	562	282	50,2
mieszane	48	1.284	1.339	+ 4,3	872	353	40,5

Porównanie zmian obrotów spółdzielni w odsetkach

Zmiana obrotów w stosunku do roku ubiegłego	Robotni- czo-miej- skie	Wiejskie	Mieszane	Razem	% %
Spadek obrotów 50% i więcej	—	2	1	3	1,5
„ „ „ od 40% do 50%	1	—	—	1	0,5
„ „ „ 30% „ 40%	—	1	—	1	0,5
„ „ „ 20% „ 30%	2	2	2	6	2,9
„ „ „ 10% „ 20%	4	3	2	9	4,4
„ „ „ poniżej 10%	6	13	10	29	14,1
Razem spadek obrotów	13	21	15	49	23,9
Wzrost obrotów poniżej 10%	21	14	11	46	22,4
„ „ „ od 10% do 20%	18	18	7	43	21,0
„ „ „ 20% „ 30%	14	5	8	27	13,2
„ „ „ 30% „ 40%	7	5	3	15	7,3
„ „ „ 40% „ 50%	3	3	2	8	3,9
„ „ „ powyżej 50%	7	8	2	17	8,3
Razem wzrost obrotów	70	53	33	156	76,1
Ogółem spółdzielni uwzględniono	83	74	48	205	100,0

Zmiana obrotów według wielkości spółdzielni i ich zakupy w Związku

Wyszczególnienie	Spółdzielnie w/g przeciętnych obrotów rocznych				
	40 — 100 tys. zł	100 — 500 tys. zł	500 tys.— 1 mil. zł	powyżej 1 mil. zł	Razem
Obroty w grudniu 1936 r. w tys. zł . . .	865	1.702	771	2.061	5.399
„ „ „ 1937 r. „ „ „ . . .	990	1.974	824	2.234	6.022
Zmiana obrotów w %	+ 14,5	+ 15,9	+ 6,8	+ 8,4	+ 11,5
Ogólne zakupy w grudniu 1937 r. w tys. zł *)	714	1.247	497	1.320	3.778
w tym w Związku*)	318	589	212	440	1.559
Stosunek zakupów w Zw. do ogólnych zakupów *)	44,5	47,2	42,6	33,3	41,3

*) Dane dla 186 spółdzielni

WIADOMOŚCI HANDLOWE

Ceny orientacyjne ziemiopłodów i ich przetworów przy kupnie w ładunkach wagonowych
w dn. 8.II 1938 r.

Kasza manna	44.—	Kasza krakowska 4/0	47.—
Mąka pszenna gat. I 0—65%	39.—	" jagłana I g.	34.—
" żytnia 0 — 50% Sokołów	33.—	Groch Victoria I g.	30.—
Kasza jęczm. łam. I g.	28.—	" " II g.	28.—
" " " II g.	24.50	" polny	28.—
" perłowa I g.	37.—	Fasola czyszcz. mechanicz.	29.—
" gryczana biała cała	30.—	" przebiez. ręcznie	32.—
" " palona	29.—	Otręby żytnie	13.—
" " " łam.	28.—	" pszenne	16.—

Ceny hurtowe artykułów krajowych w dniu 8.II 1938 r.

Ryż Burma II za 100 kg.	64.—	Mydło „Społem” za skrzynię 40 kg.	51.—
" Patna 2 " 100 kg.	72.—	Nafta (zależnie od miejscowości)	33.—
Smalec " 1 kg.	2.30	Zapałki białe skrz.	357.—
Słonina " 1 kg.	2.—	ilustrow. skrz.	357.—
Masło wyborowe " 1 kg.	4.—	" czerw. skrz.	345.—
" lekkosol. " 1 kg.	3.40	" " płaskie skrz.	325.—
Jaja świeże " 1 kg.	1.80	" " liliputy skrz.	310.—
Ser litewski za 1 kg.	2.55	" kresowe	182.—
		" popularne	225.—

Ceny hurtowe artykułów zagranicznych w dniu 8.II 1938 r.

Herbata O. P. C. luźna za kg.	14.50	Śliwki bośniackie 80-tki " " "	1.35
" Sumatra O. P. " " "	13.75	Śliwki bośniackie 70-kiw workach	1.45
Mieszanka popularna za kg.	13.75	" kalif. 40/50 " "	1.60
Kawa sur. Rio " " "	3.45	Śledzie jarmuckie Matties za	
" " Santos I gat. " " "	4.35	beczkę 1/1	73.—
" " " II gat. " " "	4.30	Śledzie szkockie Matful za	
Kakao I gat. " " "	4.75	beczkę 1/1	100.—
" II gat. " " "	3.60	Śledzie szkockie Matties za	
Ziele angielskie " " "	6.60	beczkę 1/1	96.—
Pieprz cz. Tellicherry " " "	3.65	Śledzie szkockie Matties za	
" " Lampong " " "	3.35	beczkę 1/2	49.—
Cynamon zwykły " " "	6.50	Śledzie islandzkie Matjes za	
Liście bobkowe " " "	1.75	beczkę 1/1	66.—

ZIEMIOPŁODY

Stan notowań z dnia 5 lutego 1938 r.

Ceny żyta i pszenicy notowane są nadal przy tendencji słabej, przy czym spadek cen żyta postępuje szybciej, aniżeli pszenicy. Różnice w porównaniu z notowaniami poprzednimi wynoszą: przy żytcie zł 0.75 do zł 1.25, przy pszenicy — od zł 0.25 do zł 0.75 na kwintalu.

	Żyto	Pszemica
Warszawa	zł 21,——21,50	zł 28,50—29,—
Poznań	" 20,50—20,75	" 26,——26,50
Lwów	" 21,——21,25	" 26,75—27,—
Lublin	" 22,60—22,75	" 29,——29,25
Równe	" 19,75—20,—	" 26,75—27,25

Mąka żytnia i pszenna tak jak i surowce, notowana jest przy tendencji zniżkowej. Spadek cen waha się od złotych 0.25 do zł 1 — na q.

Kasze gryczane w Tarnopolu i Brodach notowane są bez zmian. W Równem obniżono ceny całych i łamanych o zł. 1. utrzymując bez zmian ceny krakowskich. Kasze jęczmienne łamane i perłowe notowane są słabiej w granicach od zł 0.50 do zł. 1. Bez zmian notowane są kasze jaglane i wyroby owsiane.

Strączkowe. Ceny grochów utrzymują się na dotychczasowym poziomie: polny — zł 27 — zł 28, Victoria — zł 29 — 30. Fasola biała zwykła notowana jest słabiej. Różnice wynoszą od zł 0.50 do zł 1. Inne gatunki fasoli, jak „Krasa” lub „Jasiek” — bez zmian.

ARTYKUŁY KOLONIALNE

Herbata. Sytuacja rynkowa za granicą nie uległa zmianie w okresie sprawozdawczym. Mimo dużego zaoferowania popyt jest w dalszym ciągu mocny przy równoczesnej tendencji zwykłej na ceny prawie wszystkich gatunków herbaty. W ostatnim tygodniu stycznia zaoferowanie na Aukcji Londyńskiej wynosiło ogółem 57.116 skrzyń herbat indyjskich i 23.860 skrzyń herbat cejlońskich.

O ile chodzi o herbaty „Java” i „Sumatra”, to te również wykazały tendencję zwykłą.

Sytuacja w zakresie sprzedaży herbaty na rynku krajowym jest w dalszym ciągu niezmieniona.

Kawa. Niski poziom cen na rynkach zagranicznych na poszczególne gatunki kaw spowodował obniżenie cen sprzedażnych również na rynku krajowym. Obecny poziom cen powinien przyczynić się do zwiększenia konsumpcji kawy w kraju.

Owoce południowe świeże. W dniu 5 b. m. nadszedł do Gdyni statek „Lewant” przywożąc kilkanaście tysięcy skrzyń pomarańczy palestyńskich. Ilość ta jest stosunkowo niewielka w porównaniu z chłonnością rynku krajowego i nie spowoduje obniżki cen na po-

maranżce, które sprzedawane są obecnie na aukcjach po cenie zł 1.05 do zł 1.10 za kg.

Pomarańcze hiszpańskie do tej pory nie pokazały się na naszym rynku, mimo, że były czynione usiłowania ze strony importerów polskich, zmierzające do sprowadzenia tego gatunku pomarańczy. Usiłowania te nie odniosły pożądanego rezultatu.

Sledzie. W związku ze zbliżającym się okresem Wielkiego Postu, czyli głównym okresem konsumpcji śledzi, daje się zauważyć ostatnio ożywienie na rynku Gdyni/Gdańska. Skutkiem tego ceny śledzi mają tendencję mocniejszą. Tak np. za śledzie szkockie żądają obecnie zł. 84.— do zł. 65.— za jarmuckie — zł. 66.— do zł. 67.— za 1/1 beczkę w gatunku Matties przy partiach wagonowych za towar w gatunku dobrym. Po tych cenach transakcje dochodziły bez trudności do skutku.

ARTYKUŁY KRAJOWE

Ryż. Nadeszły do Gdyni ryż został w ciągu paru tygodni przerobiony i rozsprzedany. Łuszczarnia w Gdyni posiada obecnie tylko nieznaczne ilości gatunku K. 52.

Szproty wędzone. Trudności surowcowe trwają nadal. Ukazały się strömlingi (sielawki), ceny jednak są niekorzystne.

Ceny szprotów wędzonych wynoszą zł. 0.80 c 0.84 za kg., w zależności od wielkości zamówienia.

Wapno. Zbliżają się sezony świąteczny i budowlany. Tendencja dla wapna — mocna. Należy poczynić zamówienia wcześniej, aby nie narazić się na zbyt późne otrzymanie towaru.

NA FUNDUSZ

im. ROMUALDA MIELCZARSKIEGO

Pracownicy „Społem” Związku Spółdzielni Spożywców R. P. zebrane w rocznicę śmierci Prezydenta Gabriela Narutowicza — zł 69.80.

W PŁACAJCIE PRENUMERATĘ ZA KWARTAŁ I

Prenumerata całoroczna 24 złote, kwartalna 6 złotych.

Numer pojedynczy 1 zł.

Redakcja i Admin.: Mokotów, ul. Grażyny 13,

skrz. poczt. 28, tel. Red. 429-91, Admin. 410-99

Konto czekowe P. K. O. Nr. 81.800

Cena ogłoszeń: 1/4, kol.—300 zł., 1/2 kol.—160 zł.

Redaktor: STANISŁAW THUGUTT

Wydawca: „SPOŁEM” ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI SPOŻYWCÓW R. P.

Broszura KAROLA HAUBOLDA

MŁODZIEŻ WIEJSKA W RUCHU SPÓŁDZIELCZYM

Instrukcja pracy spółdzielczej w kole młodzieży wiejskiej

z przedmową STANISŁAWA THUGUTTA

Warszawa, 1937, str. 54, cena 50 gr

Do nabycia w Dziale Wydawnictw Związku »Społem«, Warszawa, ul. Grażyny 13

wynosi 25 złotych, płatny przy zapisaniu się do spółdzielni 10 zł., pozostała suma winna być wpłacona w ciągu najdalej pięciu lat po 3 zł. w ratach rocznych. Zarząd stanowią: Michał Zieliński, Michał Kasperski i Józef Grzywa-czewski. a) Czas trwania nie jest ograniczony; b) Ogłoszenia będą umieszczane w czasopiśmie „Społem”, c) Rokiem obrachunkowym jest rok kalendarzowy, d) Zarząd składa się z 3 członków i jest organem kierowniczym i wykonawczym spółdzielni. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają i za spółdzielnię pod stemplem firmy podpisują łącznie dwaj członkowie zarządu, e) Zawierane przez zarząd w imieniu spółdzielni kontrakty w sprawach kupna, zastawu lub najmu nieruchomości wymagają zatwierdzenia przez radę nadzorczą, g) Likwidację przeprowadza się zgodnie z przepisami ustawy o spółdzielniach. 33

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 1016, wciągnięto 23 grudnia 1937 r. następujący wpis: **Spółdzielnia Spożywców „Zgoda” w Bychawce**, „B” z odpowiedzialnością udziałami. Siedzibą spółdzielni jest wieś Bychawka „B” gm. Piotrowice pow. lubelskiego. Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni zadeklarowanymi udziałami. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest prowadzenie wszelkiego rodzaju zakładów gospodarczych, kupno hurtowe, przerabianie oraz wytwarzanie artykułów spożycia i przedmiotów użytku domowego i gospodarczego i odsprzedażanie ich detalicznie swoim członkom, przyjmowanie wkładów oszczędnościowych od członków, oraz zbywanie pro-

duktów wyprodukowanych przez swoich członków. Udział wynosi 20 zł., płatny 5 zł. przy zadeklarowaniu, reszta winna być wpłacona w ciągu pięciu lat po 3 zł. w ratach rocznych. Zarząd stanowią: Jan Kuna, Jan Mazurek i Stanisław Sójka. a) Czas trwania nie jest ograniczony. b) Ogłoszenia będą umieszczane w czasopiśmie „Społem”, c) Rokiem obrachunkowym jest rok kalendarzowy, d) Zarząd składa się z 3 członków i jest organem kierowniczym i wykonawczym spółdzielni. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają i za spółdzielnię pod stemplem firmy podpisują łącznie dwaj członkowie zarządu, e) Zawierane przez zarząd w imieniu spółdzielni kontrakty w sprawach kupna, zastawu lub najmu nieruchomości, wymagają zatwierdzenia przez radę nadzorczą, g) Likwidację przeprowadza się zgodnie z przepisami ustawy o spółdzielniach.

34

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 1018 wciągnięto 24 grudnia 1937 r. następujący wpis: **Spółdzielnia Spożywców „Jedność” w Motwicy** z odpowiedzialnością udziałami. Siedzibą spółdzielni jest wieś Motwica gm. Romanów pow. młodawskiego. Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni zadeklarowanymi udziałami. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest prowadzenie wszelkiego rodzaju zakładów gospodarczych, kupno hurtowe, przerabianie oraz wytwarzanie artykułów spożycia i przedmiotów użytku domowego i gospodarczego i odsprzedażanie ich detalicznie swoim członkom, przyjmowanie wkładów oszczęd-

nościowych od członków. Udział wynosi 25 złotych, płatny przy zapisaniu się do spółdzielni 10 zł. pozostała suma winna być wpłacona w ciągu pięciu lat po 3 zł. w ratach rocznych. Zarząd stanowią: Artem Potapiuk, Wawrzyniec Horszczaruk i Jan Lewczuk. a) Czas trwania nie jest ograniczony. b) Ogłoszenia będą umieszczane w czasopiśmie „Społem”. c) Rokiem obrachunkowym jest rok kalendarzowy. d) Zarząd składa się z 3 członków i jest organem kierowniczym i wykonawczym spółdzielni. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają i za spółdzielnię pod stemplem firmy podpisują łącznie dwaj członkowie zarządu. e) Zawierane przez zarząd w imieniu spółdzielni kontrakty w sprawach kupna, zastawu lub najmu nieruchomości wymagają zatwierdzenia przez radę nadzorczą. g) Likwidację przeprowadza się zgodnie z przepisami ustawy o spółdzielniach. 35

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 46, wciągnięto 4 grudnia 1937 r. przy firmie: **Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców w Woli Skromowskiej**, następujący wpis: Zarząd stanowią: Jan Mazurek, Józef Siwek i Wacław Bober. Zastępcą jest Franciszek Siwek. 36

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 172, wciągnięto 3 listopada 1937 r. przy firmie **Okręgowy Związek Spółdzielczy Spółdzielnia** z odpowiedzialnością udziałami w **Krasnymstawie**, następujący wpis: Zarząd stanowią: Paweł Domański, Mieczysław Komar i Paweł Dzik. 37

Do rejestru spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 174, wciągnięto 14 października 1937 r. przy firmie **Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców „Pomoc” w Chełmie**, następujący wpis: Zarząd stanowią: Jan Filipowicz, Stanisław Drozdowski i Hilary Krigier. 38

Do rejestru spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 658, wciągnięto 19 listopada 1937 r. przy firmie: **Spółdzielnia Spożywców „Ruch”** z odpowiedzialnością udziałami w kol. **Rogożno** następujący wpis: Zarząd stanowią: Mikołaj Maczulski, Antoni Sawicz i Teodor Trawiński. 39

Do rejestru spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 837, wciągnięto 4 grudnia 1937 r. przy firmie **Spółdzielnia Spożywców w Siedliszczu**, z odpowiedzialnością udziałami, następujący wpis: Zarząd stanowią: Juljusz - Edward Hempel, Michał Makowski i Adam Franecki. 40

Do rejestru spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 880, wciągnięto 19 listopada 1937 r. przy firmie **Spółdzielnia Spożywców „Jedność” w Ciotczy** z odpowiedzialnością udziałami, następujący wpis: Zarząd stanowią: Józef Szymanek, Aleksander Drozd i Stanisław Byczek. 41

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lublinie, Nr. 940, wciągnięto 24 listopada 1937

r. przy firmie **Spółdzielnia Spożywców „Dobrobyt” w Holeszowie**, z odpowiedzialnością udziałami, następujący wpis: Zarząd stanowią: Mikołaj Romaniuk, Adam Tokaruk i Dymitr Olezko. 42

Do Rejestru Handlowego Spółdzielni, Wydziału Zamiejscowego Piotrowskiego Sądu Okręgowego w Częstochowie, przy firmie: **Robotnicze Zrzeszenie Spółdzielcze Do Eksploatacji Huty Szkła** z odpowiedzialnością udziałami we wsi **Wyczerpy Dolne**, gminy Grabówka, pow. częstochowskiego, zam. pod Nr. R. S. 33, w dniu 12 stycznia 1938 roku wpisano. Firmę wykreślono na zasadzie art. 75 ust. 4 ustawy o spółdzielniach. 43

Nr. Spółdz. II R. S. II 168. Zmiany i dodatki dotyczące wpisanej już spółdzielni. Siedziba firmy: **Stanisławów**. Brzmienie firmy: **„Zjednoczenie Spożywców” Spółdzielnia** zarejestrowana z odpowiedzialnością udziałami (przede wszystkim Magazyn Spożywczy Pracowników P. K. P. Spółdz. z odp. udz.). Zmiana statutu w art. 1 i 12-ty w ten sposób, że oddział firma spółdzielni brzmieć będzie „Zjednoczenie Spożywców” Spółdzielnia zarejestrowana z odpowiedzialnością udziałami oraz, że wysokość udziałów niżono z 50 zł. na 25 zł., które można przegłaść w zbiorze allegatów. Dzień wpisu 17 lipca 1937 r. Sąd okręgowy Wydział II handlowy. 44

Nr. Spółdz. II. R. S. II 168. Zmiany i dodatki dotyczące wpisanej już spółdzielni. Siedziba firmy: **Stanisławów**. Brzmienie firmy: **Magazyn Spożywczy Pracowników P. K. P.** spółdz. z ogr. odp. Członkowie Zarządu ustąpili Emil Bernhardt zastępcą. Zastępcą członka zarządu wybrano Kazimierza Dzierżka. Dzień wpisu 15 maja 1935. Sąd okręgowy Wydział II handlowy w Stanisławowie. 45

Nr. Spółdz. II. R. S. II 168. Zmiany i dodatki dotyczące wpisanej już spółdzielni. Siedziba firmy: **Stanisławów**. Brzmienie firmy: **Magazyn Spożywczy Pracowników P. K. P. Spółdzielnia** zarejestrowana z ograniczoną odpowiedzialnością. Zmiana całego statutu o 63 paragrafach z tem, że firma oddział brzmieć będzie „Magazyn Spożywczy Pracowników P. K. P. Spółdzielnia zarejestrowana z ograniczonymi udziałami odpowiedzialnością. Dzień wpisu 24 kwietnia 1936. Sąd Okręgowy Wydział II handlowy w Stanisławowie. 46

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Lucku, jako Rejestrowego w dniu 29 grudnia 1937 r. Nr. RS. XI.939 wpisano: **Spółdzielnia Spożywców „Branka” w Branach** z odpowiedzialnością udziałami” siedziba — wieś Brany, gm. tejże pow. horochowskiego, wojew. wołyńskiego. Za zobowiązania spółdzielni członkowie odpowiadają zadeklarowanymi udziałami. Celem spółdzielni jest zaspakajanie wspólnymi siłami materialnych i kulturalnych potrzeb swoich członków, a w działalności swej będzie dążyć do zorganizowania produkcji i wymiany w myśl

interesów spóżywców. Dla osiągnięcia tego celu spółdzielnia będzie organizować i prowadzić wszelkiego rodzaju zakłady gospodarcze oraz podejmować działalność społeczno kulturalną, w szczególności zaś: a) kupować hurtowo, przerabiać oraz wytwarzać artykuły spożywcze i przedmioty użytku domowego oraz gospodarczego i odsprzedawać je detalicznie swoim członkom, b) przyjmować wkłady oszczędnościowe od członków na warunkach, ustalonych przez radę nadzorczą i w granicach ogólnej sumy zadłużenia, przewidzianej statutem, przy wydawaniu wpłacającym imiennych dowodów wkładowych, c) prowadzić wszelkiego rodzaju działalność kulturalno-oświatową i społeczną w zakresie gospodarczym. W razach wyjątkowych walne zgromadzenie może zezwolić na sprzedaż towarów i nieczłonkom. Udział wynosi 25 zł w czym obowiązkowy wniosek platny gotówką przy zapisaniu się do spółdzielni stanowi 10 zł, pozostała suma winna być wpłacona w ciągu najdalej pięciu lat po zł. 3 w ratach rocznych (bądź gotówką, bądź zarachowana zwrotami od zakupów). Do zarządu wybrano Ignacego Mielnika, Onufrego Chłodziona i Stefana Kowalczyka. Czas trwania spółdzielni nieograniczony. Pismem przeznaczonym do ogłoszeń jest czasopismo „Społem” w Warszawie. Rok kalendarzowy obrachunkowy. Zarząd składa się z 3 osób. Zarząd jest organem kierowniczym i wykonawczym spółdzielni, wystawia i przyjmuje weksle oraz inne zobowiązania w granicach sumy zadłużenia, ustanowionej uchwałą walnego zgromadzenia, zawiera umowy i kontrakty w granicach statutowej działalności spółdzielni, zastępuje spółdzielnię w sądach, w urzędach i wobec osób trzecich. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają i za spółdzielnię pod stemplem firmy podpisują łącznie dwaj członkowie zarządu. Zawierane przez zarząd w imieniu spółdzielni kontrakty w sprawach kupna, zastawu lub najmu nieruchomości wymagają zatwierdzenia przez radę nadzorczą i dopiero przy zachowaniu tego warunku obowiązują spółdzielnię. 47

Sąd Okręgowy we Lwowie dnia 13 stycznia 1938 w rejestrze firmy Drukarnia „Ekonomia” Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością udziałami we Lwowie dział spółdzielni numer 1182 wpisano, iż uchwałą walnego zgromadzenia członków z dnia 9 stycznia i 6 lutego 1937 roku postanowiono rozwiązanie i likwidację spółdzielni. Likwidatorami zostali wybrani: Jan Rzepka, Jan Cyganik i Samuel Schwamm, którzy reprezentują łącznie spółdzielnię. Dotychczasowy zarząd wykreśla się. 48

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego jako Rejestrowego w Pińsku w dniu 21.I.1938 roku za Nr. R. S. 454 wciągnięto V wpis, dotyczący: Spółdzielni Spożywców „Snop” z odpowiedzialnością udziałami we wsi Zahorze; Z dniem 30 września 1937 roku zarząd stanowią: Adam Wakulczyk, Jeremi Czepielewicz i Jan Borysiuk. 57

Na zasadzie art. 73 Ustawy o Spółdzielniach Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział II Re-

jestr Handlowy, ul. Miodowa Nr. 15, wzywa wierzycieli Nauczycielskiej Spółdzielni Księgarskiej z ograniczoną odpowiedzialnością w Skierniewicach na rozprawę wyznaczoną na dzień 10 marca 1938 roku na godzinę 12-tą w sprawie zniesienia odpowiedzialności dodatkowej członków oraz zmniejszenia wpłat na udział. Sąd Okręgowy w Warszawie. 58

Do rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego jako rejestrowego w Łucku w dniu 10 stycznia 1938 r. Nr. R.S.XI, 946/1 wpisano:

Spółdzielnia Spożywców „Nasza Prawda” w Smolawie, pow. Horochów z odpowiedzialnością udziałami”. Siedziba w Smolawie, gm. Beresteczko, pow. horochowskiego, wojew. wołyńskiego. Za zobowiązania spółdzielni członkowie odpowiadają zadeklarowanymi udziałami. Celem spółdzielni jest zaspokajanie wspólnymi siłami materialnych i kulturalnych potrzeb swoich członków, a w działalności swej będzie dążyć do zorganizowania produkcji i wymiany w myśl interesów spóżywców. Dla osiągnięcia tego celu spółdzielnia będzie organizować i prowadzić wszelkiego rodzaju zakłady gospodarcze oraz podejmować działalność społeczno-kulturalną, w szczególności zaś a) kupować hurtowo, przerabiać oraz wytwarzać artykuły spożywcze i przedmioty użytku domowego oraz gospodarczego i odsprzedawać je detalicznie swoim członkom, b) przyjmować wkłady oszczędnościowe od członków na warunkach, ustalonych przez radę nadzorczą i w granicach ogólnej sumy zadłużenia, przewidzianej statutem, przy wydawaniu wpłacającym imiennych dowodów wkładowych c) prowadzić wszelkiego rodzaju działalność kulturalno-oświatową i społeczną w zakresie gospodarczym. W razach wyjątkowych walne zgromadzenie może zezwolić na sprzedaż towarów i nieczłonkom. Udział wynosi 25 zł, w czym obowiązkowy wniosek platny gotówką przy zapisaniu się do spółdzielni stanowi pięć zł, pozostała suma winna być wpłacona w ciągu najdalej pięciu lat po zł. 4 w ratach rocznych (bądź gotówką, bądź zarachowana zwrotami od zakupów). Do zarządu wybrano Jana Prokopczuka, Jana Maciejuka i Filipa Jużkowa. Czas trwania spółdzielni nieograniczony. Pismem przeznaczonym do ogłoszeń jest czasopismo „Społem” w Warszawie. Rok kalendarzowy obrachunkowy. Zarząd składa się z 3 osób. Zarząd jest organem kierowniczym i wykonawczym spółdzielni, wystawia i przyjmuje weksle oraz inne zobowiązania w granicach sumy zadłużenia, ustanowionej uchwałą walnego zgromadzenia, zawiera umowy i kontrakty w granicach statutowej działalności spółdzielni, zastępuje spółdzielnię w sądach, w urzędach i wobec osób trzecich. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają i za spółdzielnię pod stemplem firmy podpisują łącznie dwaj członkowie zarządu. Zawierane przez zarząd w imieniu spółdzielni kontrakty w sprawach kupna, zastawu lub najmu nieruchomości wymagają zatwierdzenia przez radę nadzorczą i dopiero przy zachowaniu tego warunku obowiązują spółdzielnię. 59

Zakłady Wytwórcze „Społem”
w Kielcach polecają

MYDŁO DO PRANIA
PROSZEK SAMOPIORĄCY
PROSZEK GOSPODARSKI

pierwszej jakości